

İSLAM
TARİHİ

Resulullah'ın Aile Hayatı Neden Çok Evlendi?

İHSAN ATASOY

© NESİL

Resulullah'ın Aile Hayatı

Neden Çok Evlendi

İhsan Atasoy



Jenerik

Yayın Yönetmeni: Ali Erdoğan

Yayın Danışmanı: Metin Karabaşoğlu

Editör: İsmail Fatih Ceylan

İç Tasarım: Ahmet Ay

Kapak Tasarımı: Kenan Bıyıklı

ISBN: 978-975-8499-97-7



Sanayi Cad., Bilge Sk., No: 2 Yenibosna

34196 Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 551 32 25

Faks: (0212) 551 26 59

www.nesilyayinlari.com

nesil@nesilyayinlari.com

© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak **Nesil Basım Yayın Gıda Tic. ve San. A.Ş.**'ye aittir. İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.



Dijital Yayıncılık Direktörü: Uğur Turan

Dijital Yayın Tarihi: Eylül 2012

Bu eserin e-kitap çevrimi **Nesil Digital** tarafından yapılmıştır.

www.nesildigital.com

İhsan Atasoy

1949 yılında Trabzon/Of'ta doğdu. 1969-1970 döneminde İstanbul İmam Hatip Lisesi'nden, 1973-74 döneminde İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden mezun oldu.

1978 yılında gazeteciliğe başladı. Uzun süre köşe yazarlığı yaptı. Yeni Nesil gazetesi Yazı İşleri Müdürlüğü'nden emekli oldu.

Yazar Gülay Atasoy'la evli olup üç çocuk babasıdır.

YAYINLANAN KİTAPLARI

- Kur'an-ı Kerim Meali (Heyetle)
- Peygamberler Tarihi
- İslam'a Bir Adım Daha
- Doğru İslamiyet
- Resulullah'ın Aile Hayatı
- Gençlik ve Arkadaşlık
- Kızılmeydan'dan Kibleye
- Kur'an'dan Esintiler
- Allah Resulü ile 24 saat
- Ben Susuyorum Tarih Konuşsun: Bekir Berk
- Hayatını Davasına Adayan Adam: Bekir Berk
- Nur'un Büyük Kumandanı:
- Zübeyir Gündüzalp
- Kulluğu İçinde Bir Sultan:
- Tahiri Mutlu
- İhlas ve Sadakat Abidesi:
- Bayram Yüksel ve Ali Uçar
- Bediüzzaman'ın Dersinde

- Yetişen Bir Kahraman:
- Ceylan alışkan ve
- alışkanlar Hanedanı
- Üstadın Manevi Evladı,
- Fena Fi'n-Nur:
- Mustafa Sungur
- Bediüzzaman'ın Sır Kâtibi:
- Mehmed Feyzi Efendi
- Nur'un Birinci Talebesi:
- Hulusi Yahyagil
- Van Hayatının En Yakın şahidi:
- Molla Hamid Ekinci
- Risale-i Nur'un Manevî Avukatı:
- Ahmed Feyzi Kul

Giriş

Bir gece, bir televizyon kanalında, bir tartışma vardı. Tartışma, nikâhsız beraberlikler, kadın-erkek ilişkileri, çok evlilik ve zinanın suç olmaktan çıkarılması konuları üzerineydi. Tartışma dönüp dolaşıp, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) evliliklerine gelmişti. Programı yöneten ve sunan kişi, ilâhiyatçı muhatabına bu konuyu sordu:

“Neden Hz. Muhammed, başkalarını dört kadınla sınırladı da, kendisi 15 kadınla evlendi?” dedi.

Cevap vermekte yetersiz kalan muhatabına üst üste sorular yöneltti. Konuşma, karşılıklı olarak şöyle devam etti:

İlahiyatçı:

“Bir kere Peygamber Efendimiz 15 kadınla evlenmedi. 9 kadınla evlendi. İkincisi, onun evlilikleri sıradan evlilikler değildi. Hasais-i Nebeviye’ dendi.”

Sunucu sordu:

“Ne demek Hasais-i Nebeviye?”

İlahiyatçı:

“‘Peygambere özel durumlar’ demektir. Hem ayrıca onun evliliklerinin hepsinde ayrı hikmetler, siyasî ve sosyal gayeler vardır.”

Bu cevaptan tatmin olmayan programcı, biraz daha küstahlaşarak:

“Siyasî ve sosyal gayelerini gerçekleştirmek için illâ da çok kadınla mı evlenmesi gerekiyordu? Başka yollardan bu gayelerini gerçekleştiremez miydi?” dedi.

İlahiyatçının daha sonra söyledikleriyse, diğer konukların araya girmesiyle her zamanki gibi kaynamış oldu.

O geceden beri bu konu üzerinde yoğunlaşmaya çalıştım... “Efendimizin evliliklerindeki asıl hikmetler nelerdir?” ve “Bu konuda, zihinlerde meydana gelebilecek soru ve şüpheleri kökünden cevaplayacak açıklama nedir?” Bunları mutlaka

bulup tespit etmeliydim. Bu, Efendimizin (a.s.m.) manevî şahsiyetini şüphelerden uzak tutmak adına olduğu kadar, imanımızı sağlamlaştırmak adına da yapılması zorunlu bir vazifeydi.

“Mektubat” ve Asıl Hikmet

“Bismillah” deyip Mektubat’ı açtım. Yedinci Mektup’ta Üstad, Efendimizin Hz. Zeyneb’le evliliği konusuna değiniyordu. Bu vesileyle “çok kadınla evlilik” konusunu da izah ediyor ve bu konudaki şüphelere cevap veriyordu.

Burada ortaya koyduğu mantık, son derece ilginç ve çarpıcıydı. Bu mektubu daha önce pek çok kere okumuş ve dinlemiştim. Fakat bu defa, tüm kamuoyu önünde zihinlere ekilen bir şüphenin giderilmesi adına okuyordum. Ve bu arada bugüne kadar dikkatimi çekmeyen önemli bir noktayı keşfettim... Âdeta zihnimde şimşekler çaktı. Asıl cevap bu noktada düğümleniyordu.

Peygamber evliliklerini nefsanî ve şehvanî telâkki eden eski zaman münafıkları gibi, yeni zamanın ehl-i dalaletine de verilen kesin ve susturucu cevap burada saklıydı. Üstad Bediüzzaman’ın buradaki izahından edindiğim sonuç özetle şudur:

Evliliğin iki ana gayesi vardır...

Birisi; neslin çoğalması,

Diğeri; şehvanî duyguların meşru dairede tatmin edilmesidir...

Neslin çoğalması, evliliğin illetidir. Yani en öncelikli gayesidir. Nefsanî arzuların tatmini ise, o vazifeyi gördürmek için yaratıcı tarafından verilmiş cüzi bir ücrettir. Tıpkı şahsî hayatın devamı için yemeğin içine konulan lezzet gibi...

Gerek tarihî açıdan, gerekse insan yaratılışı açısından Peygamberimizin evliliklerini incelediğimizde karşımıza şöyle bir tablo çıkıyor:

25 yaşına kadar, gençliğinin en heyecanlı çağında, kavmi içinde bekar yaşamış ve hiçbir kadınla ilişkiye girmemiştir. İffet sahibi olduğu, dost ve düşmanın ittifakıyla sabit olmuştur. Hatta kavmi ona, (her yönüyle güvenilen biri anlamında) “Muhammedü’l-Emin” unvanını vermişlerdir.

Oysa içinde bulunduğu toplum, çok kadınla münasebeti normal addediyordu. O, eğer isteseydi, (gerek 25 yaşına kadar ve gerekse daha sonraki hayatında) pek çok (hem de bakire) kızla hayatını birleştirebilirdi. Ancak o böyle yapmayıp, kendisinden 15 yaş büyük, 40 yaşında dul bir kadınla evlenmiştir. Hem de bu evliliğı, eşı vefat edene kadar tam 25 yıl sürmüştür. Yani elli yaşına kadar tek bir hanımla yetinmiştir.

Onun evliliklerinde nefsanîyet olmadığının bir delili de, müşriklerin davasından vazgeçmesi için yaptıkları teklife verdiği cevapta saklıdır.

Müşrikler, amcası Ebu Talip’e gelip, “Yeğenin eğer başımıza reis olmak istiyorsa, onu reis yapalım veya en güzel kız ve kadınlarımızı ona verelim. Ta ki, bu davadan vazgeçsin” dediler.

Amcası bu teklifi iletğinde Efendimiz (a.s.m.) şu karşılığı verdi:

“Ey amca! Eğer sağ elime güneşi, sol elime de ayı koysalar, vallahi ben bu davadan yine vazgeçmem.”

Bu cevap, onun asıl amacının ne olduğunu çok net bir şekilde gösterir. Kadın gibi, reislik gibi insanların değerli addettikleri şeylerin onun nazarında ne kadar değersiz olduğunu ispata yeter.

İkinci evliliğı ise, Hz. Hatice’nin vefatından sonra, yine yaşlı ve dul bir kadınla, Hz. Sevde ile olmuştur.

Hz. Sevde ile de üç yıl yaşadıktan sonra, yaklaşık 54 yaşına kadar hep tek kadınla yaşamıştır. İlginçtir ki, onun çok kadınla evliliğı hayatının bundan sonraki son on yılı içinde gerçekleşmiştir. Bu gerçekler karşısında evliliklerinde şehvanî ve nefsanî arzuların tatmin gayesini aramak, insan tabiatını ve tarihî gerçekleri inkâr etmekle mümkündür... Ve bu yaklaşım asla insaflı ve mantıklı bir yaklaşım sayılamaz. Olsa olsa kasıtlı bir karalama maksadı taşır.

Hayatının son yıllarına rastlayan evliliklerinde yukarıda zikredilen evliliğın dayandığı her iki gayenin (neslin çoğalması ve nefsanî arzuların tatmini) bulunmadığını

görürüz. Zira nesli, ilk eşi Hz. Hatice'den devam etmiştir. Daha sonraki evliliklerinde ise çocuğu olmamıştır. Sadece Mısırlı Mariye'den İbrahim dünyaya gelmiştir. Ancak o da bir buçuk yaşında vefat etmiştir.

Görüldüğü gibi evliliklerin ana gayesi olan neslin çoğalması, Hz. Hatice'nin dışındaki evliliklerinde yoktur.

Geriye evliliğin ikinci gayesi kalıyor... Yani nefsanî ve şehvanî duyguların tatmini...

Peygamberimizin çok kadınla evliliğinde (gerek fitrat ve gerekse tarihî gerçekler açısından) bu gayenin aranamayacağını gördük. Zira bir insanın nefsanî ve şehvanî arzularının en ateşli ve uyanık bulunduğu çağ, şüphesiz 15-45 yaş dönemidir... Şayet Hz. Peygamber, bu dönemde birçok güzel kadınla evlenmiş, sonradan onları terk edip daha başka genç ve güzel kadınlar almış olsaydı, şehvanî hisleri tatmin yolunda ileri sürülen iddialar bir dereceye kadar haklılık kazanmış olurdu.

Oysa o böyle yapmamış, tam tersine, hayatının son on yılı içinde (53-63) (aralarında Ümmü Seleme gibi yaşça ilerlemiş ve birçok çocuğu olanlar da vardır) aldığı hanımları ileri yaşlarda ve dul olarak almıştır. Meselâ; Hz. Sevde, 53 yaşında ve duldu. Hz. Zeyneb binti Huzeyme, 60 yaşında ve duldu. Ümmü Seleme, 4 çocuklu ve 65 yaşında bir duldu. Ümmü Habibe, dul ve 55 yaşındaydı. Meymune, 2 çocuklu ve duldu.

Bir başka tarihî gerçek de şudur:

Bu hanımlardan, eceli gelip ölenlerin dışında, hiçbirisinden ayrılmayı düşünmemiştir.

Gençlik çağı geçtikten sonra nefsanî ve şehvanî arzulara gerileme olduğu inkâr edilemez bir fitrat kanunu ve yaratılış gerçeğidir...

İşte Peygamber Efendimizin evliliklerini tahlil ettiğimizde karşımıza bu ibretli tablo çıkmaktadır.

Özetle ifade edecek olursak diyebiliriz ki:

15-45 yaş dönemindeki evliliklerde nefsanî ve şehvanî gaye aranabilir. Oysa Efendimiz, bu dönemde genç ve bakire kızlar ve kadınlarla evlenmemiştir. Tam tersine 40 yaşında, üstelik

dul bir kadın olan, Hz. Hatice ile evlenmiştir. Ve bu evliliği Hz. Hatice'nin vefatına kadar sürmüştür.

Evlilikleri, nefsanî duyguların büsbütün gerilemeye yüz tuttuğu 53 yaşından sonraki dönemde gerçekleşmiş olduğuna göre, bu evliliklerde mantığın gereği olarak başka gayeler aramak zaruridir. Bu sadece aklın ve mantığın değil, insan tabiatının ve insaflı bir değerlendirmenin de zorunlu bir gereğidir.

Kaçınılmaz Soru

Bu noktada Şu kaçınılmaz soru akla geliyor:

“O halde bu evliliklerde asıl gaye nedir?” Çünkü Peygamber Efendimiz gibi yüce bir şahsiyetin gayesiz en küçük bir davranışının bile olmadığı şüphesizdir... Buna göre, hayatının son dönemine rastlayan bu evliliklerde, normal evliliklerin dışında çok mühim hikmet ve gayeler olması gerekmez mi?

Meselenin düğüm noktası işte buradadır. Bu nokta bilinmediğı ve gözden kaçırıldığı sürece bu evliliklerin asıl maksadı da anlaşılamaz.

Konuya çözüm getiren Bediüzzaman Hazretleri, evvelâ bu evliliklerde pek çok gayenin bulunduğunu belirttikten sonra, asıl önemli olan noktaya şöyle parmak basar:

Peygamberin sözleri gibi hal ve davranışları da dinî hükümlerin kaynağını teşkil eder. Bu hükümlerin dışı yansıyan kısmını sahabeler görüp tespit etmiş, ümmete bildirmişlerdir. Özel dairesindeki gizli hallerinden ortaya çıkan dinî hükümlerin şahitleri ancak onun nikâhı altında bulunan hanımları olabilirdi... Ve nitekim “Ezvac-ı Tahirat” denilen bu hanımlar, fiilen bu vazifeyi yerine getirmişlerdir. Kıyamete kadar hükmü devam edecek yüce bir dinin hüküm ve sırlarının neredeyse yarısının bu hanımlar eliyle bize geldiğı düşünülürse, bu görevin ne derece büyük ve önemli olduğı daha iyi anlaşılmış olur. Şu halde bu büyük vazifeye bir-iki tane değil, meşrep ve karakter bakımından pek çok farklı hanımlar lâzımdı...

Burada özellikle altı çizilecek nokta şudur:

Efendimizin özel dairesindeki dinî hükümlerin ve sırların tespiti ve kıyamete kadar gelecek olan ümmete duyurulması, öylesine büyük ve önemli bir vazifeydi ki, bu büyük vazife ancak farklı yaratılış ve karakterde hanımların katılımıyla görülebilirdi.

İşte bu evliliklerin Mekke döneminde olmayıp da İslamî hükümlerin yoğunlukla ortaya çıktığı (nübüvvetin son yıllarına

rastlayan) “Medine Dönemi”nde olması bu gerçeği doğrulayan önemli bir delildir. Bütün ümmeti kıyamete kadar ilgilendirecek mühim ve umumî bir görevin yerine getirilmesi için farklı yaratılışta, farklı yaşta, farklı karakterde hanımların görev başında olması gerekliydi.

“Ezvac-ı Tahirat” Okulu

Medine dönemi, İslamî hükümlerin yoğun biçimde geldiği ve Resulullah tarafından ümmete öğretildiği dönemdir. Erkek sahabeler Mescid-i Nebvî’de her zaman Resulullah’ı görüp, sorularını sorup, cevaplarını alabiliyorlardı. Neyi, niçin ve nasıl yapacaklarını kolaylıkla öğrenebiliyorlardı. Hanımlar için bu konu o kadar kolay olmuyordu. Onların da soracakları, öğrenecekleri vardı. Bu maksatla hanımlar, durumu Resulullah’a arz ederek, kendileri için Hane-i Saadet’te haftanın bir gününü ayırmasını istediler. Resulullah, onların bu teklifini kabul etti. Ve hanımlar, haftanın bir günü Efendimizle bir araya gelip, sorularını sorup, dinî ahkâma dair cevaplarını alıyorlardı.

Böyle bir ders sırasında hanımlar Efendimizle bir aradayken, enteresan bir hadise cereyan etti. Bir ara hanımlar, kendi aralarında konuşmaya başladılar. Seslerini normalden fazla yükseltmişlerdi. Birbirlerine cevap yetiştiriyorlardı... O sırada kapının önünden geçmekte olan Hz. Ömer, Resulullah’ın huzurunda gürültülü konuşulmasından rahatsız olup, kapıyı çaldı. Kapıyı aralar aralamaz, onu gören hanımlar hemen sesi soluğu kesip, kendilerine çekidüzen verdiler.

Hz. Ömer, bu durumdan da rahatsız oldu ve:

“Hanımlar, bu nasıl iş? Benden çekiniyorsunuz, ama Resulullah’ın huzurunda gürültülü konuşmaktan sakınmıyorsunuz?” diye kadınları ikaz etmekten kendini alamadı. Bunun üzerine hanımlar, içten gelen bir itirafta bulundular:

“Ya Ömer, sen çok sertsin. Resulullah öyle değil!”

Her şeyini Resulullah uğruna feda eden Hz. Ömer, onunla ters düşmüş olmaktan hoşnut olmadı. Bunu fark eden Gönüller Sultanı araya girerek:

“Ya Ömer, sen geniş bir caddede yürüsen, şeytan da karşıdan gelse, seni görüp yolunu değiştirir” dedi ve gönlünü aldı.

İşte Hane-i Saadet, bir nevi “hanımlar okulu” olmuştu. Özellikle Efendimizin hanımları bu okulun devamlı öğrencileri, bir manada öğretmenleri idi...

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. Raşit Küçük bu hususu şöyle dile getirir:

“İslam’ın hükümleri hem erkek, hem de kadın cinsini kapsayıcı niteliktedir. Fakat sadece erkeklere ve sadece kadınlara yönelik hükümler de vardır. Hz. Peygamber, genel hükümlerin veya erkeklerle ilgili hükümlerin öğretilmesi hususunda fazla sıkıntı çekmiyordu. Çünkü onlar kendi cinsleriydi. Kadınlarla ilgili ahkâmın öğretilmesinde, yaşanmasında ve yaşatılmasında müşküllerin halli ve soruların cevaplandırılmasında kadınlardan faydalanmak mecburiyetindeydi. Peygamber Efendimizin değişik yaş ve kabiliyetteki hanımları mümin hanımlar için bir eğitim-öğretim kadrosu niteliği taşıyordu. Âdeti evleri bir mektep, onlar da bu mektebin eğitimcileriydiler. Peygamber Efendimizin vefatından sonra da bu durum canlılığını koruyarak, hatta arttırarak kendini devam ettirmiştir.” (İzmir Ebedî Risalet Sempozyumu Tebliği, 1993)

Aslında Resulullah’ın Medine’de, Mescid-i Nebevi’nin civarında bulunan okulu iki bölümden oluşuyordu. Birisi; erkek sahabelerden oluşan “Ashab-ı Suffa Okulu”ydu. Diğeriye, hanımlardan oluşan “Ezvac-ı Tahirat Okulu”ydu.

İslamî hükümlerin doğrudan doğruya Resulallah’tan öğrenilip, ümmete ders verilmesinde Ezvac-ı Tahirat’ın haneleri bir okul, kendileri de o okulun hem daimî öğrencileri hem de öğretmenleri idiler. Bu görev, yukarıda da belirtildiği gibi, Efendimizin ahirete intikalinden sonra da devam etmiştir.

Suffa Okulu’nun önde gelen “Demirbaş bir talebesi” ve bütün hayatını hadislerin muhafazasına vakfeden, bu hizmeti yerine getirirken hafızasının kuvvetlenmesi için Resulullah’ın duasına mazhar olan Ebu Hureyre olduğu gibi, Ezvac-ı Tahirat Okulu’nun da birinci talebesi; zekâ, hafıza ve kavrayış gibi üstün kabiliyetlere sahip, Efendimizin biricik eşi, Hz. Aişe’dir. Nitekim “Muksirun” diye anılan, en çok hadis rivayet eden sahabelerin başında 5374 hadisle Suffa Okulu’nun baş

öğrencisi Ebu Hureyre geldiği gibi, dördüncü sırada 2210 hadisle de “Ezvac-ı Tahirat Okulu”nun öncüsü Hz. Aişe gelir.

Evet, İslam en son ve en mükemmel din olarak, insan hayatının bütün safhalarına ait, değişik derecede öneme haiz hükümler getirmiştir. Bu hükümlerin tespiti, talimi ve hayata intikali Asr-ı Saadet’in en öncelikli ve önemli hizmetiydi. Çünkü hayatın her anında ve her safhasında Allah’ın razı olacağı tarz ve şekil, yani dinin kendisi tespit ediliyordu.

Bu gerçeğin idraki için kaynaklara eğildiğimizde, karşımıza, müminlerin anneleriyle, “Ezvac-ı Tahirat” eliyle muhteşem bir hükümler ve sırlar hazinesi çıkıyor. Ve bu hazinenin ümmete açılması gibi kutsal bir görev, bu evliliklerin şaşmaz gayesi olarak beliriyor...

Diyebiliriz ki; bu hanımları (özellikle bunlar arasında çok özel bir yeri olan Hz. Aişe’yi) devreden çıkaracak olsak, İslam dininin neredeyse yarısı kadar bir hükümler manzumesini de yok etmiş olacaktık!

İşte bu çalışmanın özünü, Ezvac-ı Tahirat’ın bu güne kadar pek az temas edilmiş olan bu yönü, yani bu hükümler manzumesi teşkil etmektedir... Böylece bu evliliklerin asıl gayelerini, somut sonuçlarıyla ortaya koymaya çalışacağız.

Şunu da belirtelim ki; bu hanımlar eliyle ortaya konulan hükümler, bu kitabın muhtevasının çok ötesine geçer. Bu araştırma genelde “Sahih-i Buharî Tecrid-i Sahih Tercümesi” esas alınarak yapılmış örnek bir çalışmadır.

Gayemiz, bu zamana kadar bu evliliklerle ilgili, zihinlerde meydana gelen şüpheleri gidermek ve bu evliliklerin asıl gayeleri hakkında gerçek ve doğru bir fikir vermektir. Dolayısıyla Efendimize olan hürmet ve sevgimizi tazelemeye ve pekiştirmeye vesile olmaktır.

Cenab-ı Hak tesirini halk eylesin.

Bizleri O Yüce kametin kıymetini takdir edip, şefaatine nail olanlardan eylesin. Âmin...

Efendimizin Manevî Şahsiyetine Bir Bakış

Asıl konuya girmeden önce İki Cihan Serveri Efendimizin manevî şahsiyeti ve yüce İslam dininin tesisindeki rolü üzerinde bir parça durmak gerekir. Çünkü onun şahsiyetini tanımadan, hareket ve davranışlarındaki önemi ve gayeyi idrak etmek mümkün olmaz.

Evvelâ, onun manevî şahsiyetinin büyüklüğünü, genişliğini ve kâinatla ne derece alâkadar olduğunu anlamak için Risale-i Nur Külliyyatı'ndan seçtiğimiz paragraflara yer vereceğiz. Bu cümlelerde, onun varlığının, kâinatın varlığına nasıl temel teşkil ettiğini göreceğiz. O olmasaydı, kâinatın da olamayacağı (Levlak) sırrını anlayacağız...

Evet, onun varlığı bu kâinat ağacının hem çekirdeği, hem de meyvesidir. Risaleti, bu imtihan yurdunun açılmasına sebep olduğu gibi, kulluğu ve duası da ahiret yurdunun açılmasına sebeptir.

Meyve ve Çekirdek İlişkisi

“Şu gördüğün büyük âleme büyük bir kitap nazariyle bakılırsa, Nur-u Muhammedî (a.s.m.) o kitabın kâtibinin kaleminin mürekkebidir.

Eğer o âlem-i kebir bir şecere tahayyül edilirse, Nur-u Muhammedî hem çekirdeği hem semeresi olur.

Eğer dünya mücessem bir zihayat farz edilirse, o nur onun ruhu olur.

Eğer büyük bir insan tasavvur edilirse, o nur onun aklı olur.

Eğer pek güzel şaşaalı bir cennet bahçesi tahayyül edilirse, Nur-u Muhammedi, onun andelibi olur.

Eğer pek büyük bir saray farz edilirse, Nur-u Muhammedî, o Sultan-ı Ezelin makarr-ı saltanat ve haşmeti ve tecelliyat-ı cemaliyesiyle asar-ı sanatı havi olan o yüksek saraya nazır ve

münadi ve teşrifatçı olur. Bütün insanları davet ediyor. O sarayda bulunan bütün antika sanatları, harikaları ve mucizeleri tarif ediyor. Halkı, o saray sahibine, Sanii'ne iman etmek üzere cazibedar, hayretfeza davet ediyor.” (RNK, c. 2, s. 1325)

“Kâinat bir şeceredir, anasır onun dallarıdır. Nebatat yapraklarıdır. Hayvanat çiçekleridir. İnsanlar onun semereleridir. Bu semerelerden en ziyadar, nurlu, ahsen, ekrem, eşref, eltaf Seyyidü'l-Enbiya ve'l-Mürselin, İmamü'l-Müttakin, Habib-i Rabbü'l-Âlemin Hz. Muhammed'dir (a.s.m.).” (RNK, c. 2, s. 1348)

“Nur-u Muhammedî'den (a.s.m.) yaratılan madde-i aciniyeden, seyyarat ile şemsin o nurun macun ve hamurundan infisal ettirilmesine işarettir. Bu safhayı delaletiyle teyid eden 'Evvelü ma halâkallahu nuri' olan hadis-i şerifidir.” (Hadisin meali şöyledir: “Cenab-ı Hak, her şeyden evvel benim nurumu yarattı.”) (RNK, c. 2, s. 1327)

“Madem, şu kâinatın Halik'ı (...) esmasındaki ism-ı Azam tecellisiyle, bütün kâinata nispeten mümtaz ve mükemmel bir ferdi halk edecek. Esmasında bir ism-i azam olduğu gibi masnuatında da bir ferd-i ekmel bulunacak ve kâinata münteşir kemalatı o fertte cem edip kendine medar-ı nazar edecek.

O fert herhalde zihayattan olacaktır. Çünkü enva-ı kâinatın en mükemmeli zihayattır. Ve herhalde zihayat içinde o fert, zişuurdan olacaktır. Çünkü zihayatın içinde en mükemmel zişuurdur. Ve herhalde o ferd-i ferid insandan olacaktır. Çünkü zişuur içinde hadsiz terakkiyata müstaid insandır.

Ve insanlar içinde o ferd herhalde Muhammed (a.s.m.) olacaktır. Çünkü zaman-ı Adem'den şimdiye kadar hiçbir tarih, onun gibi bir ferdi gösteremiyor ve gösteremez. Zira o zat, küre-i arzın yarısını ve nev-i insanın beşte birisini saltanat-ı maneviyesi altına alarak bin üç yüz elli sene kemal-i haşmetle saltanat-ı maneviyesini devam ettirip, bütün ehl-i kemale, bütün enva-ı hakaikte bir üstad-ı küll hükmüne geçmiş. Dost ve düşmanın ittifakıyla, ahlâk-ı hasenenin en yüksek derecesine sahip olmuş, bidayet-i emrinde bütün dünyaya meydan okumuş (...) Kur'an-ı Mucizü'l-Beyanı göstermiş bir zat, elbette o ferd-i mümtazdır, ondan başkası

olamaz. Bu âlemin hem çekirdeği, hem meyvesi odur.” (RNK, c. 1, s. 491-492)

“İşte şu kâinata nazar-ı hikmetle bakıldığı vakit, azim bir şecere manasında görünür. Ve şecerenin nasıl dalları, yaprakları, çiçekleri, meyveleri vardır. Şu şecere-i hilkatın de bir şıkkı olan âlem-i süflinin anasır dalları, nebatat ve eşcar yaprakları, hayvanat çiçekleri ve insan meyveleri hükmünde görünür.

Sani-i Zülcelalin ağaçlar hakkında cari olan bir kanunu, elbette şu şecere-i azamda da cari olmak, mukteza-i ism-i Hakîm'dir. Öyleyse mukteza-i hikmet, şu şecere-i hilkatın de bir çekirdekten yapılmasıdır. Hem öyle bir çekirdek ki, âlem-i cismaniden başka, sair âlemlerin numunesini ve esasına câmi olsun. Çünkü binler muhtelif âlemleri tazammun eden kâinatın çekirdek-i aslisi ve menşei, kuru bir madde olamaz.

Madem şu şecere-i kâinattan daha evvel, o neviden başka şecere yok. Öyleyse, ona menşe ve çekirdek olan mana ve nur, elbette şecere-i kâinatta bir meyve libasının giydirilmesi, yine Hakîm isminin muktezasıdır. Çünkü çekirdek daima çıplak olamaz. Madem evvel-i fitratta meyve libasını giymemiş, elbette ahirde o libası giyecektir.

Madem o meyve insandır. Ve madem insan içinde sabıkan ispat edildiği üzere en meşhur meyve ve en muhteşem semere ve umumun nazar-ı dikkatini celbeden ve arzın nısfını ve beşerin humsunun nazarını kendine hasreden ve mehasin-i maneviyesiyle âlemi, ya nazar-ı muhabbet veya hayretle kendine baktıran meyve ise, Zat-ı Muhammediye Aleyhissalatü vesselamdır. Elbette kâinatın teşekkülüne çekirdek olan nur, onun zatında cismini giyerek en ahir bir meyve suretinde görünecektir.” (RNK, c. 1, s. 263)

İslam'ın Temeli ve Çekirdeği

Yaratılış ağacının meyvesi insandır. Malumdur ki, meyve ağacın bütün parçalarının en mükemmeli ve kökten en uzağı olduğu için, ağaç cüzlerinin bütün özelliklerini içinde taşır... Ve keza âlemin yaratılışının asıl sebebi hükmünde olan çekirdeği yine insandır.

Sonra Cenab-ı Hak, o ağacın meyvesi olan insandan bir tanesini İslamiyet ağacına çekirdek yapmıştır. “Demek o çekirdek İslam âleminin hem banisidir, hem esasıdır. Fakat o çekirdeğin çekirdeği kalptir.” (RNK, c. 2, s. 1325)

Mahiyeti böylesine kâinatla iç içe ve yakından alâkadar olan Sevgili Peygamberimizin bu dünyada geçirdiği nübüvvet hayatı, insanlığa ebedî saadet ufuklarını açan yüce bir dinin temelini, çekirdeğini oluşturur. Onun 23 senelik nübüvvet hayatının her anı, her saniyesi kare kare dinin hükümlerini oluşturan nurlu ve canlı ibret tablolarıdır. Kâinatın sahibi onu insanlığa gerçekleri tebliğ edip duyurmak üzere görevlendirmiştir. Kâinat sultanı, onu sevdiği ve açıklanmasını istediği güzelliklerine en mükemmel ayna yapmıştır. Diğer insanlara o güzelliklerin yansıması için ona en mükemmel bir kulluk ve temsil özelliği kazandırmıştır. Bütün bu özellikleriyle o, Kur’an’ın canlı ve yaşayan bir numunesi olmuştur. Kur’an’ın açıkladığı güzel ahlâkın örneği o olduğu gibi, o güzellikleri en çok benimseyip, o güzelliklerle örtüşecek biçimde yaşayan da odur.

İşte böyle bir zatın küçük büyük her fiili, her davranışı ve her sözü, insanlık için büyük önem ve mana taşır. Bu gerçeği bilen sahabeler, onunla ilgili en küçük bir ayrıntıyı bile ihmal etmemişlerdir. Onun her söz ve davranışında insanlığın dünya ve ahiret mutluluğu için hikmetler ve sırlar saklı olduğunun idrakiyle etrafında pervane kesilmişlerdir. Bu idrak ile Onun her sözünü, her hal ve davranışını, en ince teferruatına kadar, büyük bir dikkatle kaydetmişlerdir. İşte farz, vacip, müstehap, mubah, mekruh ve haram gibi derecelerle hüküm alan onun tüm dünya görüşü “Sünnet-i Seniyye” kavramı ile ifade edilir.

Nitekim Cenab-ı Hak, Resulü’nün ehemmiyetini ve ümmete rehber olan tüm hayatını örnek olarak göstermekte ve şöyle buyurmaktadır:

“Peygamber size ne getirirse alın ve size neyi yasaklarsa ondan da kaçının!” (Haşır, 7)

“Allah’a ve kıyamet gününe kavuşacağını uman sizler için Allah Resulü’nde en güzel örnekler vardır.” (Ahzab, 21)

“Allah ve Resulüne inanıyorsanız, anlaşmazlığa düştüğünüz konuları Allah ve Resulü’ne arz ediniz.” (Nisa, 59)

“O, nefsinin arzu ve istekleri doğrultusunda konuşmaz. Onun söyledikleri kendine vahyedilenden başkası değildir.” (Necm, 3-4)

Yine Allah, elçisini Kur’an’da “Sizin aranızdan size gelen bir peygamber” diye takdim etmektedir. Bu beyan, bize ancak bizden olan bir peygamberin örnek olabileceğini ifade etmek içindir.

Ayetin devamında, “O Aziz’dır” hatırlatmasını yapıyor... Bu ifadeyle Rabbimiz şunları beyan ediyor:

“Yani sadece sizin aranızda, sizin gibi bir beşer oluşuna bakıp durmayın. Sonra ona hürmetsizlik edersiniz. O Aziz’dır. Miraç’ta, Cebrail’i dahi arkada bırakıp Kab-ı Kavseyn makamına yükselmiş ve Rabbinin rü’yetine ve kelâmına mazhar olmuş çok yüce, çok ulvi bir Zattır. ‘İçinizden biridir’ diye onu kendi nefsinizle kıyaslamayın. Onun yemesine, içmesine, alışverişte pazarlık yapmasına, sizin gibi evlenmesine ve sair beşerî davranışlarına bakıp, kendinizle kıyaslamayın.

Onun bu âlemdeki rolü, beşerî davranışların en güzelini göstermek içindir... Siz bir beşer olmanız sebebiyle Allah, onu size merhameten yere indirmiştir. Yoksa onun layık yeri bu yer değil, Arş’tır. O ‘Arşî’ bir zattır. Ama sizin mutluluğunuz için arza indirilmiştir.”

Onun saadet modeli olan hayatının tüm ayrıntıları bunun için kıymetlidir. Bu modelin tespiti ve ümmete duyurulma görevi de o derece kutsaldır. Bu kutsal görev onun bahtiyar sahabelerine nasip olmuştur. Başta Kur’an ve hadisler olmak üzere, onun İslam’ı oluşturan hayat modelinin en ince detaylarını bize büyük bir titizlikle ulaştırmışlardır.

Allah, onları büyük hayırlarla mükâfatlandırсын. Bizlere de o nurlu yolun tüm özellik ve güzelliklerine uyma şuuru, basireti ve gayreti nasip etsin. Âmin.

Bu kutsal hayat modelinin bize intikalinde sadece erkek sahabeler yeterli olamazdı. Çünkü hayatın büyük bir bölümü

aile içinde geçiyordu. Bu zaruret, hanımların da bu konuda vazife görmesini gerekli kılıyordu.

İşte Efendimizin bir nevi özel dersanesi sayılan “Ezvac-ı Tahirat Okulu”ndaki hanımlar, Resulullah’ın sıradan eşleri olmanın çok ötesinde, ümmete birer öğretmen, birer rehber vazifesini yapmışlardır.

BİRİNCİ BÖLÜM

Hız. Hatice ve Evliliğın Gerçek Hikmeti

Hız. Hatice ve Evliliğın Gerçek Hikmeti

Peygamberimiz (a.s.m), bir hadiste “Nikâh benim sünnetimdir. Kim benim sünnetimden yüz çevirirse benden değildir” buyuruyor. (Buharî, Nikâh 1)

Burada dikkat edilecek nokta, kadınla erkeğı birbirine helâl ve meşru kılan aktin, yalnız nikâh akdi olduğudur. Efendimiz, buna özellikle dikkat çekiyor. Yoksa “Evlenmeyen benden değildir” demek istemiyor. Öyle olsaydı, hiç evlenmeyen ve hayatını İslam’a vakfeden Suffa Ashabı’nın dışlanması gerekirdi. Burada kastedilen, nikâh dışı kadın ve erkek ilişkileridir.

Evliliğın (illeti), yani gerçek hikmeti “tenasül”dür. Neslin çoğalmasıdır. Bu gerçeğı Efendimiz şöyle ifade buyurur:

“Evleniniz, çoğalınız. Zira kıyamet gününde ben, sizin çokluğunuzla iftihar edeceğim.” (el-Münavi, Feyzü’l-Kadir, c. 3, s. 269, Hadis No: 3366)

Evliliğın bu en esaslı hikmeti, Hız. Hatice ile olan evliliğında ortaya çıkar. Zira Hız. Hatice kendisinden rivayet edilen hükümlerle ün salmadığı halde, Efendimizin pak nesli yalnız ondan dünyaya gelmiştir. Hız. Hatice’nin evliliğında, nesli dünyaya getirme ve serveti ile İslam’ı yaymada gösterdiği büyük fedakârlık ön plandadır. Ayrıca onu, diğer hanımlardan üstün kılan faziletler, şüphesiz vardır. Herkesin küfür içinde olduğu bir zamanda Resulullah’a iman etmesi, herkesin yalanladığı zamanda onu tasdik etmesi, Resulullah’ı servetine ortak etmesi ve Allah’ın ondan kendisine çocuklar vermesi...

İlk vahyin heyecanı sırasında ona en büyük moral desteği vererek inanmış olmasıdır.

Bütün bu sebepler dolayısıyladır ki, Hz. Hatice, cennet kadınlarının en hayırlısı olma şerefine yükselmiştir. Onu, derece bakımından Hz. Fatıma, Hz. Meryem ve Hz. Asiye takip eder. (Üsdü'l-Gabe, c. 5, s. 437)

Hz. Hatice'nin Resulullah'tan; Fatıma, Ümmü Gülsüm, Zeyneb ve Rukiyye adında dört kızı, Kasım ve Abdullah adında da iki oğlu dünyaya gelmiştir. Bunlar dünyaya geliş sırasına göre; Zeyneb, Kasım, Ümmü Gülsüm, Fatıma, Rukiyye ve Abdullah'tır.

Neslinin devamı açısından Resulullah'ın hayatında Hz. Hatice'nin (r.a.) yeri elbette farklıdır. Erkek çocukları önceden vefat ettiklerinden, onun pak nesli, Hz. Hatice'den doğan sevgili kızı Hz. Fatıma'dan gelmiş ve nuranî bir Tuba ağacı gibi dünyaya yayılmıştır. Al-i Muhammed, Al-i Resul, Evlad-ı Resul ve Ehl-i Beyt diye de adlandırılan bu mübarek nesil, Saadet Asrı'ndan bugüne, dünyamızın en mümtaz misafirleri olarak nur saçmaya devam etmektedirler... Allah, kıyamete kadar onları dünyamızdan eksik etmesin. Âmin.

Hz. Hatice'yi farklı kılan özellikler bu kadarla sınırlı değildir. İslam'ın en çetin dönemi olan Mekke döneminde, servetini tebliğ faaliyetleri uğrunda sarf etmesi yönüyle de İslam binasının temelinde en büyük ve öncelikli pay sahibi odur. Hiçbir hanımın bu konuda ona yetişmesi mümkün değildir. Efendimiz, bu hususu zaman zaman dile getirmiştir.

Hz. Hatice'nin Efendimizle evliliği 25 yıl sürmüştür. Yaşlandığı zaman Efendimize hitaben:

“Ey Muhammed! Ben artık yaşlandım, başka hanımla evlen” demiştir. Asla başka biriyle evlenmeyi düşünmeyen Efendimiz:

“Hatice, böyle söyleme, üzülürüm” diye karşılık vermiştir.

Hz. Hatice, 65 yaşında vefat eder. Kabri, Mekke'nin Cennet-i Mualla kabristanındadır.

Efendimiz, Hatice'nin ardından üç sene kimse ile evlenmemiştir. Diğer bütün evlilikleri 53 yaşından sonra, yani

hayatının son on yılı içinde gerçekleşmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Dört Kadınla Evlilik ve Efendimiz

Dört Kadınla Evlilik ve Efendimiz

Bazılarının ileri sürdüğü bir iddia daha vardır. O da Müslüman erkekler için evliliği dört kadınla sınırlandırmasına rağmen, Peygamber Efendimizin dörtten fazla evlenmesidir. Bunu bir çelişki olarak yorumlamalarıdır.

Bu iddia en başta bir cehalet, bir bilgisizlik ürünüdür. Zira birden fazla evliliği dört kadınla sınırlayan Nisa Suresi'nin 3. ayeti, Peygamberimizin evliliklerinden sonra, yani vefatından 3 yıl önce nazil olmuştur. Bu ayetin nazil olmasından sonra Efendimiz zaten bir daha evlenmemiştir. Dolayısıyla böyle bir iddia esastan çürüktür. Aynı zamanda, hüküm koyanın yalnız Allah olduğu gerçeğinden gafil olmanın bir ifadesidir.

Başka Bir Hikmet

Evlilikle oluşan akrabalık bağları, toplumlar arasındaki sevgiyi kuvvetlendirme, dargınlıkları giderme yönünde önemli faydalar sağlar. Bunda şüphe yoktur. Bu açıdan bakıldığında Peygamberimizin evliliklerinin çoğunun ayrı ayrı kabilelerden olduğu görülür. Meselâ; Hz. Hatice, Esed kabilesinden; Hz. Sevde, Amir bin Lueyy kabilesinden; Hz. Aişe, Teym kabilesinden; Hz. Hafsa, Adiyy kabilesinden; Hz. Zeyneb binti Huzeyme, Amir bin Sa'sa kabilesinden; Hz. Ümmü Seleme, Mahzun kabilesinden; Hz. Zeyneb binti Caşş, (Peygamberimizin halasının kızı olmasıyla) Haşimoğulları'ndan (Bu evliliğin çok önemli ve özel hikmetlerine, ilerde temas edilecek); Hz. Cuveyriye, Beni Mustalik kabilesinden; Hz. Ümmü Habibe, Beni Umeyye

kabilesinden; Hz. Safiye, Benî Nadir kabilesinden; Hz. Meymune, Amir bin Sa'sa kabilesinden.

Peygamberimizin bu farklı kabilelerden olan evliliklerinin İslam'ın kökleşip yayılmaya çok muhtaç olduğu ilk döneminde sosyal güvenliği ve barışı sağlamadaki rolü inkâr edilemez.

Farklı Özellikte Kadınlar

Efendimizin evlendiği hanımların yaş, karakter, bağlı bulundukları kabile farklılıkları yanında, dindarlık ve takva özellikleri bakımından da farklılıklar arz ettikleri bir gerçektir. Tahrim Suresi'ndeki ayet, peygamber hanımlarının aynı zamanda bu farklılığına işaret eder:

“Ey kadınlar! Şayet sizi Peygamber boşarsa, onun Rabbi Peygamberine sizlerden daha hayırlı öyle zevceler verir ki, onlar müslim, mümin, itaatli, tövbekâr, ibadetli, oruçlu, dul veya bakire kadınlardır” (Tahrim, 5)

Bu ayet, kadınların kıskançlıkları yüzünden aralarında meydana gelen şu olay üzerine nazil olmuştur:

Hz. Ömer anlatıyor:

“Bir kere Resulullah'ın kıskançlık gösteren bazı kadınlarına darıldığını duymuştum. Bunun üzerine (içlerinde kendi kızı da olmasına rağmen) yanlarına giderek, “Hey kadınlar! Ya bu hırçınlığa bir son verirsiniz yahut iyi biliniz ki, Allah sizin yerinize Peygamberine sizden daha hayırlı kadınlar verir” dedim. Bunun üzerine Ümmü Seleme bana:

“Ey Ömer, Resulullah kadınlarına öğüt veremez mi ki, sen onlara vaaz etmeğe kalkışıyorsun? Öğüt vermeğe ne salahiyetin var ki, bize burada akıl hocalığı yapıyorsun?” demişti.

Ezvac-ı Tahirat Okulu'nun öğrencileri olan bu hanımların, ümmetin hanımlarını temsil özelliği sebebiyle farklı mizaç ve karakterlerde olması normaldi. Bazıları kıskanç, bazıları daha toleranslı, bazıları fedakâr ve anlayışlı, bazıları kültürlü ve aristokrat ailelerden, bazıları avam tabakasındandı. Hepsi bu hikmetin gereği idi.

Hanımların kıskançlıkları sebebiyle nazil olan ayet bu konuda ibretli bir örnek teşkil eder.

Rivayete göre, Resulullah, sabah namazından sonra hanımlarını teker teker ziyaret ederdi. Herkes odasında ne bulunursa onunla ağırlardı. Bir ara Hz. Hafsa'ya bir tulum bal hediye edilmişti. O da Resulullah'ın her teşrifinde ona bal şerbeti takdim ederdi. Bu suretle Resulullah, Hz. Hafsa'nın odasında fazlaca kalırdı.

Bunu öğrenen Hz. Aişe, gayrete geldi. Peygamberin diğer hanımlarını toplayıp meseleyi anlatarak şu yolda talimat verdi. Resulullah odalarına gelince “Ya Resulallah, ağzınızda meğafir kokuyor” diyeceklerdi. Meğafir, fena kokulu bir ağaç zımkı idi. Peygamberimiz bunun kokusundan hoşlanmazdı. Bütün kadınlar söz birliği ettiler. Nihayet Efendimiz Hz. Aişe'nin odasına girince eliyle burnunu tutup, “Ya Resulallah sizde meğafir kokuyor” dedi. Bunun üzerine Resulullah, “Bu bal şerbetini ağzıma koymam” diye kendisine haram kıldı. Bunun üzerine Tahrim Suresi'nin birinci ayeti nazil oldu:

“Ey Peygamber, niçin hanımlarının hoşnutluğunu arayıp da Allah'ın helâl kıldığı şeyi kendine yasaklıyorsun?”

Bu ayetten, Allah'ın helâl kıldığını helâl, haram kıldığını da haram bilmek ve bu konuda insanların düşüncelerine ve ne dediklerine bakmamak, kamuoyu baskılarına aldırmamak gerektiği hükmü ortaya çıkmıştır.

Sevgi Üzerine Bir Değerlendirme

Sevginin pek çok sebebi vardır. Bir şeyden ya lezzet alınır da sevilir veya menfaat görülür de sevilir. Yahut cinsî bir meyil duyulur da sevilir. Bir de bunlardan çok yüksek bir sevgi boyutu vardır ki, o da kemaldır. “Kemal, yani mükemmellik, zatında sevilir. Bir şeyde olan mükemmellik, bizatihi sevilir, o sevgide daha başka bir sebep aranmaz.” (RNK, c. 1, s. 282)

Peygamberimizin hanımlarına olan sevgi ve alâkasında nefsanîliğin çok ötesinde, kemal boyutunda bir sevgi ve alâka olduğu görülür. Onların İslam binasının temelinde aldıkları mükemmel ve mühim rol, bu sevginin ağırlık merkezini teşkil eder. Nitekim bunu Efendimizin hayatında görüyoruz.

Hanımları arasında en çok sevdiği ve alâka duyduğu Hz. Hatice ile Hz. Aişe'dir. Bunun cinsiyet ve menfaat alâkasının çok ötesinde bir manası vardır. O da hiç şüphesiz ve tartışmasız, onların kemalleri, İslam'a ve ümmete yaptıkları hizmetleridir. Bu husus şu rivayetlerden açıkça anlaşılacaktır.

Hz. Aişe anlatıyor:

Bir gün Hz. Hatice'nin kız kardeşi (yani Peygamberimizin baldızı) Mekke'den Medine'ye gelmişti. Kapının önünde birilerine Efendimizi soruyor, ziyaret etmek istediğini söylüyordu. Bu kadının sesi Hz. Hatice'ye çok benziyordu. Efendimiz, onun sesini duyunca Hz. Hatice'yi hatırlayıp çok duygulanmıştı. Ben, her zaman olduğu gibi Hz. Hatice'yi kıskanmıştım. Dayanamadım ve dedim ki:

“Ya Resulallah, nedir bu? Mekkeli, yaşlı, dişleri düşmüş bir ihtiyar yerine, Allah sana benim gibi bir tazeyi verdiği halde devamlı onu anıp duruyorsun?”

Bunun üzerine Resulullah:

“Ya Aişe! Öyle deme! Hz. Hatice, en zor günlerde bütün servetini İslam uğruna harcamış bir kadındır” diye cevap verdi.

Demek oluyor ki, Efendimizin Hz. Hatice'ye olan aşırı sevgisinde yaşlılık-gençlik, güzellik-çirkinlik gibi geçici ve beşerî tercihler değil, yüksek fedakârlık hissiyle İslam'a yaptığı hizmetler ön plana gelmektedir. Çünkü çekirdekte küçük bir farklılık, ağaçta büyük bir dal ve sayısız meyve demek olduğu gibi, temelde bir taş, tüm binayı taşıması açısından büyük önem arz eder.

Alâka ve önem vermeyi adaletle karıştırmamak gerektir. Bazı hanımlarını daha çok sevmiş olabilir. Önemli olan bu sevginin, eşleri arasındaki hukuku bozup bozmadığıdır. Hiç kimse, Efendimizin daha çok sevdiği hanımlarını, adalet açısından diğerlerine tercih ettiğini iddia edemez. Bu bakımdan hanımları arasında (gerek nöbetlerinde, gerekse sefere çıkacağı zamanlarda) kur'a ile hüküm vermesi ve sevdiğini değil, kur'a ile tespit ettiğini yanında götürmesi, eşleri arasında ne derece adalet gözettiğinin ifadesidir. Bir

padişah yanında ordu komutanı ile sıradan bir asker elbette bir olmaz.

Hız. Hatice'den sonra Hız. Aişe'ye karşı olan ilgisi ve verdiği önemi de bu çerçevede ele almak gereklidir. Bunu aşağıdaki rivayetten anlamaktayız:

Hız. Aişe ile bazı hanımlar, diğer hanımlarla bir rekabet içine girmişler, gruplaşmışlardı. Diğer hanımlar, Hız. Aişe'ye karşı Efendimizin sevgi ve alâkasını görüyorlardı. Hız. Aişe'yi neden kendilerine tercih ettiğini sorup öğrenmek istiyorlardı. Ancak bu konudaki sorularını Efendimiz hep cevapsız bırakıyordu... Nihayet karşı gruptaki hanımlar Efendimizin en sevgili kızı Hız. Fatıma'yı araya koydular. Hız. Fatıma durumu Efendimize arz ettiğinde şu cevabı aldı:

“Ey Fatıma bil ki, Cebrail, hanımlarımın hiçbirisi yanında bana vahiy getirmemiştir. Yalnız Aişe'nin yanında getirmiştir. Ben Aişe'yi seviyorum, sen de sev.”

Görüldüğü gibi, bu ifadelerde kendisini bulan sevgi, basit bir sevgi değil, din eksenli yüce bir sevgidir. Hız. Aişe'nin İşlam binasının temelinde ne derece önemli bir hizmet ifa ettiği düşünülürse, bu sevginin de ne anlama geldiği anlaşılmış olur... Daha önce Hız. Hatice için Hız. Aişe'ye söylediği gerekçeler, burada da kendisini göstermektedir...

Bu olay, bizzat Hız. Aişe tarafından uzun bir hadisile dile getirilir. İbretli ve açıklayıcı olmasına binaen buraya alıyoruz:

Hız. Aişe'den (r.a.) şöyle rivayet edilmiştir:

Resulullah'ın (a.s.m.) hanımları iki gruba ayrılmışlardı. Bunun bir grubunda Aişe, Hafsa, Safiye, Sevde; diğer grupta da Ümmü Seleme ile Resulullah'ın diğer hanımları bulunuyordu. Müslümanlar, Resulullah'ın (a.s.m.) Aişe'ye muhabbetini pekiyi bildiklerinden bunlardan birisinin yanında Resulullah'a (a.s.m.) takdim etmek istediği bir hediyesi bulunursa, o hediyesini, Resulullah'ın Aişe hanesinde bulunduğu zamana kadar geciktirirlerdi. Hediye sahibi, hediyesini, Resulullah Aişe hanesindeyken gönderirdi. Bu cihetle Ümmü Seleme grubu dedikoduya başladılar. Bunlar Ümmü Seleme'ye, “Git, Resulullah'a (a.s.m.) söyle. Halka ilân etsin. Ve her kim Resulullah'a (a.s.m.) bir hediye vermek

isterse, o kimse Resulullah hanımlarından hangisinin odasında bulunursa bulunsun, hediyesini versin” demişlerdi.

Ümmü Seleme kadınların kendisine söyledikleri bu sözü Resulullah’a söyledi. Fakat Resulullah, ona cevap vermedi. Ümmü Seleme grubuna dâhil olan kadınlar, Ümmü Seleme’den durumu sorduklarında, “Resulullah bana bir şey söylemedi” dedi. Onlar Ümmü Seleme’ye “Resulullah’a dediğimizi bir daha söylesen...” dediler. O da Resulullah’ın nöbeti dolaşp geldiğinde önceki gibi Resulullah’a durumu arz etti. Fakat Resulullah, yine ona bir şey söylemedi.

Ümmü Seleme’den kendi grubundaki kadınlar durumu sorduklarında, o da “Resulullah bana bir şey söylemedi” diye cevap verdi. Onlar da Ümmü Seleme’ye “Artık Resulullah, sana bir cevap verinceye kadar bu dileğimizi arz eyle” dediler. Hakikaten Ümmü Seleme de Resulullah’a, kendi nöbeti her dönüp geldiğinde söyledi. Bu defa Resulullah cevaben, “Sakın Aişe hakkında söylenip de bana eza verme. Bana hiçbir kadının nöbetindeyken vahiy gelmez de, yalnız Aişe’nin odasında gelir” buyurdu. Ümmü Seleme:

“Ya Resulallah, sana eza vermekten tövbe ederek Allah’a rucü ederim” dedi ve özür diledi.

Sonra Ümmü Seleme grubundaki kadınlar, Resulullah’ın (a.s.m.) kızı Fatıma’ya müracaat ettiler. Ve Resulullah’a gönderip, “Ya Resulallah, kadınların Ebu Bekir’in kızı hakkında Allah’tan senin için adalet istiyorlar” demesini rica ettiler. Fatıma da Resulullah’a bu şekilde söyledi. Resulullah, “Ey kızcağızım, benim her sevdiğimi sen sevmez misin?” buyurdu. Fatıma da “Evet, severim” dedi. Resulullah, “Öyleyse Aişe’yi sen de sev” buyurdu.

Fatıma dönüp kadınlara olup biteni haber verdi. Kadınlar, Resulullah’a tekrar müracaat etmesini Fatıma’dan istediler. Fakat Fatıma çekindi. “Vallahi bu hususta daha bir kelime söylemem” dedi.

Bu defa Ümmü Seleme grubu Zeyneb binti Cahş’ı gönderdiler. Zeyneb’in Resulullah yanında mevkiî yüksekti. Huzura geldi. Sertçe söze başlayıp “Ya Resulallah, kadınların İbni Ebu Kuhafe’nin kızı hakkında Allah’tan senin için adalet

istiyor” dedi. Ve sesini yükselterek o sırada oturmakta olan Aişe’ye hakaretvari sözler söyledi.

Nihayet Resulullah (a.s.m.), karşılık verir mi diye Aişe’ye bakmaya başladı. Ravi Urve diyor ki:

“Bu sırada Aişe de söze başlayıp, Zeyneb’e sözlerini iade etti. Neticede onu susturdu.” Bunun üzerine Nebi’nin (a.s.m.) Aişe’ye baktığı ve “Aişe, Ebu Bekir’in kızıdır” buyurduğu Aişe tarafından bildirilmiştir. (Tecrid, c. 8, Hadis No: 1130)

Zeyneb binti Cahş, çok belîğ ve etkili konuşan biriydi. Hz. Aişe’yi tenkide başlarken “Ebu Bekir’in kızı” diye başlamayıp, “İbni Ebu Kuhafe’nin kızı” diye başlamasında da bu belagat inceliği görülür. Bilindiği gibi Ebu Kuhafe, Hz. Ebu Bekir’in babasıdır ve sahabe arasında İslam’ı geç kabul eden biridir. Bu sebeple onun ismini anarak başlaması manidardır. “Ebu Bekir’in kızı” diye söze başlasa, Resulullah katında en sevgili sahabesi olduğundan makama uygun düşmeyecekti. Fakat Hz. Aişe’nin susturucu cevabından sonra Efendimizin cevabı da aynı belagat inceliği taşır:

“Aişe, Ebu Bekir’in kızıdır.”

Peygamber Efendimizin Hz. Aişe’ye olan özel ilgi ve alâkasının sebebi kadınlık güzelliği, gençliği gibi geçici beşerî özellikleri değildir. Onun, İslam binasının temelinde almış olduğu büyük roldür. Nitekim Hz. Aişe, “el müksirun” diye tabir edilen “çok hadis rivayet eden sahabeler” arasında dördüncü sırayı almaktadır. Bu çapta çok rivayet eden, başka bir kadın bulunmadığı gibi, kendisinden sonra gelen yüzlerce erkeği de geride bırakması, kadınlık âleminin eşi bulunmaz bir şeref mertebesidir.

Kendisini geçen ilk üç sahabe, sırayla Ebu Hureyre, Abdullah bin Ömer ve Enes bin Malik’tir. Bundan sonra Hz. Aişe’yi; Abdullah bin Abbas, Cabir bin Abdullah ve Ebu Saidi’l-Hudri gibi ünlü sahabeler takip etmektedirler. Kendinden önce, üçüncü sırada yer alan Enes bin Malik, onu sadece 50 hadisle geçmektedir.

İmam Zührî der ki:

“Zamanının bütün âlimleri ve Peygamberimizin diğer hanımlarının bütün ilimleri toplansa, Hz. Aişe’nin ilmi yine de ağır basardı.”

Sahabenin önde gelen âlim ve fakihleri arasında yine Hz. Aişe yedinci sırada yer alır... Bu sahabileri 20 sahabe takip eder, onları da 120 sahabe takip ederek yaklaşık 150 âlim ve fakih sahabe arasında Hz. Aişe ilk yedinci sırayı alır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hanımlar ve İlgili Hükümler

Bu bölümde Efendimizin Medine döneminde ve ömrünün son yıllarında evlendiği hanımların kısa hayat hikâyelerine ve bu evliliklerin asıl hikmetini oluşturan ve onlarla ilgili olarak ortaya çıkan bazı dinî hüküm örneklerine yer vereceğiz.

Hz. Sevde (r.a.)

Efendimiz Mekke'deyken, Hz. Hatice'nin vefatından sonra ilk evlendiği kadındır. Hz. Sevde, ilk kocası ve amcaoğlu Sekran bin Amr ile İslam'ı kabul edenlerin ilk safında yer alıyordu. Bu bahtiyar karı-koca, putları terk edince müşrik akrabaları tarafından işkenceye uğratıldılar. Bunun üzerine İkinci Habeşistan hicretine çıkmak zorunda kaldılar.

Mekke'ye döndüklerinde kocası Sekran vefat etti. Böylece Hz. Sevde, beş çocuğuyla dul kaldı. Büyük geçim sıkıntısı çekiyordu. O sırada Hz. Hatice de vefat etmişti. Nübüvvetin onuncu yılında, Ramazan ayında, Resul-ü Ekrem (a.s.m.) Sevde'yi nikâhlamak üzere Osman bin Mazun'un hanımı Havle'yi kendisine dünür gönderdi. Hz. Sevde kimsesizlik sıkıntısı çektiği bir anda, üstelik Kâinatın Efendisinden gelen böyle bir teklif üzerine büyük bir sevinç yaşadı. Fakat çocukları onu düşündürüyordu. Bunu Efendimize açtı:

“Ya Resulallah, benim için sizinle evlenmek en büyük şereftir. Ancak bu çocukların sabah akşam başınızda vızıldayacaklarını düşünüyorum da, sizi rahatsız edeceklerinden çekiniyorum.”

Bunun üzerine Efendimiz buyurdu ki:

“Allah sana rahmet etsin. Kadınların hayırlısı küçük çocukları sebebiyle zorluklara katlanandır” buyurdu. Ve endişesinin yersiz olduğunu belirtti.

Hz. Sevde, Nübüvvetin 10. yılında Resulullah'ın ikinci hanımı olma şerefine erdi.

Hz. Sevde, Efendimizle evlendiğinde yaşı ellinin üzerindeydi. O, çok fedakâr bir hanımdı. Üç yıl sonra, Efendimiz Hz. Aişe ile evlendiğinde kendi nöbetini Hz. Aişe'ye bağışlamıştı. (Tabakat, c. 8, s. 53-54)

Hz. Sevde, Resulullah'a son derece itaatkâr bir hanımdı. Resulullah'ın hizmetinde kusur etmemeye azamî dikkat eder, Efendimizin her arzusunu emir telâkki edip hemen yerine getirirdi. Resulullah'a hizmeti, en büyük bir şeref sayardı.

Hz. Sevde, Veda Haccı'nda hazır bulundu. Resulullah'ın vefatından sonra bir daha hac ve umreye gitmedi. Bunun sebebi sorulduğunda "Ben hac ve umreyi yaptım. Artık Allah'ın emrettiği gibi evimde oturacağım" diye cevap verirdi.

Hz. Sevde, dünya malına önem vermeyen ve eline geçen malları sadaka olarak dağıtan bir hanımdı.

Hz. Ömer, harcamak üzere bir gün kendisine çok miktarda para göndermişti. İlk anda bunun para olduğunu anlayamadı. "Bu nedir?" diye sordu. Para olduğunu söylediler. "Hurma mıdır ki, bu kadar çok gönderdi?" deyip hayretini dile getirdikten sonra hepsini dağıtıverdi.

Hz. Sevde, uzun boylu, uzun kollu, iri yapılı bir kadındı. Bundan dolayı gezmesi ve hareketi ağırdı. Hatta Veda Haccı'nda Müzdelife dönüşünde, ağır yürümesi sebebiyle önden gitmek üzere Resul-ü Ekrem'den izin istedi. Resulullah (a.s.m.) da halkın kalabalıklaşmasından önce onu Mina'ya gönderdi.

Hz. Aişe diyor ki:

"Biz sabaha kadar Resulullah'ın yanında kaldık. Sonra Resulullah bizi de, Sevde'yi gönderdiği gibi, Mina'ya gönderdi. Keşke Sevde'nin izin aldığı gibi ben de Resulullah'tan izin isteseydim. Çünkü Resulullah'tan izin istemeyi dünyaya değişmem." (Tecrid, c. 6, Hadis No: 817)

Hz. Sevde, Hicret'in 54. yılında Muaviye'nin halifeliği zamanında yüz küsur yaşındayken, Medine'de vefat etti.

Hz. Sevde ve Dinî Hükümler

Örtü Ayeti ve Kadınların Dışarı Çıkma İzni

Aişe'den (r.a.) şöyle dediği rivayet olunmuştur:

Peygamberin kadınlarından Sevde, örtü ayeti nazil olduktan sonra bir ihtiyaç üzerine evden çıkmıştı. Oysa ayette Peygamber hanımlarına, “Evlerinizde vakar içinde oturun” diye emrediliyordu. Sevde iri yapılı bir kadındı. Bu cihetle onu vaktiyle bilenler, çarşaf içinde de tanırlardı. Ömer bin Hattab onu görünce, evi dışına çıkmasına itiraz ederek “Ey Sevde! İyi bil ki, bizce tanınmamış değilsin. Sen ne cesaretle evinin dışına çıkıyorsun?” dedi.

Hz. Aişe, rivayetine devam ederek der ki:

Bunun üzerine Sevde evine dönüp geldi. O sırada Resulullah (a.s.m.) benim odamda akşam yemeğindeydi. Elinde etli bir kemik vardı. Bu haldeyken Sevde içeri girdi ve:

“Ya Resulallah, bazı ihtiyaçlarım için evden çıkmıştım. Ömer bana şöyle şöyle söyleyerek itiraz etti” diye şikâyet etti.

Hz. Aişe der ki:

“Bunun üzerine Allahu Teala, Resul-ü Ekrem’e vahiy gönderdi. Vahiy işaretleri Resul-ü Ekrem'den kaldırıldıktan sonra elinde tutmakta olduğu et parçasını yere koymaksızın Sevde'ye şöyle cevap verdi:

“Siz kadınların lüzum ve ihtiyaç üzerine örtülü olarak evlerinizden çıkmanıza izin verildi.” (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1723)

Örtü ayeti nazil olduktan sonra kısa bir süre belirsizlik yaşandı. Özellikle “Peygamber hanımları dışarı çıkacak mıydı, çıkacaksa nasıl çıkacaktı?” Yukarıdaki hadis konuya açıklık getirmiş oldu.

Bununla beraber, Peygamber hanımlarının diğer hanımlardan farklı bir sorumluluğu vardı. Diğer hanımların elleri ve yüzleri açık dışarı çıkabilmelerine rağmen,

Peygamber hanımları el ve yüzleri de dahil bütünüyle kapalı olarak dışarı çıkabileceklerdi.

Âlimler, bu hususta ittifak etmişlerdir...

Hanımlar, dışarı çıkarken vakar içinde olmak, süslerini teşhir etmemek, seslerinin fitrî ahengini bozmamak şartıyla dışarı çıkmalarına izin verilmiş, işlerini görebilmelerine engel olunmamıştır... Kadınlık haysiyetini, hürmet telkin eden vakarını koruyarak, her türlü alışveriş, eğitim-öğretim, vekâlet, şirketler ve şahitlik gibi medenî haklarını kullanabileceklerdi...

Nesep Tespiti

Aişe'den (r.a.) rivayet edilmiştir.

Utbe bin Ebi Vakkas, kardeşi Sa'd bin Ebi Vakkas'a ölmeden önce vasiyet ederek şöyle demiş:

“Zem'a'nın cariyesinin oğlu Abdurrahman bendendir. Benim sulbümdendir. Bu çocuğu benim adıma almalısın.” Hz. Aişe diyor ki:

Mekke'nin fethi günü Sa'd bin Ebi Vakkas çocuğu yakaladı:

“Bu, kardeşim Utbe'nin oğludur. Bunun nesebinin bana devredilmesi için vasiyeti vardır” dedi. Bunun üzerine köle İbni Zem'a ayaklanıp:

“Bu benim kardeşimdir, babamın cariyesinin oğludur. Babamın yatağında doğmuştur” dedi. Her iki taraf bu çekişme ve tartışmalarını Peygamber Efendimize gelip intikal ettirmişlerdi. Sa'd bin Ebi Vakkas:

“Ya Resulallah! Bu çocuk, kardeşim Utbe'nin oğludur. Nesebinin kendisine bağlanmasına dair bana vasiyeti vardır” dedi. Abd ibni Zem'a da:

“Bu benim kardeşimdir ve babamın cariyesi doğurmuştur. Babamın yatağı üzerinde doğmuştur” dedi. Resulullah (a.s.m.):

“Çocuk, yatak sahibinindir. Zaniye de mahrumiyet düşer” buyurmuştur.

Sonra Resul-ü Ekrem, husumet sebebi olan bu çocuğun simaca Utbe'ye benzediğini görerek eşi Sevde binti Zem'a'ya:

“Ey Sevde, Bundan sonra sen de Abdurrahman'a gözükme, ondan kaç” buyurdu.

Bundan sonra Abdurrahman, Sevde vefat edip de Allah'ın rahmetine kavuşuncaya kadar müminlerin annesinin yüzünü görmedi. (Tecrid, c. 6, Hadis No: 960)

Hadiste geçen Abd ibni Zem'a, Peygamber hanımlarından Sevde'nin öz kardeşidir.

Bu davanın cahiliye ve İslam dönemindeki durumları birbirinden farklıdır. Şöyle ki:

Cahiliye döneminde bir kısım cariyeler fuhuşta bulunurdu. Bu arada kendi efendisi ve sahibi olanla da yaşardı. Bu cariyelerden birinin bir çocuğu olduğunda bunu kâh efendisi, kâh zina eden sahiplenirdi. Cariyenin efendisi, çocuğun kendisine ait olduğunu belirtmeden ölürse, iddia hakkı varislere geçerdi. Varisleri çocuğun kendi neseplerine ait olduğunu iddia edebilirlerdi.

Zem'a'nın Yemenli cariyesi de böyle idi. Hem efendisi Zem'a ile yatmış kalkmış, hem de Utbe ile münasebette bulunmuştu. Utbe'nin vasiyetine dayanarak, kardeşi Sa'd'ın, bu çocuğun nesebine sahip çıkması cahiliye usulüne göredir. Bu durum Resul-ü Ekrem'e arz edilmişti. Resul-ü Ekrem, Cahiliyetin bu nesep iddiasını iptal ederek, çocuğun sahib-i firaşeye (yani yatak sahibine) ait olmasıyla hükmetmiştir.

İslam usulüne göre, yatak sahibi, çocuğu kendisine ait olduğunu inkâr etmedikçe, çocuk, yatak sahibinindir. Başkasının iddiası sahih değildir. Yatak sahibinin çocuğu reddetmesi de karara bağlanmıştır. Bu da “lian” ile olur ki, eşinin başkasıyla zina ettiğini iddia ederek dört şahit getirmesiyle ancak sabit olur.

Hız. Ümmü Habibe (r.a.)

İsmi Remle'dir. Kureyş ileri gelenlerinden Ebu Süfyan'ın kızıdır. Hz. Muaviye'nin kız kardeşidir. İlk Müslüman kadınlardandır. Dinî bağılığı kuvvetli bir kadındır.

İslam gelmeden önce Hz. İbrahim'in perdeler altında kalmış Hanif dinine mensuptu. İslam dini gelince, kocası Ubeydullah ile birlikte ilk kabul edenlerden olmuştu. Bu yüzden kocası ile birlikte müşriklerin eza ve cefalarına maruz kalanların başında geliyordu. Ubeydullah bu işkencelerden kurtulmak için, hanımı ile birlikte ikinci kabileyle Habeşistan'a hicret etmişti.

Ancak dini uğruna göç edecek kadar bağılığı olan Ubeydullah bin Cahş, orada dinden döndü. Hatta hanımının da Hıristiyan olması için baskıda bulundu. Fakat bu mübarek kadın her şeye rağmen dininde sebat gösterdi ve kocasından ayrıldı. Bir müddet sonra kocası da orada öldü.

Ümmü Habibe, Mekke'nin aristokrat bir ailesine mensuptu. Bu yüzden kolay kolay kimseyle evlenemezdi. Fakat yabancı bir diyarda dini uğruna kimsesiz kalmıştı. Babası Ebu Süfyan ise henüz Müslüman olmadığı gibi Müslümanların da en büyük düşmanı idi. O yüzden babasının yanına da dönemezdi. Günlerce derin düşüncelere daldı. Memleketini, ana babasını ne için terk ettiğini kendisine sordu. Gurbet, kederli ruhunu daha da karartıyordu. Bu manevî buhranlar içindeyken gördüğü bir rüyada kendisine "Ey Müminlerin Annesi!" diye hitap edilmesi ona büyük bir iç ferahlığı verdi.

Efendimiz, onun içinde bulunduğu bu müşkül durumdan haberdar olmuştu. Onu nikâhı ve koruması altına almak üzere Amr bin Ümeyye ed-Damri'yi Habeşistan'a gitmek üzere görevlendirdi... Nikâhını kıymak üzere de Necaşı'yi vekil tayin etti. Hatta Ümmü Habibe'nin mehrini Necaşı ödedi.

Habeşistan'da Necaşı'nın Ebrehe ismindeki hizmetçisi müjdeyi getirince, Ümmü Habibe, "Beni hayatımda bu kadar sevindiren ve heyecanlandıran bir şey olmadı" demiştir.

Kendisi bu olayı şöyle anlatır:

Hizmetçi gelip, “Resulullah, Necaşı’ye seninle evlenmek istediğini bir mektupla bildirmiş” dedi. Ben de “Allah sana da hayırlı müjdelere versin” diye dua ettim. Söylediklerinden emin olmak için bunu ona bir kaç defa tekrarlattım. El ve ayaklarımda ne kadar takı varsa hepsini çıkarıp Ebrehe’ye hediye ettim.

Ertesi gün Necaşı, Cafer bin Ebu Talib’e “orada bulunan bütün Müslümanları toplamasını” emretti. Necaşı, “Nikâhtan sonra yemek yedirmek peygamberlerin sünnetidir” diyerek oradakilere büyük bir ziyafet verdi.

Ümmü Habibe, Necaşı tarafından verilen 400 dinar mehri alınca tekrar hizmetçi Ebrehe’yi çağırdı, “O gün elimde olanları vermiştim, şimdi elime geçen bu paradan elli dinar daha al” dedi. Ancak Ebrehe bu parayı almadığı gibi, Necaşı’nın emri üzerine daha önce verilen hediyeleri de geri verdi. Ayrıca hanımlarına yanlarında bulunan güzel kokulardan ve hediyelerden Ümmü Habibe’nin çeyizine koymalarını söyledi.

Ümmü Habibe, Medine’ye geldiğinde Efendimize nikâh merasimini anlatmış ve kendisine hediye edilen güzel kokuları göstermişti. Efendimiz bunların kullanılmasını yasaklamadığı gibi, memnuniyetini de belirtmiştir.

Hicretin yedinci yılında meydana gelen bu olay, Ümmü Habibe’nin dinine bağlılığının bir mükâfatı idi. Bu evlilik (henüz Müslüman olmamasına rağmen) Ebu Süfyan’ın düşmanlığının azalmasına ve Müslümanlara karşı yumuşamasına da sebep olmuştur.

Necaşı, Ümmü Habibe ve diğer Müslümanları bir gemiye bindirip Cafer’in başkanlığında Arabistan tarafına gönderdi. Müslümanlar Hayber Gazası ile meşgulken onlar da çıkageldiler. Efendimiz, “Bu iki olayın hangisine sevineyim? Hayber’in fethine mi, Cafer’in gelişine mi?” diye sevincini dile getirmiştir.

Hiz. Ümmü Habibe’nin Peygamberimizle evlenmesi, sabrının, cihadının ve çektiği sıkıntıların bir mükâfatı idi. Peygamberimize olan derin sevgi ve saygısı şu hadise ile de belgelenir.

Babası Ebu Süfyan, müşrik kabilelerden birisinin elçisi olarak Medine'ye gelir. Ancak kimseden yüz bulamaz. Kızı Ümmü Habibe'nin evine gider. Efendimizin üzerinde uzanıp istirahat ettiği bir şilteye tam oturmak üzereyken, Ümmü Habibe bu şilteyi çekip kaldırır. Çünkü babası henüz müşriktir. Babası da olsa müşrik birinin Efendimizin hatırası olan bir şilte üzerine oturmasına sadakati izin vermez.

Ümmü Habibe, kardeşi Muaviye'nin halifeliği zamanında 70 yaşındayken Hicret'in 44. yılında vefat etmiştir. Efendimizle ancak dört yıl evli kalmıştır. Peygamberimizden sonra zahidane bir hayat geçirmiştir. 65 hadis rivayet etmiştir.

Ümmü Habibe'nin ilk kocası Ubeydullah'tan "Zeyneb" isimli bir kızı olmuştur. Daha sonra Ümmü Habibe, Efendimizle nikâhlendiğinde Zeyneb, üvey kızı olma şerefine nail olmuştur. Zeyneb, Hicrî 73 tarihinde vefat etmiştir.

Ümmü Habibe'den:

"Müslüman bir kimse, farzların dışında nafîle olarak her gün Allah rızası için on iki rekât namaz kılarsa, Allah Teala ona cennette bir köşk yapar veya ona cennette bir köşk vardır." (Müslim, Müsafirin 103)

Ümmü Habibe ve Hükümler

Ölünün Ardından Yas Tutmak

Ümmü Habibe'den rivayet edilen bir hadiste ölünün arkasından yas tutmanın hükmü belirtilmiştir. Şöyle der:

“Ben Resulullah'ın (a.s.m.) şöyle buyurduğunu işittim: ‘Allah’a ve ahiret gününe iman eden bir kadının, kocasından başka bir ölü için üç günden fazla yas tutması helâl değildir. Fakat kadın, kocasına karşı dört ay on gün üzüntüsünü gösterebilir.” (Tecrid, c. 4, Hadis No: 634)

Sünnet Namazlar

Bilindiği gibi Efendimiz namazların farzını mescidde kıldıktan sonra sünnetlerini hane-i saadetinde kılarlardı. Bu konuda Ümmü Habibe'den de Müslim'de geçen bir rivayet vardır. Bu rivayete göre namazların sünnetleri toplam on iki rekâttır. Bu on ikinin dördü öğleden öncedir.

Ümmü Habibe, “Resulullah'tan işittim. ‘Her kim bir gün, bir gece içinde on iki rekât kılsa cennette kendisi için bir ev bina olunur’ buyurdu.” Ümmü Habibe ilâve ediyor: “Bunu Resulullah'tan işittikten sonra bunları hiç terk etmedim.” (Tecrid, c. 3, Hadis No: 509)

İki Kız Kardeş Nikâhı!

İki kız kardeşin aynı anda bir erkeğin nikâhı altında olamayacağına dair hadis, Ümmü Habibe'den rivayet edilmiştir. Şöyle ki:

“Bir kere ben, ‘Ya Resulallah! Ebu Süfyan'ın kızı, hemşiremi nikâh ediniz’ dedim. Resulullah, ‘Acayip! Siz bunu kıskanmayıp nasıl arzu edersiniz?’ dedi. Ben de, ‘Evet, arzu ederim. Çünkü sizin tek eşiniz ben değilim. Size karşı sevgimde bari kız kardeşim bana ortak olsun isterim’ dedim. Bunun üzerine Nebi (a.s.m.):

‘İyi bil ki, senin kız kardeşin bana helâl değildir’ buyurdu. Ben, ‘İyi ama biz duyuyoruz ki, zatınız, Ebu Seleme’nin kızını nikâh etmek istiyormuşsunuz?’ dedim. Resulullah, ‘Refikam Ümmü Seleme’nin kızını mı?’ diye sordu. Ben de ‘Evet’ dedim.

Resulullah, ‘Ümmü Seleme’nin kızı Zeyneb, benim vesayet ve terbiyem altında üvey kızımdır ve bana nikâhı haramdır. Böyle olmasa bile yine nikâhı helâl olmaz. Çünkü o, benim sütkardeşimin kızıdır. Beni ve onun babası Ümmü Seleme’yi Süveybe Hanım emzirmiştir’ dedi. Ve ‘Bir daha bana kızlarınızı, kız kardeşlerinizi sakın teklif etmeyiniz’ diye tembih buyurdu.”

Gaybî Nikâhın Hükümü

Efendimizin Ümmü Habibe ile nikâh akdi, bizzat fikhî bir hükmün ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Zira Peygamberimizle Ümmü Habibe’nin nikâhı, “Gıyabî Nikâh” şeklinde kıyılmıştır... Bu nikâh, Resulullah’ın bu konuda da ümmetine kıyamete kadar örnek olduğunun bir ifadesi olmuştur.

Hz. Aişe (r.a.)

Hz. Aişe, Resulullah'ın en sadık arkadaşı ve ona ilk iman eden Hz. Ebu Bekir'in kızıdır. Annesi, Ümmü Ruman'dır. "Aişe-i Sıddıka" diye anılır. Hicret'ten dokuz veya on sene önce Mekke'de doğmuş, Müslüman bir aile içinde büyümüştü.

İlk zevcesi Hz. Hatice'nin vefatından sonra Efendimiz, bir süre evlenmedi. Osman ibni Mazun'un hanımı Havle binti Hakim, Resulullah'a gelerek, Ebu Bekir'in kızı Hz. Aişe ile evlenmesini teklif etti. Sonra da Hz. Ebu Bekir'e giderek Hz. Aişe'yi istedi.

Hz. Aişe'den rivayet edilen bir hadiste, Hz. Cebrail, Hz. Aişe'nin resmini ipek bir hırka içinde Resulullah'a getirmiş ve "Bu senin dünya ve ahirette eşindir" demiştir. Bakire olarak Efendimizin evlendiği tek eşi Hz. Aişe'dir.

Hz. Aişe'nin Efendimizle nişanlanması Hicret'ten iki veya üç sene önce olmuştu. Rivayete göre, o zaman Hz. Aişe'nin yaşı küçüktü. İki-üç sene sonra, dokuz veya on yaşına geldiğinde evlenmişlerdir.

Bu evliliğe sıradan bir evlilik gözüyle bakılamaz. Hz. Aişe gibi süper bir beyin, üstün bir kabiliyetin İslam binasının temelinde kullanılması, İslamî hükümler manzumesinin teşekkülünde yerini alması nazarıyla bakılmalıdır. Dolayısıyla Hz. Aişe, Efendimizin mahremi olmadığından, bu görevi yapabilmesi için nikâh bağıyla mahremiyetin ortadan kaldırılması ve Resulullah'ın tedris halkasına dahil olması gerekiyordu.

Hz. Aişe, mescide bitişik 6 arşın genişliğindeki küçük bir eve gelin geldi. Evinin kapısı mescide açıldığı için Peygamber Efendimizin bütün sohbetlerini, vaaz ve hutbelerini dinledi.

Hz. Aişe'nin hiç çocuğu olmamasına rağmen Efendimiz kendisine "Ümmü Abdullah" künyesini vermişti. Abdullah kız kardeşinin oğluydu. "Teyze, anne sayılır" buyuran Efendimiz, ona bundan dolayı bu künyeyi vermiştir.

Bu evlilik diğerk bir yönüyle de cahiliye devrindeki tabuları yıkma gayesi taşır. Böylesi küçük yaşta bir kızın, elli yaşın üzerinde biriyle evlenmesi teamüllere uymuyordu. Bu durum o günkü toplum açısından da, bugün de yadırganabilir... Ama önemli olan, böyle bir evliliğin hukukî ve fizikî şartlar bakımından uygun olup olmamasıdır... Artık toplumu, cahiliyenin yanlış gelenekleri değil, İslam'ın koyduğu kurallar yönetecekti.

Aynı mantıkla Peygamberimizin, yirmi beş yaşındayken, kırk yaşındaki dul bir kadınla evlenmesi de yadırganabilir...

Efendimiz, Hz. Ebu Bekir'den Hz. Aişe'yi istediğinde, yaygın kanaatlerin tesiriyle olacak ki, Hz. Ebu Bekir "Fakat ben sizin kardeşinizim, caiz olur mu?" diye endişesini belirtmiştir... Efendimiz, Ebu Bekir'e:

"Sen benim Allah'ın dininde ve kitabında kardeşimsin. Bu cihetle Aişe bana helâldir." buyurmuştur... (Tecrid, c. 11. Hadis No: 1790)

Görüldüğü gibi, Efendimizin her söz ve davranışıyla, zihinlerde yerleşmiş cahilce kanaatler yerlerini yeni dinin doğru hükümlerine bırakıyorlardı.

Hz. Aişe'nin eğitimi, okuma yazmasıyla bizzat babası Hz. Ebu Bekir ilgilenmiştir. Küçük yaşta "Müminlerin Annesi" olma şerefine eren Hz. Aişe'nin zekâ, hafıza ve yorumlama kabiliyeti ile sivrildiği bilinen bir gerçektir. Pek çok konuyu şiirle dile getirecek kadar üstün bir belagate sahipti. Sahabe-i Kiram bu annemizin ilim ve kifayetine olan itimatları sebebiyledir ki, Efendimizin vefatından sonra pek çok konuyu bizzat kendisinden sorarak öğrenmişlerdir.

Çok oruç tutan, gece nafîle namaz kılan Hz. Aişe, içtihatla keskin görüş sahibi idi. Fıkıh ilminin kurucuları arasında yer alır. İslam âlimleri arasında yaygın kanaate göre, fıkıh ve dinî ilimlerin dörtte birini Hz. Aişe nakletmiştir.

Efendimiz 63 yaşında, Hz. Aişe'nin dizinde gözlerini bu fani âleme kapadığında, Hz. Aişe 19 yaşında bulunuyordu. Efendimizden sonra sahabe arasında 47 yıl daha yaşamıştır. Hayatının son devrelerini müçtehit olarak, özellikle kadınlara özel hükümlerde fetvalar vererek geçirmiştir.

Hicretin 58. yılında Medine-i Münevvere’de, tıpkı Efendimiz gibi, 63 yaşında vefat etmiştir. Cenazesini “Suffa Okulu”nun birinci talebesi olan Ebu Hureyre kıldırıştır. Vasiyeti üzerine Medine’deki Baki kabristanına defnedilmiştir.

Hiz. Aişe, küçük yaşta Peygamberin ders halkasına girerek, kendisinde var olan olağanüstü kabiliyetlerle fevkalâde gelişme kaydetmiştir. İlim ve fazilette pek çok erkeği geride bırakmıştır. Müçtehit sahabelerden olan Hiz. Aişe için Efendimiz, “Dininizin yarısını bu Hümevra’dan alın” diyerek dindeki yerinin önemine işaret etmiştir. Çok hadis rivayet edenler arasında dördüncü sırayı alması, bunun bir delilidir.

Efendimizin vefatından sonra çok genç yaşta “Müminlerin Annesi” olma şerefiyle hayatının sonuna kadar, ümmete fetva eminliği yapmış, Resulullah’tan görüp işittiklerini yorumlamış ve ders vermiştir. Allah ondan razı olsun.

Hiz. Aişe’nin Fazileti

Ebu Musa’l-Eş’ari’den rivayete göre Resulullah (a.s.m.) şöyle buyurmuştur:

“Erkeklerden çoğu fazilette kemale erdi. Hâlbuki kadınlardan yalnız Firavunun karısı Asiye ile İmran’ın kızı Meryem’den başka hiçbirisi kemale erişemedi. Aişe’nin fazileti de tiridin başka yemeklere üstünlüğü gibidir.” (Tecrid, c. 9, Hadis No: 1391)

Hiz. Aişe’nin Cömertliği

Hiz. Aişe, Resulullah’ın ahlâkını yansıtan özellikleri küçük yaştan itibaren âdeti ruhuna yazmıştır. Onun zühdü, takvası ve cömertliği de bunun bir delilidir.

Hiz. Muaviye hilafeti zamanında kendisine iki kese içinde mühim miktarda dinar hediye gönderilmişti. Hiz. Aişe bir kuşluk vakti hediye edilen bu dinarları, akşama kadar fakir fukaraya dağıtmış ve akşam vakti yine âdeti üzere zeytin, ekmek ve su ile iftar etmiştir.

Hiz. Aişe’nin Sevgisi

Resulullah'ın Hz. Aişe'ye olan büyük sevgi ve ilgisi yanında hiç şüphesiz Hz. Aişe'nin de Resulullah'a çok büyük sevgisi olduğu bir gerçektir. Şu rivayet bu açıdan manidardır:

Amr ibni As anlatıyor:

Zat-ı Selasil Gazası'ndan döndüğümüzde Resulullah'ın huzuruna girdim.

“Ya Resulallah, ashap içinde size en sevimli kimdir?” diye sordum. Resulullah:

“Aişe'dir” buyurdu. Ben:

“Erkeklerden kimdir?” dedim:

“Aişe'nin babası” buyurdu.

“Sonra kimdir?” dedim:

“Ömer ibni Hattab” buyurdu.

Sonra Resulullah birtakım adamların isimlerini saydı.” Ravi diyor ki: “Resulullah beni en sona bırakır korkusuyla daha sormadım, sustum.” (Tecrid, c. 9, Hadis No: 1488)

Aişe'den (r.a.) rivayet edildiğine göre, Resulullah (a.s.m.) bir gün Hz. Aişe'ye:

“Aişe, senin benden memnun veya bana kızgın olduğun zamanları bilirim” buyurdu. Aişe, “Ya Resulallah, bunu nasıl bilirsin?” diye sordum. Resulullah şöyle cevap verdi:

“Benden razı ve memnun olduğunda ve bir şeyi inkâr ederken ‘Muhammed’in Rabbi hakkı için öyle değildir’ dersin. Bana karşı kırgın olduğun zaman da ‘İbrahim’in Rabbi hakkı için öyle değildir’ dersin. Adımı anmazsın.”

Aişe der ki:

“Ben de ‘Evet, ya Resulallah, öyledir. Ama ben, hiçbir zaman sevginizi gönlümden çıkarmam’ diye saygımı arz ettim” demiştir. (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1825)

Hz. Aişe'den

Nebi (a.s.m.) geceleri ayakları şişinceye kadar namaz kılardı. Aişe diyor ki:

Kendisine, “Niçin bu kadar kendine meşakkat ediyorsun. Hâlbuki Allah, senin geçmiş ve gelecek hatalarını bağışlamıştır?” dedim.

“Şükreden bir kul olmayayım mı?” buyurdu. (Müslim, Münafıkın 81)

“Muhakkak ki, insanın vücudunda 36 eklem (kemik) vardır. Kim bunların sayısı kadar ‘Allahu Ekber, Elhamdülillah, La ilâhe illallah’ der; Allah’tan bağışlanma diler; insanların yolu üzerinden taş, diken veya kemik gibi şeyleri kaldırır; iyiliği emreder veya kötülükten men ederse, o günü kendisini cehennemden uzaklaştırmış olarak geçirir.” (Müslim, Zekât 54)

“Kim haksız yere zulümle bir karış yere sahip olursa, o yerin yedi katı boynuna geçirilir.” (Buharî, Mezalim 13)

“Sırtına iki çocuğunu almış yoksul bir kadın çıkageldi. Ona üç hurma verdim. Çocuklarına birer hurma verdi. Öteki hurmayı da yemek için ağzına götürdü. Çocukları onu da istediler. Kadıncağız, bu hurmayı da çocuklarına bölüştürdü. Kadının bu tutumuna hayran kaldım ve yaptığını Resulullah’a anlattım. Şöyle buyurdu:

‘Bu şefkati sebebiyle Allah Teala o kadına mutlaka cenneti vermiş veya bu sebeple onu cehennemden azad etmiştir’ buyurdu.” (Müslim, Birr 148)

“Akralık bağı Arş-ı A’la’ya tutunarak şöyle demiştir: ‘Beni koruyup gözeteni Allah koruyup gözetsin. Benimle ilgisini kesenden Allah rahmetini kessin.’” (Müslim, Birr 17)

“Resulullah’ın şöyle buyurduğunu işittim:

‘İnsanlar, kıyamet gününde, yalınayak, çıplak ve sünnetsiz olarak Allah’ın huzurunda toplanırlar.’

Bunun üzerine ben:

‘Ya Resulallah, kadınlar ve erkekler birlikte olunca, birbirlerine bakmazlar mı?’ dedim. Peygamber Efendimiz:

‘Aişe! Durum, onların bunu akıllarına getiremeyecekleri kadar ciddidir’ buyurdu. (Buharî, Rikak 45)

“Resul-ü Ekrem’in ailesi bir koyun kesmişlerdi. Peygamber (a.s.m.) bir ara:

‘Ondan geriye ne kaldı?’ diye sordu.

‘Bir kürek kemiği hariç, hepsini dağıttım’ dedim.

Bunun üzerine Peygamberimiz:

‘Desene bir kürek kemiği hariç, hepsi duruyor’ buyurdu.” (Tirmizî, Sıfatü’l-Kıyame 35)

“Bir mümin güzel ahlâkı sayesinde, gündüz oruç tutan ve gece namaz kılanların derecesine ulaşır.” (Ebu Davud, Edeb 7)

“Resulullah, Allah yolunda savaş dışında ne bir kadına, ne bir hizmetçiye, kısacası hiçbir kimseye eliyle vurmadı. Kendisine fenalık yapan kimseden intikam almaya kalkmadı. Yalnız Allah’ın yasak ettiği şeyler çiğnenince, o yasağı çiğneyenlerden Allah adına intikam aldı.” (Müslim, Fezail 79)

“Resul-ü Ekrem (a.s.m.) gecenin ilk kısmında yatar uyur, son kısmında kalkar namaz kılardı.” (Buharî, Teheccüd 15)

“Misvak kullanmak ağzın temiz kalmasına ve Rabbin razı olmasına sebeptir.” (İbni Mace, Taharet 77)

“Ramazan ayının son on günü girdiğinde Resulullah (a.s.m.) geceleri ihya eder, ev halkını uyandırır. İbadete soyunarak eşleriyle ilişkiyi keserdi.” (Müslim, İtikâf 7)

“Ey Allah’ın Resulü! En üstün amel olarak cihadı görüyoruz. Biz hanımlar cihad etmeyelim mi?” dedim. Peygamber (a.s.m.):

“Sizin için cihadın en üstünü hacc-ı mebrurdur” buyurdu. (Buharî, Hac 4)

Peygamberimizin özlü duaları sevdiğini belirten Hz. Aişe diyor ki:

Resul-ü Ekrem (a.s.m.) şöyle dua ederdi:

“Allah’ım! Şimdiye kadar yaptığım ve bundan sonra yapacağım işlerin şerrinden sana sığınırım.” (Müslim, Zikir 65)

“Bir gün Hz. Safiye’nin kısa boyundan bahsederek Resulullah’ın huzurunda onu kınamıştım. Buyurdu ki:

‘Ey Aişe! Öyle bir söz söyledin ki, eğer o söz denize karışsaydı, onun suyunu bozardı.’” (Ebu Davud, Edeb 35)

“Bazı insanlar Resul-ü Ekrem’e (a.s.m.) kâhinler hakkında sordular da Resul-ü Ekrem:

‘Onlar bir şey değil (aslı olan bir hakikat değil)’ buyurdu”

‘Ey Allah’ın Resulü! Ama onların geleceğe ait verdikleri bazı haberler, söyledikleri gibi çıkıyor’ dediler. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

‘Onların bu tür haberleri (görevli meleğin ilham ettiği) gerçeklerdendir. Onu bir cin meleklerden kaparak kâhin dostunun kulağına fısıldar. O kâhinler de bir doğruya yüz yalan karıştırır. Halka sunarlar’ cevabını verdi.” (Buharî, Tıb 46)

Buharî’nin başka bir rivayetinde de Hz. Aişe, Resulullah’ın şöyle buyurduğunu işitmiştir:

“Melekler buluta inerler, gökte geleceğe yönelik verilmiş kararları birbirine aktarırlar. Bu esnada şeytan, kulak hırsızlığı yaparak edindiği bilgiyi kâhinlere fısıldar. Onlar da bu habere kendilerinden yüz yalan katarlar.” (Buharî, Bedu’l-Halk 6)

Hz. Aîşe ve Hükümler

İftira Olayı ve Ortaya Çıkan Hükümler

Hz. Aîşe'nin hayatında en mühim olay, şüphesiz münafıkların ona iftira atmaları ve sonunda Cenab-ı Hakk'ın ayet indirerek onu temize çıkarmasıdır. Bu olayda, ilk defa ortaya çıkan birtakım hükümler vardır. İslam tarihinde “İfk Hadisesi” diye geçen bu olayı, Hz. Aîşe'nin dilinden dinleyelim:

Resulullah (a.s.m.) bir sefere çıkmak istediği zaman, hanımları arasında kur'a çekti. Onlardan hangisinin kur'ası çıkarsa o, Resulullah ile beraber yola çıkardı. Benî Mustalık Gazası'na gitmek istenildiğinde Resulullah kur'a atmış, benim ismim çıkmıştı. Resulullah ile beraber sefere çıkmıştım. Bu gaza, hicap ayeti indikten sonra idi. Ben devenin üzerindeki mahmil içine bindirilir, konak yerinde de indirilirdim. Böylece gittik. Nihayet Resulullah (a.s.m.), bu gaza sonunda dönüp Medine'ye yaklaştığımızda, bir konak yerinde indi. Gecenin bir kısmını orada geçirdi.

Sonra göç edilmesini bildirdi. Hareket emri verildiği zaman ben kalkıp, kaza-yı hacet için yalnız başıma ordudan ayrılıp gittim. Dönüp bineğime geldiğimde bir de göğsümü yokladım ki, Yemen'in göz boncuğundan dizilmiş gerdanlığımın koptuğunu anladım. Hemen dönüp gerdanlığımı aradım. Fakat onu aramak beni yoldan alıkoymuştu. Ben öyle zannetmiştim ki, sefere katılanlar bir ay da dursalar, benim devemi ben içinde bulunmadıkça sevk etmezler. Hâlbuki yolda, bana hizmet edenler gelip, mahmili yüklemişler. Onu bindiğim deve ile götürmüşlerdi. Onlar beni içinde sanıyorlarmış. O zaman kadınlar hafif idi. Ağır vücutlu değillerdi. Az yemek yerlerdi. Bu cihetle hizmetçiler, içine binilen odacıyı yüklemek üzere kaldırdıklarında, ağırlığının farkına varmayarak yüklemişler. Özellikle ben küçük yaşta bir kadındım. Böylece deveyi sürüp yürütmüşler.

Asker gittikten sonra ben gerdanlığımı buldum. Ordugâha döndüğümde orada kimse yoktu. Daha önce bulunduğum yere vardım. Öyle zannetmiştim ki, mahmilde beni bulamazlar da

dönüp gelirler. Ben bu düşünce ile oturduğum sırada, gözlerime uyku basarak uyuyakalmışım.

Saffan ibni Muattal ordunun artçısıydı. Arkadan gelerek ordunun bıraktıklarını toplayıp sahiplerine vermekle görevliydi. Sabaha yakın, askerin arkasından bulunduğum yere gelmiş ve bir insan karaltısının uyuduğunu görerek yanıma yaklaşmıştı. Beni tanımıştı. Bu zat beni, örtü emri inmeden önce görmüştü. Saffan devesini çöktürdüğü sırada, ölü olduğunu sanarak, “İnna lillah ve inna ileyhi raciun” demiş, ben de bu sesle uyanmışım.

Uyanınca hemen örtüme büründüm. Saffan devesinin ön ayağına bineyim diye ayağını bastı. Ben de deveye bindim. Saffan, bindiğim deveyi çekerek önde yürüdü. Kafil konak yerine indikten sonra öğle sıcağında askere yetiştik.

Bu sırada hakkımda iftira ederek helâk olanlar olmuş. İftirayı ilk başlatan Abdullah bin Übey bin Selül idi.

Medine’ye gelince ben bir ay hastalandım. Meğer bu sırada halk arasında iftira sahiplerinin bühthanları dolaşıyormuş. Bunlardan tamamıyla habersizdim. Yalnız hastalığımda beni işkillendiren bir şey vardı. Nebi’den (a.s.m.), diğer hastalıklarım zamanında gördüğüm lütuf ve şefkati bu hastalığımda görmüyordum. Ancak yanıma giriyor, selam veriyor, adımı anmadan “Hastalığınız nasıl?” diyor, bununla yetiniyordu. İftira sahiplerinin söyledikleri hiçbir şeyden benim haberim yoktu.

Nihayet nekahet devrine girmiştim. Bir gece ben Mistah’ın annesiyle kaza-i hacet mahallimiz olan Menası tarafına çıkmıştım. Buraya ancak geceden geceye çıkardık. Bu âdet evlerimizin yanında helâlar yapılmazdan önceydi. O zamanlar bizim halimiz bedevî Arapların haline benziyordu. Ben, Ebu Ruhm’un kızı ve Mistah’ın anası Selma ile kaza-i hacet mahalline yönelip giderken ayağı çarşafına dolanıp düşmüştü. Araplar arasında felâket zamanlarında söylenmesi âdet olan “Düşmanım helâk olsun!” sözü yerine, “Mistah helâk olsun” diye oğluna bedduada bulundu. Ben kadına “Ne fena söyledin. Bedir’de hazır bulunan bir kişiye nasıl kötü söylersin?” dedim. Kadın bana:

“Hele şu saf tazeye bak. Ortada dönen bühtanları duymadın mı?” dedi. İftiracıların söylediklerini bana anlattı. Artık hastalığımın üstüne bir hastalık daha yüklendi. Evime dönünce yanıma Resulullah (a.s.m.) geldi. Selam verdi ve “Hastalığınız nasıldır?” diye sordu. Ben de:

“Ya Resulallah, ebeveynimin evine gitmek üzere bana izin veriniz” dedim. Ben olup bitenleri ebeveynimden tahkik etmek istiyordum. Resulullah (a.s.m.) bana izin verdi. Ben de anne-babamın yanına geldim. Ve validem Ümmü Ruman’a:

“Anneciğim, halk arasında dönen bu ne havadistir?” dedim. Annem, “Ey kızım, kendini üzme! Sen kendini ve sıhhatini düşün. Vallahi bir kadın, senin gibi güzelliğe sahip ve kocasının yanında sevimli olsun, birçok ortakları bulunsun da aleyhinde dedikodu etmesinler. Bu pek nadirdir” dedi. Ben de, “Subhanallah, halk böyle söz söylesin! Doğrusu hayret edilir” dedim.

O gece babamın evinde yattım. Sabaha kadar gözümün yaşı dinmedi. Gözüme uyku girmedi. Sonra sabaha ermiştim. Resulullah da (a.s.m.) o sabah Ali bin Ebu Talib’i ve Üsame bin Zeyd’i yanına çağırmişti. Vahiy gecikince hanımıyla ayrılması konusunda bunlarla istişare etmişti. Üsame, ehl-i beyt için gönlünde beslediği muhabbeti Resul-ü Ekrem’e:

“Ya Resulallah, temiz zevceleriniz iffetli ve şahsınıza layık kimselerdir. Biz Aişe hakkında hayırdan başka bir şey bilmeyiz” diye belirtti. Ali bin Ebu Talib’e gelince, o da:

“Ya Resulallah, Allah sana dünyayı dar etmemiştir. Aişe’den başka kadın çoktur. Bununla beraber, Aişe’nin cariyesi Berire’ye de sorunuz. O doğrusunu size söyler’ demişti.

Resulullah, Berire’yi çağırıp “Ey Berire! Hanımında sana şüphe veren bir hal gördün mü?” diye sordu. Berire de “Hayır ya Resulallah, görmedim. Sizi hak peygamber olarak gönderen Allah’a yemin ederim ki, ben hanımımın ayıp olarak meydana gelmiş şundan başka bir şey asla görmedim. Bir keresinde ben hamur yoğurmuştum. Kendisine ‘Şu hamuru gözet de ben onu pişirmek için ateş yakayım’ dedim. Ben gittikten sonra Aişe gaflet etmiş, koyun gelip hamuru yemişti.”

Bunun üzerine Resulullah (a.s.m.) o gün Mescid-i Nebevî’de bir hutbe irad buyurdu. Bu iftirayı en evvel ortaya atan Abdullah bin Übey bin Selül’den dolayı söz söylemekte mazur tutulmasını istedi. Ve “Hanımım hakkında bana eza eden bir şahıs hakkında bana kim yardım eder de, benim için ondan intikam alır. Vallahi ben zevcim hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Bu iftiracılar bir adamın da ismini ortaya attılar ki, bu zat hakkında da ben hayırdan başka bir şey bilmiyorum. Bu faziletli kimse şimdiye kadar hanımımın yanına tek başına girmemiştir. Ancak benimle beraber girmiştir” buyurmuştur.

Bunun üzerine Evs kabilesinin reisi Sa’d ibni Muaz, ayağa kalkarak “Ya Resulallah, vallahi size ben yardım edeceğim. Eğer bu uydurma sözü çıkaran Evs kabilesindense biz onun boynunu vururuz. Eğer Hazreç kardeşlerimizdense, ne yapmak lazımsa siz emredersiniz, biz yaparız” demiştir.

Bu defa da Sa’d bin Ubade ayağa kalkmıştı. Bu da Hazreç kabilesinin ileri geleniydi. Bu olaya kadar salih bir kimseydi. Fakat bu defa kabile taraftarlığı ve gayreti ile Sa’d bin Muaz’a karşı sert çıkmıştı:

“Vallahi sen yalan söylüyorsun. Sen onu öldüremezsin ve öldürmeye de gücün yetmez” demişti. Sonra Eşheli ve Evsi Usayd bin Hudayr ayağa kalkarak, Sa’d bin Ubade’ye karşı, “Allah’ın beka ve ebediyetine yemin ederim ki, sen yalan söylüyorsun. Vallahi biz, elbette onu katlederiz. Sen muhakkak, münafıksın ki, münafıklar hesabına bizimle mücadele ediyorsun” diye karşılık vermişlerdi. Bu suretle Evs ve Hazreç kabileleri ayaklanmışlardı. Hatta birbirleriyle çatışmaya kalkışmışlardı. Resulullah (a.s.m.) ise, henüz minberde bulunuyormuş. Hemen minberden inmiş ve bunları sakinleştirenceye kadar iltifatlarda bulunmuş, kendisi de başka bir şey söylemeyip sükût etmiş.

Bana gelince... O gün hep ağladım. Ne gözümün yaşı dindi, ne de gözüme uyku girdi. Sabahleyin babam ve anam yanıma geldiler. Ben bu surette iki gece bir gün ağladım. O kadar gözyaşı döktüm ki, ağlamaktan yüreğim parçalanacak sandım.

Rivayete devamla Hz. Aişe diyor ki:

Bir ara ebeveynim yanımda oturdukları, ben de ağladığım sırada Ensar'dan bir kadın izin istemişti. Ben de izin vermiştim. O da oturup benimle ağlıyordu. Biz bu vaziyetteyken ansızın Resulullah (a.s.m.) içeri girdi. Yanıma oturdu. Hâlbuki Resulullah, bundan evvel, hakkımda dedikodu başladığı günden beri, yanımda oturmamıştı. Resulullah, bir ay beklediği halde kendisine hakkımda bir şey vahyolunmamıştı. Resulullah şehadet ederek ve iftiracıların bühthanından kinaye olarak dedi ki:

“Ey Aişe, hakkında bana şöyle şöyle sözler erişti. Eğer sen, bu isnatlardan uzaksan, yakında Allah seni temize çıkarır. Yok, eğer böyle bir günaha yaklaştınsa, Allah'tan mağfiret dile ve Allah Teala'ya tövbe eyle... Çünkü kul, günahını itiraf ve sonra tövbe edince Allah da ona af ile muamele buyurur.”

Resulullah (a.s.m.) konuşmasını bitirince, musibetin aşırı hararetiyle gözümün yaşı kesildi. Nihayet gözyaşından bir damla bulamıyordum. Hemen babama “Resulullah'ın (a.s.m.) söylediği söze benim tarafımdan cevap ver” dedim. Babam, “Vallahi kızım, Resulullah'a ne diyeceğimi bilmiyorum” dedi. Sonra anama, “Resulullah'ın söylediği söze benim adıma cevap ver” dedim. O da “Vallahi ben de Resulullah'a ne diyeceğimi bilmiyorum” dedi.

Ben küçük yaşta bir kadındım. Kur'an'dan birçok kısmı daha okumamıştım. Bu cihetle ben dedim ki:

“Vallahi ben bilirim ki, siz halkın dedikodusunu işittiniz. Nefsinizde büyütüp, ona inandınız. Şimdi ben size ‘Suçsuzum’ desem, Allah bilir ki, ben muhakkak suçsuzum. Benim bu sözümü tasdik etmezsiniz. Eğer bir şey deyip itiraf etsem, Allah muhakkak benim bundan beri olduğumu biliyor. Ama siz beni tasdik edersiniz. Vallahi bu vaziyette benim ve sizin için bir çıkış yolu bulamıyorum. Ancak Yusuf'un babası Yakup'u (a.s.) örnek alıyorum. Yusuf'un kardeşleri gömleği üzerine yalan bir kan lekesi sürüp getirdikleri zaman Yakup, oğullarına, ‘Hayır, nefisleriniz size kötü bir işi süslemiş, bir fitneye sevk etmiş. Şimdiyse bana düşen sabr-ı cemildir. Söylediklerinize karşı sığınağım da Allah'tır’ demiştir.”

Ben bunu söyledim. Sonra yatağıma doğru döndüm. Ben yalnız, Allah'ın beni temize çıkarmasını umardım. Lâkin

vallahi vahy-i metlûv indirilmesini hiç zannetmezdim. Ve kendimi, bana ait bir mesele için Kur'an lisanı ile anılmaktan çok uzak ve değersiz sayardım. Fakat şunu muhakkak umardım ki, Resulullah (a.s.m.) uykusunda bir rüya görsün de Allah beni o rüya ile temize çıkarsın.

Vallahi Peygamber yerinden kalkmamıştı. Ve oradakilerden hiçbiri odadan çıkmamıştı. Nihayet Peygambere vahiy hali geldi. Ve onu, vahyin ağırlığından ve şiddetinden terlemek gibi vahiy alâmetleri kapladı. Hatta ondan vahiy sırasında, kış günleri bile, inci tanesi gibi ter dökülürdü. Resulullah'tan (a.s.m.) vahiy eseri geçince sevincinden gülüyordu. Ve bana ilk söylediği söz şu oldu:

“Ey Aişe, Allah'a hamd et. Allah seni iftiracılardan kat'î surette beri kıldı.” Bunun üzerine anam bana “Kızım, kalk da Resulullah'a (a.s.m.) teşekkür et” dedi. Ben “Hayır kalkmam, yalnız Allah'a hamd ederim” dedim. Allah Teala beraatım hakkında:

“İnnellezine cau bil ifki usbetün” ayeti kerimesini sonuna kadar inzal buyurdu. Allah Teala bu ayetleri beraatım hakkında indirdi:

“Şunlar ki, size iftira ile gelirler. Bunlar sayılı bir gruptur. Ey iftiraya maruz kalanlar! Siz, onu kendiniz için şer sanmayın. Bilakis o iftira, sizin için bir hayırdır. Onlardan her kişiye günahattan kazandığı şeyin azabı vardır. Onlardan büyük günaha teşebbüs eden kimse için de büyük bir azap vardır. Ne olurdu, o bûhtanı işittiğiniz zaman, erkek ve kadın müminler, kendi nefislerine kıyas ederek hüsnü zan etselerdi de ‘Hayır, bu açık bir iftiradır’ deselerdi. Ve ona dört şahit getirselerdi. Mademki şahit getirmediler, onlar, Allah katında muhakkak yalancıdırlar. Eğer dünya ve ahirette Allah'ın rahmeti üzerinizde olmasaydı, o daldığınız iftirada size muhakkak surette büyük bir azap dokunurdu. O zaman siz, kendisine ilim ve ıttılınız olmayan bir yalanı dilinizle söylüyordunuz ve onu kolay bir şey sanıyordunuz.

Hâlbuki Allah katında o büyük bir vebaldir. O iftirayı işittiğiniz zaman ‘Bunu söylemek bize gerekmez. Hâşâ, bu büyük bir iftiradır’ demeliydiniz. Eğer müminseniz, buna benzer bir kötülüğe ebedî dönmeyiniz diye Allah size öğüt

veriyor. Ve sizin için Allah, ayetlerini açıklıyor. Çünkü Allah Âlimdir, Hakîm'dir... Müminler içinde fena sözler yaymayı seven kimseler yok mu? Muhakkak bunlar için, dünyada ve ahirette elem verici bir azap vardır ve onları siz bilmediğiniz halde Allah bilir. Ya üzerinizde Allah'ın fazl ve rahmeti olmasaydı haliniz ne olurdu? Allah Rauf ve Rahim'dir.” (Nur Suresi, 10-20)

Bunun üzerine babam Ebu Bekir (r.a.), yakınlığından dolayı yardım etmekte olduğu iftiracıları Mistah bin Üsase için “Kızım Aişe'ye bu iftirayı yaptıktan sonra, vallahi ben de Mistah'a bir şey vermem” diye yemin etti. Bunun üzerine Allah Teala devam eden şu ayeti inzal buyurdu:

“Ey müminler! Sizden servet ve imkân sahibi olanlar, akrabalarına, miskinlere, Allah yolunda hicret edenlere vergisini vermekte kusur etmesin. Affetsin, aldırmasın. Allah'ın sizi mağfiret etmesini istemez misiniz? Allah Gafur'dur, Rahim'dir.”

Bu ayet-i kerimenin inmesi üzerine Ebu Bekir (r.a.), “Vallahi ben Allah'ın beni mağfiret etmesini muhakkak severim” dedi ve Mistah'a vermekte olduğu nafakayı vermeye devam etti.

Resulullah (a.s.m.), Zeyneb binti Cahş'a benim halimden sormuştu. “Ey Zeyneb, Aişe hakkında ne bilirsin ve ne gördün?” demişti. Zeyneb cevaben:

“Ya Resulallah, ben kulağımı ve gözümü, işitmediğim ve görmediğim şeyden muhafaza ederim. Vallahi ben Aişe hakkında hayırdan başka bir şey bilmem” diye hüsn-ü şahadet etmiştir. Bu hususta Hz. Aişe:

“Zeyneb, Peygamberin hanımları arasında güzelliği ve Peygamberin yanındaki makamı itibariyle bana rekabet eden bir kadındı. Fakat Allah onu takvası sebebiyle iftiracılara katılmaktan muhafaza buyurdu.” demiştir. (Tecrid, c. 8, Hadis No: 1151)

Hadisten Çıkan Hükümler

Aynî, Umduteü'l-Kari'de, bu hadisten 60 faydanın çıkarıldığını belirtir. Özellikle Hz. Aişe'nin içinde bulunduğu müşkül durumu aile efradına anlatmaması, Hz. Yakup'a

benzetip, onun gibi Allah’a dönerek sabretmesi, Hz. Aişe’nin edebiyat, belagat ve zekâda üstünlüğünü göstermesi bakımından dikkat çekilen bir husustur.

Ayrıca onun iftiradan uzak olduğunun ayetle sabit olmasından sonra, ona inanacak olan olursa küfre gireceği belirtilmiştir.

Namuslu kimselere şahit getirmeksizin yapılan iftiranın dünya ve ahirette lânetlik bir büyük günah olduğu da bu hadiseden çıkarılan bir derstir.

Müminler hüsn-ü zanna memurdurlar. Su-i zan ve dedikodular karşısında nasıl davranacakları da bu hadiseden çıkarılan mühim derslerden biridir.

Ayrıca iftira edenler tövbe edip, yaptıklarından af dileyip iyi hal sahibi olsalar da iftira cezasından kurtulamazlar. Ölünceye kadar şehadetleri makbul olmamak suretiyle yüksek şerefli bir haktan mahrum kalırlar. Çünkü şehadetin kabul edilmemesi kul haklarına girmektedir. Tövbe ise, “Hukukullah’a karşı af dilemedir.”

H. Aişe’yi Temize Çıkaran Ayet

İftira hadisesinde henüz ilâhî berat gelmemiştir. Dedikoduların yalanlanmadığı sırada Efendimiz, sahabe-i kiramla konu hakkında istişarelerde bulunmuştu. Hz. Ömer, “Ya Resulallah, Hz. Aişe’yi sana tezc eden, nikâhlayan kimdir?” diye sordu. “Allah Teala” cevabını alınca, “Onu sana verirken Allah Teala Hazretleri’nin seni aldatmış olmasını hiç hatıra getirir misin? Sübhaneke haza bühtanün azim” dedi.

Enteresandır, daha sonra Hz. Aişe’yi tebric eden ayet içinde bu ifadeler aynıyla nazil oldu.

Sağdan Başlamak Sünneti

H. Aişe (r.a.), şöyle demiştir:

“Nebiyy-i Ekrem (a.s.m.) ayakkabı giymekte, sakalını taramakta, abdest almakta, her işinde sağdan başlamaktan hoşlanırdı.” (Tecrid, Hadis No: 132)

Bu hususlar; giyinmek, mescide girmek, süslenmek başını tıraş etmek gibi hususlarda da caridir. Yalnız tuvalet adabı gibi hususlar müstesnadır. Onlarda soldan başlardı.

Oruçluyken Eşini Öpmenin Hükümü

Hiz. Aişe'den rivayet edilen bir hadiste buyruluyor ki:

“Nebi (a.s.m.) oruçluyken öper, dokunur ve kucaklardı. O, sizin nefsinde tamamiyle sahip olanınızdı.” (Tecrid, c. 6, Hadis No: 916)

Tabiî imanlarından Mesruk anlatıyor:

“Ey müminlerin annesi! Oruçluya hanımının hangi uzvu haram olur” diye sordum. Hiz. Aişe:

“Kadının oruçlu olan eşine büyük avret mahalli dışında her uzvu helâldir” buyurdu.

Hiz. Aişe'nin yukarıdaki hadisin sonunda Efendimiz için “O sizin nefsinde en hâkim olanınız idi” demekle, “Siz bu helâl olan öpme ve dokunmadan sakının, sonra kusur işlersiniz” tembihinde bulunmuştur.

Hangi Halde Cünüp Olunur?

Cinsî temastan sonra meydana gelen cünüplük halinden ancak gusûl ile çıkılır. Hiz. Aişe'den (r.a.) şöyle rivayet edilir:

“Bir adam gelip Resulullah'a (a.s.m.) boşalma olmadan ailesi ile cinsî münasebette bulunan kişinin gusledip, edemeyeceğini sordu. Mecliste Hiz. Aişe de bulunuyordu. Peygamber (a.s.m.), Aişe'yi kastederek, “Ben ve bu böyle yapar. Sonra da yıkanırız” buyurdu.” (Tac Tercemesi, c. 1, Hadis No: 249)

Cünüplükten Nasıl Çıkılır?

Nebiyy-i Ekrem'in temiz zevcesi Hiz. Aişe bu konuda şöyle demiştir:

“Nebiyy-i Ekrem (a.s.m.) cünüplükten çıkmak için yıkandığında önce ellerini yıkamakla başlardı. Sonra namaz

için abdest alır gibi abdest alırdı. Sonra parmaklarını daldırıp saçlarının dibini hilallerdi. Sonra suyu başına üç avuç döker, ondan sonra da bütün bedenini kaplayacak Şekilde suyu akıttırdı.” (Tecrid, c. 1, Hadis No: 184)

Cnpten nceki abdest, Efendimizin fiiliyle sabittir. Ancak farz değildir. Gusl, cnplğ giderdiği gibi, abdest yerine de geçer. Dolayısıyla gusl ile namaz kılınır. Ancak istisnaî olarak bazı imamlar, abdestsizken cünüp olan kimsenin guslnn abdest yerine geçmeyeceğini söylemişlerdir.

Hız. Aişe, başka bir rivayette, guslederken Efendimizin başının ve vücudunun sağından su dökmekle başlayıp sonra sol tarafına, daha sonra da başının üstünden bütün vücuduna döktüğünü belirtmiştir.

Hayızlı Kadının Durumu

Aişe’den (r.a.) rivayet edilmiştir:

“Ben hayızlıyken Resul- Ekrem’in (a.s.m.) başını tarardım” demiştir. (Tecrit, c. 1, Hadis No: 203)

Bu manadaki hadislerinde, itikâftayken Efendimizin başını odasından içeri uzatıp Hız. Aişe validemiz taradığını, hatta kucağına yaslanıp taradığını ve teninin tenine dokunduğunu belirtmektedir.

Bu rivayetler, bu konuda gerek Hıristiyanlar ve gerekse Yahudilerin yanlış tatbikatları yerine doğru olanı belirttiği için önem taşır. Şöyle ki:

Hıristiyanlar hayıza hiç dikkat etmezler, hayızlı kadınlarla cinsî temasta bile bir beis görmezlerdi. Buna karşı Yahudiler cinsî yakınlık Şöyle dursun, hayızlı kadınlarla bir odada bile oturmazlardı. O günkü Arap cahiliyesi de Yahudilerin ifratına tâbi olmuŐlardı. Efendimizin getirdiği yeni din, ifrat ve tefriti ortadan kaldırıp yalnız hayızlıyken cinsî teması yasaklamıŐ, bu durumdaki kadınları cünüp olarak saymıŐtır.

Bu konuyla ilgili bir hadis de mm Seleme bahsinde geçmiŐtir.

Yine Hız. Aişe validemize kadınlardan biri, “Bir kadın, temizlendikten sonra, hayızlı olduğu zamanlardaki namazlarını

tekrar kaza etmeli mi?” diye sormuştur. O da “Sen Harurî misin?” demiş ve ilâve etmiştir:

“Biz Peygamber (a.s.m.) zamanında hayız olurduk da bize böyle bir şey emretmezdi.” Diğer bir rivayette de “Bunu yapmazdık” cevabını vermiştir.

Hz. Aişe’nin bahsettiği Harurî’ler Haricilerin başka bir adıdır. Küfe yakınındaki Harura köyüne nispetle onlara bu isim verilmiştir. Bilindiği gibi Hariciler dinde şiddet ve ağır hükümleri iltizam etmişlerdi. Onlara göre hayızlı zamanda geçen namazların kaza edilmesi vaciptir. Oysa bu hüküm icma-ı ümmete aykırıdır.

Besmelesiz Kesilen Et Yenir mi?

Hz. Aişe anlatıyor:

Bazı kimseler:

“Ya Resulallah! Bazı bedevîler bize kesilmiş et getiriyorlar. Bunları keserken ‘Bismillah’ okuduklarını bilmiyoruz” dediler. Resulullah:

“Bu et üzerine ‘Bismillah’ deyiniz, sonra yiyiniz” diye cevap buyurdu. (Tecrid, c. 6, Hadis No: 961)

İster bedevî, ister medenî olsun, bir Müslüman’ın keştiği hayvanda şüpheye düşmenin uygun olmadığı, şayet böyle bir şüphe kalbe gelirse, besmele çekilerek yenebileceği beyan edilmekle ümmeti çözümsüzlükten ve sıkıntıdan kurtarmıştır.

Resim Yasağı Hükümünün Dayanağı

Aişe (r.a.) anlatıyor:

Bir keresinde ufak bir yastık ve şilte almıştım. Üzerinde resimler vardı. Resulullah (a.s.m.) bunu görünce kapının önünde durdu ve içeri girmede. Resulullah’ın yüzünde memnuniyetsizlik belirtisi sezdim.

“Ya Resulallah, Allah ve Resulüne tövbe ederim. Bilmem ki, ne kusur ettim?” dedim. Resulullah (a.s.m.):

“şu yastığın burada işi nedir?” buyurdu.

Ben,

“Ya Resulallah, kâh üzerine oturasın, kâh yaslanasın diye satın aldım” dedim. Resulullah:

“Bu resimlerin sahiplerine kıyamet gününde azap edilir. Ve bunlara, ‘Yaptığınız bu resimleri haydi diriltiniz bakalım’ denilir” dedi. Yine Resulullah:

“Bir ev ki, içinde resimler vardır. Artık o eve melekler girmez” buyurdu. (Tecrid, c. 6, Hadis No: 980)

Resme karşı bu ve buna benzer şiddetli yasaklamaların asıl hikmeti, resim ve heykellere tapılması endişesidir. Çünkü o asır, putperestliğin iliklere kadar işlediği bir zamandı. İslam, Tevhit dini olduğundan, şirki hatırlatan her şeyi kökünden silmek için, Resulullah büyük bir gayret göstermişti. Tevhidin muhafazası için, kendi kabrine bile taparcasına aşırı bir hürmet gösterisinde bulunulmasını istememiştir. Resim ve heykele şiddetli karşı çıkma, şirke olan muhalefetin ifadesiydi. Çünkü Tevhit ile şirk, nur ile karanlık gibi birbirine zıttı.

Fakat İslam iyice kalblere yerleştikten, şirk tamamıyla kaldırıldıktan sonra ilk günlerdeki şiddete ihtiyaç kalmadı. Resim ve suretlerin tazim ifade etmeyecek şekilde kullanılmasına izin verildi.

Özetle âlimler; ağaç, dağ, taş gibi eşya ve manzara resimlerinin mutlak mubah olduğunda ittifak etmişlerdir. Vesikalık fotoğraf gibi yaratılışın tüm azalarını içermeyen fotoğrafların, resimlerin kullanılmasının da caiz olduğunu belirtmişlerdir. Tam yaratılış bütünlüğü (tüm organlarla) olanlarında âlimler ihtilâf etmişlerdir. Bir kısmı tazim edilmemek şartıyla bunların da caiz olduğunu belirtmişlerdir. Bazıları da caiz görmemiştir.

Nesep Tayininde Uzman Görüşü

Araplar arasında el, ayak ve yüzdeki çizgilere bakarak kişinin nesebi ve karakteri hakkında bilgi sahibi olmak çok yaygındı. Bu konuda ihtisas sahibi olan kişilere “Kaif” denirdi.

Efendimizin azatlısı Zeyd ile oğlu Üsame’nin renkleri farklıydı. Biri beyaz, biri siyah olunca, halk arasında

“Üsame’nin Zeyd’in soyundan olmadığı” dedikodusu yayıldı. Hz. Aişe’nin rivayetine göre, bir gün Peygamber Efendimiz (a.s.m.) Hz. Aişe’nin odasında idi. Bir Kaif (yani el, yüz ve ayaktaki çizgilerden soy tespiti yapan biri) gelmişti. Zeyd ile oğlu Üsame küçük bir kaftan altında yan yana yatmışlardı. Sadece ayakları gözükiyordu. Kaif, onların ayaklarına bakar bakmaz:

“Şu ayakların biri diğereindir” dedi. Kaifin bu sözü Nebi (a.s.m.) o derece sevindirmişti ki, yüzünden etrafa şimşek parıltısı gibi gülücük yayılıverdi. Hayret ve sevincini bana bildirdi. (Tecrid, c. 9, Hadis No: 1506)

Cahiliyet döneminde kaiflerin sözleri hukukta delil sayılırdı. Bu konu bir ilim ve ihtisas işiydi.

Zamanımızdaki parmak izi de bu ilim dalının bir şubesi sayılabilir. İmam-ı Şafî bu hadis-i şerife bakarak kaifin sözünün hüküm sebebi sayılacağını belirtmiştir. Ancak İmam-ı Azam bunu delil saymamıştır.

İtikâf ve Adabı

Hz. Aişe diyor ki:

“Resul-ü Ekrem, ramazanın son on gününde itikâf ederdi. Tamamen mescide çekilip zaruri ihtiyaçları dışında hiçbir şeyle meşgul olmaz, sırf ibadetle meşgul olurdu. Allah’ın ahirete davetine kadar bu güzel âdetlerine devam etmişlerdir. Resulullah’ın ahirete irtihalinden sonra da hanımları itikâf etmişlerdir.”

Yine Hz. Aişe’den (r.a.) rivayet edilmiştir.

“Resulullah, mescitte itikâftayken başını odama sokar ve eğdi. Ben de hayızlı olduğum halde saçını tarardım. Bu kesindir... Yine Resulullah itikâftayken odama girmezdi. Yalnız abdest bozmak gibi beşerî bir ihtiyaç için girerdi.” (Tecrid, c. 6, Hadis No: 952, 953)

Bakara Suresi, 88. ayet, itikâf ve adabı hakkındadır:

“Mescitlerde itikâfa durduğunuz sırada kadınlara yaklaşmayınız. İtikâf için belirlenen ilâhî sınır budur. Sakın bu

sınıra yaklaşmayın. İşte Cenab-ı Hak, insanlara uyanık bulunsunlar diye ayet ve hükümlerini beyan buyuruyor.”

Bu ayet ve yukarıdaki hadislerde görüldüğü gibi itikâf, mescitten başka bir yerde caiz değildir. Eğer mescit dışında caiz olsaydı, kadına yaklaşmanın haram olması itikâfın özelliğinden sayılmazdı.

Ramazanın son on gününde itikâf, erkekler için müstehaptır. Kadınların itikâfı evlerinin mescit edindikleri bir köşesinde caiz olduğu Ebu Hanife tarafından belirtilir.

Ayrıca itikâf sırasında beşerî bir ihtiyaç dışında, hasta ziyareti, cuma namazı ve cenazeye katılmak gibi ihtiyaçlar hususunda fakihler farklı görüşler belirtmişlerdir. Yine itikâf edenin ilim meclisinde bulunup bulunamayacağı hakkında da farklı görüşler ortaya konulmuştur.

Pek çok âlim, ilim meclisinde bulunmanın caiz olduğunu, hatta bazıları bunun müstehap olduğunu söylemişlerdir. İtikâf edenin dikiş, nakış, tezhib, hat gibi sanat ve el işleriyle meşguliyeti de tartışma konusudur. Şafiî buna cevaz vermez.

Bulunduğu mescidin yıkılması gibi zaruri bir lüzum olmaksızın itikâf edenin mescit değiştirmesi de itikâfın iptaline sebep olur.

Namazların Sünnetleri

Müslim’de geçen rivayete göre, Hz. Aişe, Efendimizin sünnet namazlardan soran Abdullah bin Şakik’a şöyle cevap verdiğini söylemiştir:

“Benim hanemde öğleden önce dört rekât kılar, ondan sonra çıkar farzı kıldırır, sonra yine gelir iki rekât kılardı. Akşam namazını da kıldırdıktan sonra gelir iki rekât kılardı. Yatsıyı kıldırdıktan sonra yine gelir iki rekât kılardı. Bir de gece içinde Vitir olmak üzere dokuz rekât daha kılardı. Bir de geceleyin uzun uzun ya ayakta, ya oturarak namaz kılardı. Ayakta kıraat ederse ayaktayken, oturduğu yerden kıraat ederse oturduğu yerden rükû ve secdeye varırdı. Fecir doğunca da iki rekât kılardı” demiştir. (Tecrid, c. 3, Hadis No: 509’un dipnotu.)

Dış Elbiseyle Sokağa Çıkma İzni

Aişe'nin (r.a.) şöyle dediği rivayet olunur:

Peygamberin hanımlarından Sevde, örtü ayeti nazil olduktan sonra bir lüzum ve ihtiyaç üzerine evden çıkmıştı. Sevde iri yapılı bir kadındı. Elbisesi içinde de tanınırdı. Hz. Ömer onu görünce, evi dışına çıkmasına itiraz ederek:

“Ey Sevde! İyi bil ki, sen bizce tanınmamış değilsin. Ne cesaretle evinin dışına çıkıyorsun?” Hz. Aişe devamla der ki:

Bunun üzerine Sevde evine dönüp geldi. O sırada Resulullah benim odamda akşam yemeğinde idi. Elinde de etli bir kemik vardı. Bu haldeyken Sevde girdi ve:

“Ya Resulallah, bazı ihtiyaçlarım için evden çıkmıştım. Ömer bana şöyle şöyle söyleyerek itiraz etti” diye şikâyetle bulundu. Bunun üzerine Allah Teala, Resul-ü Ekrem'e vahiy gönderdi. Vahiy asarı Resul-ü Ekrem'in üzerinden kaldırıldıktan sonra, elinde tutmakta olduğu et parçasını yerine koymaksızın Sevde'ye şöyle cevap verdi:

“Siz kadınların lüzum ve ihtiyaç üzerine mesture olarak evlerinden çıkmalarına izin verildi.”

Hız. Ömer, örtü ayeti nazil olduktan sonra, Peygamber hanımlarının diğer kadınlardan daha farklı olmalarını istiyordu. Sevde'ye itirazı, ayetteki “Ve karne fi büyütkünne” ifadesindeki “Evlerinizde oturunuz” emri gereğı idi. Oysa ihtiyaç durumunda evden çıkmamak Peygamber hanımları için ağır bir külfet ve meşakkat idi. Hız. Aişe, hadisiyle bu ilâhî emrin mutlak olmadığını, ihtiyaç anında tesettürlü olarak çıkılabileceğini böylece açıklığa kavuşturmuş oluyordu.

Buna dayanarak İslam uleması, kadının sosyal hayatta bulunabilmesine cevaz vermişlerdir.

Buna göre hanımlar, kadınlık ismetini ve hürmet telkin eden vakarını korumak şartıyla alışveriş, eğitim-öğretim, kefalet, vekâlet, ortaklık, şahitlik gibi her türlü medenî haklara sahiptirler. Böylece sosyal faaliyetlerde bulunabilirler. (Tecrit, c. 11, s. 158)

İkindiden Sonra İki Rekât Namaz

Hız. Aişe validemizin, Efendimizin ikindiden sonra iki rekât özel bir namaz kıldığını haber vermesi de, hanesinde olup bitenleri ümmete duyurması cümlesindendir. Nitekim bu hadisin sonunda müminlerin annesi şu kaydı koyar:

“Peygamberimiz ümmetine ağır gelir korkusuyla bu gibi namazları mescitte kılmazdı. Zaten o, ümmetinden zorluğunu hafifletmeyi gerektiren şeyleri yapmayı pek severdi” diyor. (Tecrid, c. 2, Hadis No: 350)

Resulullah’ın Yatma Adabı ve Gece Namazları

Sünen-i Ebu Davud’da yer alan bir hadiste, Hz. Aişe’den (r.a.) rivayetle şöyle denilmektedir:

“Resulullah (a.s.m.) yatsı namazını cemaatle kılar, sonra ailesi yanına dönüp dört rekât kıldıktan sonra yatağı girerdi.” (Tecrid, c. 3, 525 numaralı hadisin dipnotu)

Resulullah’ın (a.s.m.) yatarken nasıl davrandığı da ümmete kapalı olan hallerindendi... Bu hali elbette onun bir hanımı aracılığıyla bize ulaşacaktı. Nitekim şu gelen Hz. Aişe kaynaklı hadis, bize bunu bildirmektedir:

“Nebi (a.s.m.) yatağına girdiğı zaman iki elini birleştirerek bunlara nefes etmeğı başlayıp ‘Kul huvallahü ehad’, ‘Kul eüzü birabbi’l-Felak’ ve ‘Kul eüzü birabbi’n-Nas’ surelerini okur, ellerine üflerdi. Sonra iki eliyle vücudundan elleri yetiştii yerleri sıvazlardı. Elleriyle başını, yüzünü, vücudunun ön kısmını mesh etmeye başlardı. Sonra vücudunun arka tarafını mesh ederdi. Ve böyle okuyup üfleyerek vücudunu mesh etmeyi üç defa tekrarlardı.”

Yine Efendimizin gece namazları ile ilgili bir rivayetinde Urve bin Zübeyr, Hz. Aişe’den naklen şöyle rivayet ediyor:

“Nebiyy-i Ekrem (a.s.m.) on bir rekât kıları. Onun gece namazı işte bu idi. O namazın içinde öyle secdeleri vardı ki, hiç başını kaldırmadan her birinin elli ayet okuyacağı kadar dururdu. Sabah namazından evvel iki rekât kıldıktan sonra mübarek sağ yanı üzerine yatardı. Ta müezzin, sabah

namazının vaktini haber vermek için gelinceye kadar o hal üzere kalırdı.” (Tecrid, c. 3, Hadis No: 526)

Yine Aişe validemizden rivayet olunmuştur ki, Efendimizin gece namazlarında yaşı kemale erinceye kadar oturarak kıldığını görmedim. Mübarek yaşları ilerledikten sonra Kur’an’ı oturarak okurdu. Rükûa varmak dilediği zaman gelince kalkıp, otuz kırk ayet okuyup rükûa varırdı.” (Tecrid, c. 3, Hadis No: 573)

Hiz. Aişe’ye Resulullah’ın nafîle namazları sorulduğunda şu cevabı verdiğı kaydedilir:

“Yatsının farzından sonra Hiz. Resul, kat’iyyen mescitte namaz kılmanıştır. Resul-ü Ekrem benim odama gelirdi. İçeri girdiğinde odamda dört yahut altı rekât nafîle kılardı.” (Tecrid, c. 4, s. 93)

Dinde Kolay Olanı Emretmek

Hiz. Aişe’nin rivayet ettiğine göre Resulullah (a.s.m.) ashabına bir şey emrettiğı zaman güçlerinin yeteceğı amelleri emrederdi. O zaman ashab-ı kiram:

“Ya Resulallah, biz senin gibi değiliz. Allah senin olmuş ve olacak günahlarını bağışlamıştır” deyince memnuniyetsizlik gösterir, hatta yüzünde gazap eseri belirirdi. Sonra da şöyle derdi:

“Sizin en takvalınız ve Allah’ı en çok bileniniz benim.” (Tecrid, c. 1, Hadis No: 20)

Yine Hiz. Aişe’den rivayet edildiğine göre şöyle demiştir:

Yanımda bir kadın varken Efendimiz odama girdi. “Bu kimdir?” dedi. Ben de “Falancadır” deyip kıldığı namazları anlatmaya başladım. Resulullah (a.s.m.) ise, “Bunu bırakın da elinizden geleni yapmaya çalışın. Yoksa siz usanmadıkça Allah usanmaz” buyurdu. Resulullah’ın (a.s.m.) en çok sevdiği din, kişinin üzerinde devamlı olduğu dindir.” (Tecrid, c. 1, Hadis No: 40)

Hiz. Aişe ve Kûsuf Namazı

Hiz. Aife'nin kız kardeşi Esmâ'dan rivayet edildiğine göre, şöyle demiştir:

Küfuf zamanında Aife namaz kılarken yanına gittim. “Bu halka ne oluyor, neden korkuyorlar?” dedim. Küfuf yani güneşin tutulduğunu anlatmak için göğfe doğru bakarak işaret etti. Meğer hepsi namaza durmuşlarmış. Aife (r.a.) “Sübhanallah!” dedi. “Bu bir azap ve kıyametin yaklaştığı işareti mi?” diye sordum. Başıyla “Evet” diye işaret etti.

Bunun üzerine ben de namaza durdum. Üzerime baygınlık gelinceye kadar devam ettim. Yanımdaki su kabından başıma su dökmeye başladım. Namazdan sonra Nebiyy-i Ekrem (a.s.m.) Allah’a hamd ü sena edip buyurdu ki:

“Cennet ve cehenneme kadar evvelce bana gösterilmemiş hiçbir şey kalmadı ki, bu makamda görmüş olmayayım. Bana vahyolundu ki, siz kabirlerinizde Mesih Deccal yüzünden çekilecek imtihanlara benzer yahut ona yakın bir imtihan geçireceksiniz. Kabre girmiş kimseye bu adam, yani ‘Resulullah (a.s.m.) hakkında bilgin nedir?’ diye sorulacak. Mümin yahut imanı yakîn mertebesinde olan kimse ‘O şerefli zat, Muhammed’dir. O şerefli zat, Allah’ın Resulü’dür. Bize açık ayetler ve hidayetle geldi. Biz de davetine uyup, izinden gittik. O zat, Muhammed’dir (a.s.m.)’ diyecek ve bu söz üç kere tekrar olunacak. Ondan sonra o kimseye ‘Öyleyse yat da rahatına bak! O şerefli zatın peygamberliğine imanının olduğunda şüphe kalmadı’ denilecek. Yok, eğer münafıksa veyahut kalbinde şüphe varsa, o suale karşı ‘Ben ne bileyim? İşittim. Öteki, beriki bir şeyler söylüyorlardı. Ben de söyledim’ diye cevap verecek.” (Tecrid, c. 1, Hadis No: 76)

Bu hadisten çıkartılan bazı hükümleri kısaca şöyle özetlemek mümkündür:

1. Namazdayken baş işaretinin namazı bozan amel-i kesir cinsinden olmadığı.

2. Hiz. Aife'nin namazda “Subhanallah!” demesi, namaz kılın kadının namazını bozmadan başkasına bir şey ihtar etmek için erkekler gibi bunu yüksek sesle söyleyebileceğine delil sayılsa da, fakihler arasında bu gibi durumlarda erkeklerin tesbih (Subhanallah) diyerek, kadınların tasfih (yani

el çırparak) ifade etmeleri gerektiği belirtilmiştir... O zaman henüz Hz. Aişe'nin bu farka muttali olmadığı veya sesini duyan kız kardeşi olduğundan bunda bir mahzur görmediği ifade edilir...

3. Kûsuf namazından sonra hutbenin müstehap olduğ u da bundan anlaşılıyor.

4. Yine bu hadisten öğrendiğimize göre o namaz sırasında cennet ve cehennem kıble tarafındaki duvarda Efendimizin hakikate aşına gözüne temessül etmiştir.

H z. Aişe ve Hesaba Çekilme Hadisi

Aişe'den (r.a.) rivayet ediliyor. Kendisi şöyle demiştir:

Nebiiyy-i Muhterem (a.s.m.), “Hesaba çekilen kimse azap edilmiş olur” buyurdu. Aişe der ki: “Allah Teala ‘Fesevfe yahasebü hisaben yesira (İşte böylesi kolay bir hesaba çekilir)’ buyurmuyor mu?” dedim. “Bu senin dediğin arzıdır. (Yani amellerin tartılmak üzere mizana veya amellerin sahiplerine arz olunmasıdır.) Yoksa her kim ince hesaba çekilirse, helâk olur buyurdu.” (Tecrid, c. 1, Hadis No: 88)

H z. Aişe ve Teyemmüm Ayeti

H z. Aişe, mizaç olarak süs eşyasına ve takılara meraklı idi. Bir seferde gerdanlığını kaybetmesi başına “ifk” (iftira) hadisesini açtığı ve bu yüzden masum kadınlara iftira etmenin ve dört şahit getirilmesinin hükmü ortaya çıktığı gibi, bir başka seferde yine gerdanlığını kaybetmesi teyemmüm ayetinin nazil olmasına ve ümmete büyük bir kolaylık bahşedilmesine sebep olmuştur. Bu olay, müminlerin annesinin ifadesiyle şöyle olmuştur:

“Nebiiyy-i Ekrem'in (a.s.m.) seferlerinden birinde birlikte yola çıkmıştık. Ya Beyda veya Zatü'l-Ceyş'e vardığımızda yanımda emanet olan gerdanlığım kopup kayboldu. “Aransın” diye Resul-ü Ekrem (a.s.m.) o yerde bekledi. Herkes de beraber bekledi. Hâlbuki bir subaşında değillerdi. Halk, H z. Ebu Bekir'e (r.a.) gelip:

“Ya Ebu Bekir, Ayşe’nin ettiğini gördün mü? Resulullah’ı da (a.s.m.), herkesi de yolundan alıkoydu. Subaşında değiller. Kimsenin yanında da su yok” diye şikâyetle bulundular... Babam yanıma geldi. Resulullah da (a.s.m.) mübarek başını dizime koyup uyumuştı. Babam, “Sen Resulullah’ı da, herkesi de yolundan alıkoydun. Bir subaşında da değiliz, kimsenin yanında su da yok” dedi.

Aişe (r.a.) der ki:

Babam beni kınayan birçok söz söyledi. Hatta kızgınlığından eli ile de böğrüne vurmağa başladı. Bu halde bile Resulullah’ın başı dizimde olduğundan kıpırdamadım. Sabah olunca Resul-ü Ekrem (a.s.m.) kalktı. Hiç su yoktu. Allah Teala teyemmüm ayetini inzal buyurdu. Herkes teyemmüm etti. Üseyd bin Hudayr (r.a.), “Ey Ebu Bekir hanedanı, bu sizin ilk bereketiniz değildir” dedi.

Aişe (r.a.) der ki:

“Gideceğimiz sıra üzerine bindiğim deveyi kaldırdık. Bir de ne görelim? Gerdanlık altında durmuyor mu?”

Evlâtlık Hukuku

Hiz. Aişe’den (r.a.) şöyle rivayet edilmiştir:

Nebi (a.s.m.) Hiz. Ebu Bekir’den Aişe’yi nikâhlamak için istedi. Ebu Bekir (r.a.) “Fakat ben senin kardeşinin” demişti. Resul-ü Ekrem de “Ey Ebu Bekir, sen benim Allah’ın dininde ve kitabında kardeşimsin. Bu cihetle Aişe bana helâldir” buyurdu. (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1790)

Cahiliyet zamanında bir kimse, birisini evlât edinirse, halk evlâtlığı onun adıyla anardı. “Falanın oğlu falan” derlerdi. Ve evlâtlık nesep cihetiyle o kimsenin malından oğul gibi istifade ederdi. Bu töre Cenab-ı Hakk’ın “Evlâtlarınızı nesebî babaları adıyla çağırın!” ayeti nazil olana kadar devam etti. Hatta Peygamber Efendimizin önce azad edip sonra evlât edindiği Zeyd de bu ayet gelene kadar “Muhammed’in oğlu” diye anılıyordu. Efendimiz Zeyd’i, Zeyneb binti Cahş ile evlendirmişti. Yüksek asalet sahibi olan Zeyneb, Zeyd ile geçimsizliğe düşünce boşanmış ve Cenab-ı Hak, Zeyneb’in Peygamberimizle evlenmesini emir buyurmuştu.

Bunun üzerine Yahudi ve münafıklar, cahiliyet mantığıyla “Muhammed oğlunun karısı ile evlendi” diyerek dedikodu yapmaya başladılar. Nazil olan ayetle peygamberlerin ümmetine “evlâdım” demesi nesebî bir ifade olmayıp, pederane şefkatinin ifadesi olduğu belirtildi. Böylece sadece “oğlum” demekle kimse kimsenin oğlu olamayacağı, mirasına hak kazanamayacağı ortaya çıkmış ve cahiliyet döneminin batıl bir hükmü de ortadan kaldırılmış oldu.

Bu konu Hz. Zeyneb bin Cahş bölümünde tafsilatıyla ele alınacaktır...

Kadın Kıskançlığı ve Hz. Aişe’nin Sevgisi

Kadınların kıskançlıkları sebebiyle inen ayetler ve ortaya çıkan hükümler de vardır. Onların kıskançlıkları sebebiyle Peygamberimiz kendisine helâl olan bal şerbetini bir daha içmeyeceğini söylemesi üzerine inen ayet, “Neden Allah’ın sana helâl kıldığını kendine haram ediyorsun?” şeklindedir.

Kadın kıskançlığının en çarpıcı örneklerinden birisi Hz. Aişe’nin bizzat itirafıyla kendisinin Hz. Hatice’yi kıskanmasıyla yaşanmıştır. Şöyle anlatıyor:

Peygamberin hanımları arasında Hatice’ye karşı kıskançlığım kadar, hiçbir kadını kıskanmazdım. Çünkü Resulullah (a.s.m.) Hatice’yi çok anar ve överdi. Allah, Hatice’nin cennette inciden işlemeli bir köşk ile müjdelendiğini Resulullah’a vahyetmişti.

Yine bir gün Hz. Hatice’nin kız kardeşi Mekke’den Medine’ye gelmişti. Peygamberin huzuruna girmek için kapı önünde izin istiyordu. Kadının sesi de Hatice’nin sesine pek benzermiş. Resulullah, kadının sesini işitince Hatice’yi hatırlayarak çok duygulanmış ve kız kardeşini kabul ederek iltifatlarda bulunmuştu.

Hz. Aişe devamında der ki:

Artık tahammül edemeyerek “Ya Resulallah! Allah sana Kureyş’in dişleri dökülmüş ihtiyar bir kadını yerine, gencini verdi” dedim. Bunun üzerine Resulullah, “Ya Aişe, öyle söyleme. Hatice benimle Müslümanlık uğrunda bütün servetini

feda etti” buyurdu. Ben de bundan sonra bir daha kıskançlıkta bulunmadım. (Tecrid, c. 11, s. 289)

Enes bin Malik’ten (r.a.) rivayet olunduğuna göre, bir keresinde Nebi (a.s.m.) hanımlarından Hz. Aişe (r.a.) yanında bulunuyordu. Bu sırada müminlerin annelerinden birisi, bir hizmetçinin eliyle içi yemek dolu bir çanak göndermişti. Hz. Aişe, sert bir cisim ile hizmetçinin elindeki kaba vurdu. Kap ikiye bölündü. Nebi (a.s.m.) iki parçayı birleştirdi. Yemeği içine koydu. Orada bulunanlara “Yiyiniz, ananız gayrete geldi. Yiyiniz, ananız kıskandı” buyurdu.

Enes (r.a.) diyor ki:

Onlar yemeği yediler. Yemek bitinceye kadar hizmetçiyi de, kırık çanağı da Resulullah alıkoydu. Sonra bir sağlam tabak verip iade buyurdu. Kırık tabağı da yanında alıkoydu. (Tecrid, c. 7, Hadis No: 1102)

Bu asabi ve kıskançlık dolu hanım davranışı karşısında bir koca olarak Efendimizin davranışı kıyamete kadar gelecek kocalara çok net bir örnek olduğu gibi, Hz. Aişe’yi ne derece üstün tuttuğunu göstermesi bakımından da önem arz eder. Çünkü Hz. Aişe dinin yarısını ümmete duyuran ve ders veren bir anne öğretmen konumundaydı.

Resulullah Hz. Hatice’ye olduğu gibi Hz. Aişe’ye olan sevgisini de belirten açıklamalarda bulunmuştur. Bu sevgi tüm ümmeti alâkadar edecek mühim eksenli bir sevgidir. Bu sevgiyi, kızı Hz. Fatıma’ya “Ey Fatıma, ben Hz. Aişe’yi seviyorum. Sen de sev. Çünkü Cebrail yalnız Hz. Aişe’nin yanında bana vahiy getirir” diye belirtmiştir.

Kinaî Boşama

Kaynaklar, kıskançlık sebebiyle Efendimizin kinaî bir talakla boşadığı bir hanımdan söz ederler. Şöyle ki:

Rivayete göre Kinde reisi Numan bin Şerahil, Peygamberimizle yakınlık kurmak istemişti. Bu maksatla dul kızı Umeyme’yi Resulullah’a teklif etti. O da önce muvafakat buyurdu. Hz. Hatice ve Aişe dışında, diğer evliliklerinde bu gibi hatır hoşluğu önemli bir yer tutar. Umeyme’nin nikâhı kesinleşince Hz. Aişe ile Hafsa kıskançlık duygusu ile

Ümeyme'nin yanına vardılar. Saçını başını taradıktan sonra Hz. Aişe Ümeyme'ye:

“Resulullah yanına geldiğinde, ona ‘Senden Allah’a sığınırım’ dersen, hoşlanır” dedi. Resulullah yanına vardığında Ümeyme bu tavsiyeye uyarak “Senden Allah’a sığınırım” deyince Resulullah:

“Ey Ümeyme! Mademki sen şanı yüce olan Allah’a sığındın öyleyse ailenin yanına git” buyurdu.

İşte bu şekil ifadeler, âlimler tarafından kinaî bir boşama olarak yorumlanmıştır. Kinaî lafızlar, boşama lafzı gibi açık olmadığından fıkıh kitaplarında bu örnek “Kinaî Talak” örneği olarak zikredilmiştir.

Peygamber Efendimizin hayatında, Allah'ın hoşlanmadığı “helâl” denilen sarıh ve açık boşanma yoktur. Bu olayda görüldüğü üzere kinaî olarak vardır. Bu da gösteriyor ki, Efendimiz boşanma zarureti ile karşı karşıya kalındığında açık kapı bırakmakla bu yönden de ümmetine rehber olmuştur.

Namazda Önde Yatmanın Hükmü

Müminlerin annesi Hz. Aişe şöyle demiştir:

Nebiyy-i Ekrem (a.s.m.), ben onun yatağında aykırı yani sırtım dönük olarak yatıp uyuduğum halde bana doğru namaz kılardı. Vitri kılmak istediği zaman beni uyandırırdu. Vitri beraber kılardık.” (Tecrit, c. 2, Hadis No: 312.)

Bu hadisten uyuyan kimsenin arkasında namaz kılmanın caiz olduğu anlaşılıyor. Bazıları namazı ihlal edecek bir hareket olabileceğinden bunu mekruh addetmişlerse de âlimlerin çoğunluğu, sabit bir sünnete dayanarak caiz olduğuna hükmetmişlerdir.

Düğün ve Bayramda Oyun, Eğlence...

Hz. Aişe'nin evinde Kurban Bayramı günü def çalılıp oynayan iki kız vardı. Efendimiz içeri girmiş ve sırtını dönerek istirahat çekilmişti. Huzura giren Hz. Ebu Bekir manzarayı görünce müdahale etmiş, “Bu ne? Resulullah'ın huzurunda şeytan mizmarı mı?” demişti. Bunun üzerine Efendimiz, Hz.

Ebu Bekir’e dönüp “Onlara ilişme!” buyurdu. (Tecrid, c. 3, Hadis No: 513)

Fıkıhçılar bu hadisten, bir kadın, beyinin yanındayken pederinin yanına girebileceği hükmünü çıkarırlar. Ebu Bekir’in kızını azarlamasından da bir babanın, beyi yanında bile, kızına edep dersi verebileceği hükmünü çıkarırlar.

Ayrıca Efendimizin “Ebu Bekir, onlara ilişme! Bu günler bayram günleridir” buyurmasından buna cevaz verdiği anlaşıyor.

Düğünlerde olduğu gibi bayramlarda da, sevinç gösterisinde bulunmak için, nefsi gayr-i meşruluğa sevk etmeyecek şekilde oyun ve eğlenceye izin verildiği buradan çıkarılan hükümler arasındadır.

Yine aynı hadisin devamında Habeşiler mescitte raks ederken Hz. Aişe, Efendimizin omzuna dayanıp yanağını yanağına değdirerek onları “Yeter” diyene kadar seyrettiği ve bu seyir sırasında ridasıyla da Hz. Aişe’nin üzerini örttüğü rivayet edilmektedir. Böylece bu olayın örtü ayetinin inmesinden sonra olduğu anlaşılmaktadır.

Hz. Aişe, bu sırada Hz. Ömer’in, Habeşileri kovmak istediğini, Efendimizin Hz. Ebu Bekir’e dediği gibi “Bırak onları!” dediğini anlatır. Daha sonra da Habeşilere “Keyfinize bakın Efride oğulları” buyurduğu belirtilmiştir. (Tecrid, c. 3, Hadis No: 524)

Ayrıca Hz. Aişe, terbiyesi altında bulunan bir kızı Ensar’dan bir kişi ile evlendirmişti. Nebi (a.s.m.) “Ya Aişe! Hani sizin def çalan ve şiir söyleyen şarkıcınız yok mu? Böyle oyunlar Ensar’ın hoşuna gider” buyurmuştur.

Bu hadisten, düğün merasimlerinde nikâhın ilan edilmesi için def ve ona benzer şeyler çalınmasının caiz olduğuna âlimler ittifak etmişlerdir.

Böylece nikâh ilân edilmiş oluyor. İmam-ı Yusuf Hazretleri düğün cemiyeti dışında da kadın ve çocukların kendi aralarında çalıp eğlenmesine cevaz vermiştir. (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1811)

Fasit Evlilik veya Mut’a Nikâhı

Yalnız lezzet ve şehvetini teskin için yapılan evlilik caiz olsa bile dinen fasittir. Çok sürmeden yıkılmaya mahkûmdur. Bu husus, nikâhta açıkça şart kılınırsa, Mut’a nikâhı kabilinden sayılacağından hem kazaen, hem dinen bu evlilik fasit olur... Böyle bir nikâh ile zina arasında bir fark yoktur. Taberanî’nin Hz. Süheyl’den (r.a.) rivayetine göre Resul-ü Ekrem (a.s.m.) “Bir kimse yalnız şehvetini tatmin için nikâh eder, mehrini de vermezse, o kimse zinakâr bir mücrim olarak ölür” buyurmuştur. (Tecrid, c. 11, s. 331)

Efendimizin Vefatı

Ebu Seleme Hazretleri “Resulullah’ın (a.s.m.) vefatını, zevcesi Aişe (r.a.) bana şöyle haber verdi” diyor:

Peygamberin vefatı üzerine Ebu Bekir (r.a.) Medine’ye bir mil uzaklıkta bulunan Sünüh mahallesindeki evinden atına binip mescide geldi. Atından inip mescide girdiğinde mescitteki cemaatin kalabalığına rağmen kimseye bir şey söylemeyip doğru Aişe’nin (r.a.) odasına girdi. Hemen Efendimize yaklaştı. Hz. Resul’ün mübarek yüzü bir Yemen işi ile örtülü idi. Yüzünden örtüyü kaldırdı. Sonra Nübüvvet Güneşi’nin üzerine kapandı. İki gözü arasını hürmetle öptü. Ve ağlamaya başladı. Bunu müteakip “Ey Allah’ın Peygamberi, anam babam sana feda olsun. Cenab-ı Hak sana bu ölüm şiddetinden başka ikinci bir keder vermeyecektir. Mukadder olan bu ölüm geçidiniyse şimdi atlatmış bulunuyorsun” diye üzüntüsünü belirtti.

Ravi Ebu Seleme Hazretleri, İbni Abbas’ın (r.a.) şöyle dediğini nakleder:

Ebu Bekir (r.a.), Hz. Aişe’nin odasından çıktı. O sırada Ömer (r.a.), “Her kim ‘Muhammed öldü’ derse, ikiye biçerim” diye söyleniyordu. Ebu Bekir ona, “Otur!” dedi. Fakat Ömer, öfkesinden oturmadı. Ebu Bekir bir kere daha, “Otur!” dedi.

Ömer yine oturmadı. Bunun üzerine Ebu Bekir, yüksek sesle şehadet getirdi. Halk, Hz. Ömer’i bırakıp, Ebu Bekir’in (r.a.)

yanına geldi. Ebu Bekir bir hutbe irad etti ve hutbesinde Allah’a hamd ü sena ettikten sonra şöyle dedi:

“Sizden her kim Muhammed’e tapıyorsa, bilsin ki, Muhammed (a.s.m.) ölmüştür. Kim Allah’a ibadet ediyorsa, bilsin ki, Allah Hayy’dır, lâyemuttur. Allahu Teala Kur’an-ı Kerim’inde ‘Muhakkak ki, Muhammed bir peygamberdir. Ondan evvel geçen peygamberler gibi o da geçecektir. Muhammed ölür veya öldürülürse, gerisin geri mi döneceksiniz? Kim böyle geriye şirke dönerse, bundan Allah’a bir zarar erişmez. İslam’a şükredip, sebat eden müminlerin mükâfatını Cenab-ı Hak yakında verir.’”

Bu Hadisten Çıkarılan Hükümler

1. Ölünün yüzünü örtmenin müstehap olduğu.
2. Ölünün yüzünü öpmenin caiz olduğu... Hz. Ebu Bekir’in (r.a.) Efendimizin yüzünü öpmesi, bir delil olmakla beraber, o, bu hareketi ile Resul-ü Ekrem’in daha önceki bir tatbikatına uymuş oluyordu. Şöyle ki:

Tirmizî’nin sahih rivayetine göre vaktiyle Efendimiz, Osman ibni Maz’un vefatında böyle yapmıştı. Eski bir İslam mücahidi olan İbni Maz’un’un vefatında Resul-ü Ekrem, Osman’ın cenazesi üzerine kapanmış, onu öpmüş ve ağlamıştı. Hatta gözyaşları mübarek yanakları üzerine akmıştı. İbni Abdi’l-Ber, Temhid’inde bu çok hüznü olayı şöyle rivayet eder:

Resul-ü Ekrem, İbni Maz’un’un cenazesi tabuta konulduğu sırada “Ey Osman, ne mutlu sana! Şimdi devlet, saadet senindir. Ne dünya sana bir elbise giydirdi. Ne de sen dünyaya bir kıymet verdin” buyurmuştur.

3. Çılgılık atmadan, bağırıp çağırmadan ağlamanın caiz olduğu.

4. Hz. Ebu Bekir’in, Hz. Ömer’den daha âlim olduğu da açıkça bu hadiseden anlaşılır. (Tecrid, c. 4, Hadis No: 620)

Kefenleme

Yine Efendimizin vefatı üzerine Hz. Aişe’den gelen bir rivayeti âlimler esas alarak, erkeğin kefenlenmesinde üç parça

beyaz pamuklu kumaşın kullanılacağına hükmetmişlerdir. Hz. Aişe'nin hadisi şöyledir:

“Resulullah (a.s.m.) önce Ebu Bekir'in oğlu Abdullah'a ait bir Yemen elbisesine konulmuştu. Sonra ashab bunu uygun bulmadı ve çıkarıldı. Sehuliye denilen üç parça beyaz Yemen bezi içinde kefenlendi. Abdullah elbisesini bir hatıra olarak sakladı ve öldüğünde onunla kefenlenmeyi düşündü. Sonra “Allah razı olsaydı, bununla Resulullah kefenlenirdi” deyip bundan vazgeçti. (Tecrid, c. 4, s. 334)

Hastalığında Okur, Üflerdi

Yine Hz. Aişe'den rivayet edildiğine göre:

“Resulullah (a.s.m.) hastalandığında Muavvize surelerini okuyup ellerine üflemek ve eliyle vücudunu sıvamak âdetiydi. Vefat sebebi olan hastalığa tutulunca Resulullah'ın nefes ettiği Muavvize sureleriyle ben de kendisine nefes etmeğe, hastalıktan kurtulması niyetiyle mübarek eline üfleyip kendi eliyle vücudunu meshetmeğe başladım.” (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1664)

Hadis yorumcuları bu iki sureye ilâve olarak İhlâs ile birlikte üç sureyi okuyup Resulullah'ın nefes ettiğini, diğer rivayetlerden çıkarıp söylerler.

Kadın Kimlere Görünebilir?

Ahzab Suresi'nin 54. ayeti kadınların görünebilecekleri erkekleri sıralarken, amca ve dayı zikredilmez. Bunun sebebi de amcanın baba, dayının kardeş hükmünde olmalarıdır. Nitekim gelecek hadiste Hz. Aişe'nin süt amcasına görünebileceği belirtilmektedir. Şöyle ki:

Aişe'den (r.a.) şöyle dediği rivayet edilmiştir:

Örtü ayeti nazil olduktan sonra Sütbabam Ebu Kuays'ın kardeşi bana ziyarete gelip izin istemişti. Ben, “Bu konuda Peygamberle (a.s.m.) görüşmeden izin veremem. Çünkü beni Eflah'ın kardeşi Ebu Kuays emzirmede. Ebu Kuays'ın karısı emzirdi” dedim. Bunun üzerine Resulullah geldi. Ona:

“Ya Resulallah, Ebu Kuays’ın kardeşi Eflah geldi, benden izin istedi. Ben de senden izin almadan izin vermekten çekindim” dedim. Resulullah (a.s.m.) “Süt amcana izin vermene ne mani var?” buyurdu. Ben de:

“Ya Resulallah, beni erkek emzirmede, Ebu Kuays’ın karısı emzirdi” dedim. Resulullah bana:

“Elleri bol olasıca! Haydi, izin ver. O senin süt amcandır” buyurdu. (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1724)

Bir gün Hz. Aîşe, Hafsa’nın odası önünde izin isteyen bir erkek sesi işitmişti. Aîşe der ki:

“Ya Resulallah! Şu adam evimize girmek için izin istiyor” dedim. Bunun üzerine Nebi (a.s.m.) “Sanırım ki o, Hafsa’nın süt amcası filan kimsedir” buyurdu.

“Peki, süt amcam hayatta olsaydı, benim yanıma girebilecek miydi?” diye sordum. Resulullah: “Evet girebilirdi, çünkü süt, veladet (ana-baba) ve nesebin (evlâtlığın) haram kıldığı her şeyi haram kılar” buyurdu.

Bu hadisten anlaşıldığı üzere, bir çocuğun emme çağındayken birinden süt emmesi ile “süt hısımlığı” ortaya çıkar. Bu hüküm anne, baba ve evlâtlar cihetiyle haram olan her şeyi süt emmenin haram kılmış olmasıdır. Bu haramlık halalara, kardeşlere de yansır. (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1797)

Yine başka bir rivayette bu konu açıklığa kavuşturulur.

Aîşe’den (r.a.) rivayete göre, bir kere Aîşe’nin odasında birisi otururken, Nebi (a.s.m.) içeri girdi. Resul-ü Ekrem bunu hoş görmediğini simasının değişen rengi ile belli etti... Bunun üzerine Aîşe:

“Ya Resulallah, bu benim sütkardeşimdir” deyince, Resul-ü Ekrem, “Sütkardeşinizin kim olduğuna iyi dikkat ediniz. Emme, ancak emme çağındaki çocuğun aç olarak emmesiyle gerçekleşir” buyurdu.

Hadisteki son cümle edebî ve hukukî bir cümledir. Kendisiyle haramlık ortaya çıkan emzirme, açlığını sütle telafi edebilen emzik çağındaki yavru hakkındadır. Bir süt kuzusu olan çocuğun gelişmesi ve teşekkülü yalnız sütle temin

edildiği için, çocuk, emziren kadının kendi doğurduğu çocuğu gibi, vücudunun bir parçası olur.

Kurban ve İhram Yasakları

Ziyad ibni Ebu Süfyan, Aişe'ye (r.a.) bir mektup gönderip şu konuyu açıklamasını istemiş: “Abdullah ibni Abbas, ‘Kim Mekke'ye Kurban gönderip Kabe'ye hediye ederse, kesilinceye kadar, ihramlı hacılara haram olan şeyler o kimseye de haram olur’ diyor. Siz ne dersiniz?”

Hz. Aişe bu mektuba şöyle cevap vermiş:

“Bu mesele İbni Abbas'ın dediği gibi değildir. Resulullah'ın (dokuzuncu yılda) kurbanının iplerini ben büktüm. Sonra Resulullah alıp, iki eliyle gerdanlıklarını bağladı. Sonra bu kurbanlıklarını da babamla Mekke'ye gönderdi. İhramlı hacıya haram olan şeylerden hiçbirini Resulullah'a haram olmamıştı. Bu kurbanlar kesilinceye kadar Allah, Resulullah'a belki haramları helâl kılmıştı.” (Tecrid, c. 6, Hadis No: 823)

Hz. Safiye (r.a)

Hz. Safiye, Yahudi kabilelerinden Nadiroğulları reisi Huyey bin Ahtab'ın kızıydı. Annesinin adı “Durre” idi. Ahzab savaşında Müslümanlara hücum edenler arasında olan Huyey mağlup olmuş ve öldürülmüştü.

Hz. Safiye, önce kendi kabilesinden Selam bin Miskem ile nişanlanmış, bir süre sonra boşanmıştı. Daha sonra Kinane bin Hukeyk ile evlenmişti. Bu eşi de Hayber Savaşı'nda öldürülenler arasındaydı. Hz. Safiye, bu savaşta babası ve kardeşini de kaybetmişti.

Hz. Safiye, Peygamber Efendimizle nikâhlanmadan önce bir gece rüyasında ayın gökten inip koynuna girdiğini görmüştü. Bu rüyayı kocası Kinane'ye anlattığında, Kinane öfkelenmiş ve “Sen şu üzerimize gelen Arap Meliki'nin eşi olmaya mı gözünü diktin?” diyerek yüzüne bir yumruk vurmuştu. Efendimizle evlendiğinde bu darbenin izi hâlâ yüzündeydi...

Yine bir gün yanına Efendimiz girdiklerinde onu ağlarken bulmuşlardı. Sebebini sorduklarındaysa, “Aişe ve Hafsa'nın kendisine ‘Yahudi kızı’ diye lâf dokundurduklarını, kendileri Resulullah'ın amca çocuğu olduklarından, bu yüzden Safiye'den daha üstün olduklarını duyunca ağladığını” söylemişti. Bunun üzerine Efendimiz gönlünü alarak, “Sen de onlara, ‘Nasıl benden daha hayırlı olabilirsiniz ki? Benim zevcim Resulullah, amcam Hz. Musa, dedem Hz. Harun’ deseydin ya?” demişti. (Tecrid, c. 2, Hadis No: 241)

Hz. Safiye binti Huyey bin Sa'ye, Hz. Harun'un (a.s.) neslindendi. Temiz, güzel, ahlâkı yüksek bir kadındı. İlk kocasından boşanmış, Hayber'in fethi öncesinde beni Nadir'in ileri gelenlerinden biriyle henüz evlenmişti. Hayber fethedilip Müslümanların eline geçince, o da esirler arasına katılmıştı.

Savaş sona ermiş, esirlerin taksimi henüz yapılmamıştı. Sahabelerden Dihye, Peygamberimize gelerek bir cariyeye istemiş, Efendimiz de esirler arasından birisini seçmesini söylemişti. Dihye gidip Hz. Safiye'yi seçmişti. Fakat Hz. Safiye'nin çok asil ve güzel olması, sahabe arasında rekabet

hissinin uyanmasına sebep olabilirdi. Sahabelerden birisi, Safiye'nin Yahudi kabilesinin reislerinden birinin kızı olduğunu ve onu Peygamberimizin almasının daha uygun olacağını söyledi. Bunun üzerine Efendimiz onu kendi ganimetleri arasına katmıştır.

Peygamberimiz, Hz. Safiye'ye "İstersen serbestsin, eşyanı al ve git. İstersen sana evlenme teklif ediyorum, yanımda kal" demiştir. Bu teklifi değerlendiren Hz. Safiye, Efendimizi tercih etmiştir... Bunun üzerine Müslümanlar, "Biz annemizin ve Efendimizin akrabalarını esir etmeyiz" diyerek tüm Yahudileri serbest bıraktılar. Bu olay üzerine çoğu Yahudiler, Müslüman oldular.

Efendimiz, Yahudilerle anlaşma imzaladıktan sonra Safiye'ye İslam ve Yahudilik hakkındaki görüşünü sormuştu. O da:

"Ey Allah'ın Resulü, ben daha önceden zaten İslam'ı arzu etmiş, sen davet etmeden seni tasdik etmişim. Aslında babam da senin davanın doğruluğunu itiraf ederdi. Fakat ırkçılık onu götürdü. Ben Allah'tan başka ilâh olmadığına ve senin Allah Resulü olduğuna kesinlikle inanıyorum" dedi.

Resulullah'a çok samimi duygularla bağlı olan Hz. Safiye, zeki, güzel ve dindar bir kadındı. Tutumluluğuyla da meşhur olan Hz. Safiye'nin başka bir özelliği de pişirdiği güzel yemeklerdi.

Resulullah'ın vefatından sonra uzun bir ömür süren Hz. Safiye, ölüm döşegindeyken, sahip olduğu malların üçte birini Yahudi dininde kalmış olan bir yeğenine vasiyet etmişti. Zira İslam hukukuna göre gayr-i müslim akrabaya sadaka caizdi. Bazı Müslümanlar bu vasiyetin yerine getirilmesine karşı çıktılar. Ancak zamanın hukuk otoritesi olan Hz. Aişe, vasiyetin yerine getirilmesinin İslam hukukuna uygun olacağını belirtmiştir.

Hz. Safiye; Hicrî 50, Miladî 670 yılında vefat etmiştir. Medine'de Baki mezarlığına defnedilmiştir.

Hız. Safiye ve Dinî Hükümler

Kumandanın Fey'den Verme Yetkisi

Dıhye'nin isteği üzerine, Peygamber Efendimiz tarafından ganimet taksiminden önce carıye almasına izin vermesi fey' malı olarak yorumlanmıştır. Savaş esnasında ele geçen mala ganimet, savaş sona erdikten sonra ele geçen mala da fey' denir. Hız. Safiye'nin ganimetten mi, yoksa savaştan sonra ele geçen fey' türünden mi olduğu kesin değildir...

Savaşta gösterdiği büyük gayretler sebebiyle reis veya kumandanın mücahitlerden dilediğine verdiği mala fey' denir. Bu mal, ganimetten ayrı olarak verilir. Fey'in ganimet taksiminden önce verilmesi caiz olduğu, Hız. Safiye'nin bu örneğiyle hükmün net bir şekilde ortaya çıktığı ifade edilir.

Daha sonra Dıhye'ye Hız. Safiye yerine başka bir carıye verilmiştir.

Mehir Karşılığı Olarak Azad Etmek

Bir başka hüküm de şudur: Resul-ü Ekrem Efendimiz (a.s.m.) Hız. Safiye'yi hürriyetine kavuşturduktan sonra nikâh etmiştir. Azatlığını yani onu hürriyete kavuşturmasını mehir olarak saymıştır.

Hürriyetine kavuşturarak bir carıye ile evlenmenin iki kat sevap olduğu belirtilmektedir. Hürriyetine kavuşturmanın mehir yerine geçmesi yine bu olayla hükme bağlanmıştır. Gerçi fıkıh âlimleri bu konuda üç gruba ayrılmışlardır.

Birinci grup, bu olayı örnek alarak nikâhın bu türlüşünü caiz görmüşlerdir. Bu gruba giren âlimler arasında, Hasan-ı Basrî, Ahmed bin Hanbel ve İmam-ı şafî yer alır. Bunlar "Hürriyete kavuşturmanın ötesinde bir mehir gerekmez" derler.

İkinci gruba girenler, mehir ödemeksizin, sırf hürriyete kavuşturmakla yapılan nikâhı mekruh addederler. İbni Ömer, İbni Sirin, Cabir bin Zeyd bu görüştedir. İbni Sirin azad etmeye az miktar da olsa bir mehir vermek gerektiğini söyler.

Üçüncü grupta olanlar; mehirsiz, sırf azad etmekle nikâhlamanın Resulullah’a ait özel bir uygulama olduğunu ileri sürerek, başkalarına caiz olmayacağını belirtirler. Bu gruba Ebu Hanife, Züfer ve Malik gibi imamlar girer. Bunlar, “Resul-ü Ekrem dışında mehirsiz, sırf azad etmekle nikâhlamak haramdır” demişlerdir.

Nikâh Yemeği Vermek

Hz. Safiye’nin evliliği ile ilgili olarak ortaya çıkan bir başka İslamî hüküm, evlendikten ve zifafa girildikten sonra eşe, dosta ziyafet verme sünnetidir. Resul-ü Ekrem Efendimiz, Hz. Safiye ile evlendiğinin ertesi günü “Herkes yanında bulunan yiyecekleri getirsin” diye emretmiş, getirilen yiyeceklerle verilen ziyafet verilmiştir. Böylece evlilik sonrasında ziyafet verilmesi sünnet olmuştur. Üstelik bu ziyafetin öyle çok külfetli olmayıp, hazır olandan verilmesi hükmü ortaya çıkmıştır.

Suizanna Sebep Olmaktan Sakınmak

Hz. Safiye’den rivayet edildiğine göre, Resulullah (a.s.m.) ramazanın son on günü itikâftayken, Safiye, Resulullah’ı ziyaret etmişti. Bir saat kadar Peygamberin yanında kalıp görüşükten sonra Resulullah onu yerine geçirmek için beraber kalkmış, Ümmü Seleme’nin önündeki mescit kapısına geldiklerinde Ensar’dan iki kişi oradan acele ile selam verip geçmişlerdi. Efendimiz bunlara, “Acele etmeyin, durun!” demiş, “Yanımdaki kadın, Safiye binti Huyey’dir” buyurmuştur.

Bu iki zat, “Ya Resulallah! Biz, Resulü’nün lâıyk olmayan bir hareketi sebebiyle Cenab-ı Hakk’ı tenzih ederiz” dediler. Resul-ü Ekrem’in Safiye’nin kimliğini açıklaması onlara ağır gelmişti. Bunun üzerine Efendimiz:

“Şeytan, insanın vücudunda dolaşan kan gibidir. Ben sizin gönüllerinize bir şüphe atmasından korktum” buyurmuştur. (Tecrid, c. 6, Hadis No: 956)

Bu hadisten çıkarılan hükümler kısaca şöyledir:

İtikâfta bulunan kişinin ziyaretçi kabul edebileceği, ziyaretçisini yolcu edebileceği gibi, Kur'an, hadis okuma gibi bir ilimle, ders vermekle meşgul olmasının da caiz olduğu anlaşılmış oldu. Özetle; itikâf edenin mubah işlerle meşguliyetinin caiz olduğu hükmü sabit oldu.

Bu hadisten çıkan başka bir hüküm de Resul-ü Ekrem'in ümmetini kusur ve günahattan uzaklaştırmak hususundaki gayreti ve yüksek şefkatleridir.

Ayrıca bu olayla, su-i zanna sebep olacak davranışların gerçek yüzünü açıklayıp, insanları böyle bir hataya düşmekten sakındırmak gerektiği de bir İslamî davranış modeli olarak ortaya çıkmıştır.

Eşi yanında bulunan bir zata selam verilebileceği gibi, itikâf edenin, eşi tarafından ziyaret edilebileceği de bu hadisten öğrenilen hükümler arasındadır.

Hz. Hafsa (r.a.)

Müminlerin annesi Hz. Hafsa, Hz. Ömer'in (r.a.) kızıdır. Annesi Zeyneb, Osman bin Ma'zun'un kız kardeşidir. Hz. Hafsa, babası ile beraber Müslüman oldu. O devirde okuma yazma bilen nadir kadınlardandı ve çok kültürlüydü. Hicret'in 3. yılında müminlerin anneleri arasına katılma şerefine ermiştir.

Mekke'de, peygamberlik gelmezden beş sene önce dünyaya geldi. Hafsa'nın ilk kocası Huneys ibni Huzafe (r.a.) Kureys eşrafından ve Habeşistan'a hicret eden ilk Müslümanlardandır. Daha sonra Medine'ye hicret edip Bedir ve Uhud savaşlarına katılma şerefine nail olmuştur. Hz. Huneys, Uhud'da aldığı bir yaradan dolayı hastalanıp şehit düşmüştür.

Hz. Ömer, dul kalan kızını dinî ve sosyal mevkisi denk birisiyle evlendirmek istiyordu. Bu sebeple, sırayla Ebu Bekir ve Osman'a teklifte bulundu. Ancak onlar, Hz. Ömer'in Resulullah'la akrabalık kurmasını ve bu bağla şereflenmesini arzu ettiklerinden bundan çekindiler. Onlardan müspet bir cevap alamayan Hz. Ömer, mahzun olmuştu. O sırada Hz. Osman'ın hanımı Peygamberimizin kızı Rukiye de vefat etmişti. Hz. Ömer Efendimize gelerek:

“Ya Resulallah, Osman'a ve Ebu Bekir'e şaşıyorum. Hafsa'yı onlara teklif ettiğim halde evlenmekten çekindiler” dedi. Efendimiz, Hz. Ömer'e tebessüm ederek buyurdu ki:

“Ya Ömer! Hafsa Osman'dan, Osman da Hafsa'dan daha hayırlı birisiyle evlenecektir.” Bir müddet sonra Efendimiz, Hz. Hafsa'nın nikâhına talip oldu. Kızı Ümmü Gülsüm'ü de Hz. Osman'a nikâhladı. Efendimiz böylece üç büyük sahabesi arasındaki derin dostluk ve yakınlığı akrabalık bağlarıyla da pekiştirmiş oldu.

Hz. Hafsa, Efendimizin evine Hz. Aişe ve Sevde varken gelin geldi. Efendimizle evlendiğinde 20 yaşlarındaydı. Sevde annemiz, Hz. Aişe gibi, onu da gönül huzuru içinde karşıladı. Hz. Sevde her ikisine de hizmet etti. Hz. Hafsa ile Efendimizin hanesinde iki genç hanım olmuştu. Efendimiz de iki aziz

dostunun kızları olmaları hasebiyle onlara oldukça müsamahalı davranıyor, kadınlık zaaflarını ve gençliklerini hoş görerek daha şefkatli muamele ediyordu.

Bir ara Efendimiz, hanımlarından ayrı kalmayı tercih edip uzlete çekildi. Bu durum ashab arasında, Efendimizin hanımlarından dolayı huzursuz olduğu ve onları boşamak istediği şeklinde yorumlandı. Bunun üzerine Hz. Ömer, doğru kızının odasına yöneldi. Efendimizden izin isteyerek, kızının bir hatasının olabileceği ihtimaliyle:

“Ya Resulallah, hanımlardan dolayı sıkıntı çektiğini duyuyorum. Şayet onları boşarsan, Allah da, melekleri de seninle beraberdir. Ben de, Ebu Bekir de, müminler de seninle beraberiz” dedi. Her şeyini Resulullah’a feda eden Hz. Ömer, kızını da feda edebileceğini bu sözüyle belirtmiş oluyordu. Efendimiz tebessümle hanımlarını boşamadığını, sadece bir müddet uzlete çekildiğini belirtti. Hz. Ömer mescide gelip durumu Müslümanlara açıkladı.

Hz. Hafsa da babası gibi, Resul-ü Ekrem’e son derece bağlıydı. Kendisine hediye edilen şeyleri yemez, içmez; Resulullah’a ikram ederdi. Onu daima nefesine tercih ederdi.

Kur’an ilk defa Hz. Ebu Bekir zamanında toplanıp bir nüsha haline getirildi. Hz. Ebu Bekir vefat ettiğinde bu nüsha Hz. Ömer’in yanında muhafaza edildi. Hz. Ömer yaralanıp şehit düşeceğini anlayınca bu tek nüshayı koruması için kızı Hz. Hafsa’ya teslim etti. Kur’an, Hz. Osman devrinde bu nüshadan çoğaltıldı.

Hz. Hafsa, 60 hadis rivayet etmiştir. Hicret’in 45. yılında, Hz. Muaviye’nin halifeliği döneminde 60 yaşındayken vefat etmiştir. Cenaze namazını Medine valisi Mervan bin Hakem kıldırılmıştır. Baki kabristanında müminlerin annelerinin yanına defnedildi.

Hz. Hafsa’dan:

“Resulullah (a.s.m.) yerken, içerken ve giyinirken sağ elini, diğer işleri yaparken de sol elini kullanırdı.” (Ebu Davud, Taharet 18)

Hız. Hafsa ve Dinî Hükümler

Nafile Namazlar

Abdullah bin Ömer'in (r.a.) rivayet ettiği şu hadis, Hz. Hafsa'nın kardeşi ve Peygamberimizin kayınbiraderi olmasıyla ancak elde edilebilecek bir bilgidir. Bu da özel hanesindeki ahvale ait hükümler açısından kaydedilmesi gereken önemli bir husustur. Abdullah bin Ömer (r.a.) şöyle demiştir:

“Resulullah (a.s.m.) öğle namazından evvel iki ve ondan sonra yine iki, akşam namazından sonra da hane-i saadette iki rekât namaz kılarıdı. Yatsı namazından sonra yine hane-i saadetinde iki rekât kılarıdı. Cuma namazından sonraysa mescitten hanesine teşrif etmeden namaz kılmazdı. Lakin sonra iki rekât kılarıdı.”

Sabah namazı ile ilgili olarak Abdullah, kız kardeşi Hafsa'dan öğrendiğine göre “Sabah namazından önceki saat, Efendimizin evine girilmeyecek bir saatti. Hafsa bana dedi ki: ‘Müezzin ezan okuyup fecir doğduğunda da iki rekât kılarılardı.’” (Tecrid, c. 3, Hadis No: 509)

Teheccüd Namazı ve Abdullah bin Ömer

Hz. Hafsa'dan (r.a.) rivayet edilen bir hadiste Peygamber Efendimiz (a.s.m.), kardeşi Abdullah bin Ömer hakkında: “Abdullah hakikaten salih ve iyi bir kişidir” buyurmuştur. (Tecrid, c. 9, Hadis No: 1509)

Bu hadisin öncesini Abdullah bin Ömer şöyle anlatıyor:

“Resulullah zamanında ashaptan biri bir rüya görünce onu Resulullah'a anlatırdı. Ben de isterdim ki, bir rüya görsem de onu Resulullah'a arz etsem. O sırada ben bekar, erginlik çağına girmiş bir gençtim. Resulullah devrinin âdeti üzere mescitte uyurdum. Bir kere ben de rüyamda gördüm ki, beni iki melek yakalayıp cehenneme götürmüşlerdi. Kuyu duvarı gibi taşla örölü cehennemi görünce “Cehennemden Allah'a

sıgınırim! Cehennemden Allah’a sıgınırim!” demeye başladım. Bu sırada üçüncü bir melek gelip bana “Korkma!” dedi. Ben de bu rüyamı kız kardeşim Hafsa’ya anlattım. O da Resulullah’a söylemiş. İşte bunun üzerine Resulullah:

“Abdullah ne salih bir kişidir. Bir de gece teheccüd namazı kılmış olsaydı” buyurdu.

Abdullah bin Ömer’in oğlu Salim diyor ki: “Resulullah’ın bu temennisinden sonra babam, gecenin pek azı müstesna, uyumazdı.”

H.z. Zeyneb Binti Cahş (r.a.)

H.z. Zeyneb, Peygamberlikten 20 yıl önce dünyaya gelmiş, Efendimizin halakızı idi. İlk iman edenlerdendi... Asıl adı Berre idi. Resulullah (a.s.m.) onu Zeyneb olarak değiştirmiştir. Babası Benî Esed kabilesinden Burre, annesi Efendimizin halası Ümeyye binti Abdulmuttalib'tir. O, Mekke'den Medine'ye ilk hicret edenler arasında yer aldı. Medine'ye hicret ettiğinde bekârdı. Efendimiz onu evlâtlığı Zeyd bin Harise ile evlendirdi.

Bilindiği gibi, Mekke dönemi daha ziyade iman esaslarının, Medine dönemiye İslamî hükümlerin tesis ve tahkim edildiği dönemdir. Bu dönemde cereyan eden olaylar, geçmişten gelen ve toplumda yer etmiş batıl bir hükmü kaldırıyor, yerine yenisini koyuyordu. Ya da yepyeni bir hüküm ihdas ediyordu.

H.z. Zeyneb'in gerek Efendimizden önce H.z. Zeyd'le evlendirilmesinde, gerekse daha sonra Efendimizin onunla evlenmesinde, diğer hanımlarından farklı, cahiliyet dönemi adet ve geleneklerini kaldıran hükümler ortaya çıkmıştır.

Peygamber Efendimizin evliliklerinde gerek o zamanın münafıkları, gerekse yeni zamanın dalalet ehli tarafından en çok eleştirilen, itiraz edilen H.z. Zeyneb'le olan evliliğidir... Ayrıca bu evlilik çok önemli hükümlerin ortaya çıkmasına sebep olan bir evliliktir. Bütün bu sebeplerle bu evliliğin nikâhı, bir "akd-i semavi"dir. Yani bizzat Cenab-ı Hak tarafından kıyılmıştır.

Cahiliyet döneminde kölelik ve imtiyazlı sınıf kavramı en koyu biçimde yer etmişti. Bunun ortadan kaldırılması gerekiyordu. İnsanların Allah katındaki üstünlüğünün sınıf, rütbe, ırk farklılığıyla değil, takva ile olacağı vurgulanmalıydı. Bunun için en hassas konulardan biri olan evlilikte bu yanlışın kaldırılması gerekiyordu.

Efendimiz, Zeyneb gibi asil soylu ve güzel bir kızı, kendi azad ettiği hizmetçisi Zeyd ile evlendirmekle bu alanda bir adım atmak istemişti. Ancak toplumdaki yaygın kanaatlerin etkisiyle olacak ki, Zeyneb ve kardeşleri önce bu evliliği

uygun görmediler. Hür bir kadının, azatlı bir köle ile evlenmesi o günkü geleneğe uymuyordu.

Zeyneb, Resulullah'a "Ya Resulallah! Ben senin halanın kızıyım. Ona varmaya razı değilim. Üstelik ben Kureyşliyim" diye görüşünü beyan etti. Resulullah, Zeyd'in kendi yanındaki ve İslam'daki değerini anlatıp, aslında ana ve baba tarafından asil ve soylu bir kimse olduğunu belirtti.

Derken, Ahzab Suresi'nin 36. ayeti nazil oldu:

"Allah ve Resulü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir erkek ve kadına o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resulüne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur."

Bunun üzerine Zeyneb, "Ben, Allah ve Resulüne asi olamam" diyerek bu evliliği kabul etti.

Fakat bu evlilik iyi gitmedi. Aralarında samimi bir sevgi ve saygı oluşmadı. Zeyneb, dindar ve Allah'tan korkan bir kadın olmasına rağmen, güzelliği, asaleti ile iftihar ediyor, azatlı bir köle olan kocasına iğneleyici sözler söyleyip tepeden bakıyordu.

Hız. Zeyd, artan bu geçimsizliğe dayanamadı. Efendimize müracaat ederek karısını boşamak istediğini söyledi. Efendimiz çok müteessir oldu. Çünkü bu evliliği isteyen bizzat kendisiydi. Toplumun yanlış algılamalarını kırmak istiyordu. Bu sebepten her defasında Zeyd'e "Karını tut, boşama!" diyordu. Ancak her şeye rağmen bu evlilik bir seneden fazla sürmedi. Zeyd, sonunda karısını boşamak zorunda kaldı.

Aradan bir süre geçtikten sonra, sıra cahiliyette yaygın bir başka yanlış âdetin kaldırılmasına gelmişti. Bu da evlâtlıkların, öz evlât gibi kabul edilmesi, dolayısıyla onların hanımları da babalıkların öz kızı hükmünde telâkki edilmesi yanlışlığıydı...

İslam, evlâtlık kurumunu temelden değiştirmişti. Ayet-i kerime bu konuda gayet açıktı:

"Onları, yani evlâtlıklarınızı, babalarının ismine nispet ederek çağırın. Bu Allah katında daha doğrudur. Eğer babalarını bilmiyorsanız, onlar zaten sizin din kardeşleriniz ve dostlarınızdır." (Ahzab Suresi, 5)

Bu ayet nazil olduktan sonra Zeyd, artık “Zeyd bin Harise” diye babasına nispet edilerek çağrılmaya başlandı. Evlâtlığın kaldırılmasından sonra, evlâtlık hanımlarının da öz kız gibi olmadığı ortaya çıkmış oldu. Ancak bunun bir örnekle de ispatlanması ve kökleştirilmesi gerekiyordu. Bu da Hz. Peygamberin, Hz. Zeyneb’le evlenmesi ile mümkün olacaktı. Ancak yerleşik bir âdeti ortadan kaldırırken ortaya çıkacak fitne ve dedikodular Efendimizi düşündürüyordu. Ama İslam’ın getirdiği bu prensip, kesinlikle kendi üzerinde uygulanacaktı. Bundan kaçınılamazdı. Nitekim bu hususu Kur’an-ı Kerim şöyle dile getirir:

“Hani Allah’ın iman nasip ederek ikramda bulunduğu ve senin de azad edip evlâtlık edinerek ikramda bulunduğun kimseye sen, ‘Hanımını bırakma, Allah’tan kork!’ diyordun. Sen o zaman, Allah’ın açıklayacağı bir şeyi bildiğin halde, insanların dedikodusundan korkuyordun. Hâlbuki Allah, korkulmaya daha layıktır. Sonra Zeyd, o hanımla alâkasını kesince Biz onu sana nikâhladık. Ta ki evlâtlıkların boşadığı hanımlarla evlenmenin müminler için günah olmadığı anlaşılsın. Allah’ın emri işte böylece yerine getirilmiştir.” (Ahzab Suresi, 37)

Bu ayetin nazil olmasından sonra Hicretin 5. yılında, Zeyneb 35 yaşındayken, Efendimizle semavî bir akitle evlenmiştir.

Nitekim bu evlilik üzerine münafıklar boş durmadı. “Muhammed, oğlunun karısının haram olduğunu bildiği halde, kendi oğlunun hanımını nikâhladı!” demeye başladılar. Bunun üzerine Ahzab Suresi’nin 40. ayeti nazil oldu:

“Muhammed, hiçbirinizin babası değildir. O, Allah’ın Resulü’dür ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah ise her şeyi hakkıyla bilir.”

Peygamberler, ümmetleri için bir nevi baba hükmünde olup, onlara kendi babalarından daha büyük bir şefkatle baktıkları halde, bu, nesep yoluyla bir babalık değildir. İşte ayet-i kerime bu sebeple peygamberlerin ümmetlerinden hanım almasının akla, ilme ve tabiata uygun düşmeyen bir durum olmadığını açığa çıkarıyordu. Böylece İslam, evlâtlıkla öz evlat hukukunu birbirinden ayırıyordu. Ancak bu âdet o kadar köklü ve yerleşikti ki, o gün Müslümanlar arasında bile kimse böyle bir

evliliğe cesaret edemezdi. Bu yüzden o günkü münafıklar bu evliliği dillerine dolamış, çeşitli senaryolar üretmişlerdir. Hatta bu evliliği Efendimizin (hâşâ) nefsanîyetine düşkünlüğüne delil göstermek istemişlerdir.

Bu evliliği nefsanî ve şehvanî telâkki edenlere Üstad Bediüzzaman'ın veciz ve susturucu cevabı şöyledir:

“Yüz bin defa haşa ve kella! O damen-i muallaya, şöyle pest şübehatın eli yetişmez. Evet, on beş yaşından kırk beş yaşına kadar hararet-i gariziyenin galeyanı hengâmında ve hevesat-ı nefsanîyenin iltihabı zamanında, dost ve düşmanın ittifakıyla kemal-i iffet ve tamam-ı ismetle Haticetü'l-Kübra (r.a.) gibi ihtiyarca bir tek kadınla iktifa ve kanaat eden bir zatın, kırktan sonra, yanı hararet-i gariziye tevakkufu hengâmında ve hevesat-ı nefsanîyenin sükuneti zamanında kesret-i izdivaç ve tezevvücatı, bizzarure ve bilbedahe, nefsanî olmadığını ve başka ehemmiyetli hikmetlere müstenit olduğunu zerre kadar insafı olana ispat eder bir hüccettir.” (RNK, c. 1, s. 357)

Hiz. Zeyneb'i daha önce, bakireyken de tanıyan Efendimiz, onu Zeyd'le evlendirmeden önce de alabilirdi. Demek ki, bu evlilikte toplumda yaygın eski yanlışların düzeltilmesi ve yeni bir takım hükümlerin yerleştirilmesi gibi önemli hikmetler vardır.

Tesettür Emri

O güne kadar kadınlara tesettür emri gelmemişti. Hiz. Zeyneb'in evlilik merasimi aynı zamanda bu hükmün gelmesine de sahne olmuştur. Böylece bu mübarek evliliğin, hükümlerin tesisi bakımından İslam tarihindeki yeri ve önemi çok büyük olmuştur.

Enes bin Malik'ten gelen bir rivayette, Efendimizin, Zeyneb binti Cahş için yaptığı düğün ziyafetini hiçbir hanımı için yapmadığını belirtir. Bir koyun keserek ziyafet verdiğini bildirir. (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1813)

Resul-ü Ekrem'in ebedî âleme göç etmesinden sonra hanımları içinde ilk vefat eden, Hiz. Zeyneb'tir. Hicret'in 20. yılında vefat etmiştir. Hiz. Zeyneb 11 hadis rivayet etmiştir.

Hiz. Aife'den gelen bir rivayette Hiz. Zeyneb'in takvası övölür:

“Diyanette, takvada, doğru sözlölükte, sıla-i rahme riayet hususunda Zeyneb derecesinde yüksek bir kadın görmedim.” (Tecrid, c. 4, s. 122)

El işleri gibi güzel sanatlara vakıf, gayet hassas ve hayırperver bir kadın olduğu için daima Peygamberimizin yanında iltifatlarına ve itibarına nail olmuştur.

Onun cömertliğı ile züht ve takvasını anlatan bir örnek de şudur:

Hiz. Ömer, sahabilerine ve müminlerin annelerine hazineden maaş bağlamıştı. Hiz. Zeyneb'e bağladığı maaşı da göndermişti. Zeyneb annemiz bu kadar çok parayı görünce şaşırdı ve “Allah, Ömer'i affetsin. Diğer kardeşlerimin hisseleri de bunun içinde mi?” diye sordu. Parayı getirenler, “Hayır, bunların hepsi size aittir” dediler. Bunun üzerine o “Subhanallah!” diyerek örtüsü ile yüzünü kapattı.

Hizmetçisine “Elini sok, o paradan bir avuç al, falan oğullarına götür ver. Bir avuç da falan oğullarına ver” diyerek muhtaç akraba ve kimsesizlere paranın dağıtılmasını emretti. Artık örtünün altından tam bir avuca denk gelecek kadar miktar kalmamıştı ki, hizmetçi:

“Ey müminlerin annesi, Allah sizi affetsin! Bunda bizim de payımız var” dedi. Bunun üzerine Zeyneb annemiz, “Örtünün altında kalanlar da senin olsun” dedi.

Hiz. Ömer, Zeyneb annemizin bu davranışından haberdar olunca ona bin dirhem daha bizzat kendisi getirir ve kapısında durarak “Gönderdiğim parayı dağıttığını duydum. Bari bunları elinde tut” der. Hiz. Zeyneb (r.a.) o parayı da ihtiyaç sahiplerine dağıtır. Bunun üzerine ellerini açar ve bütün içtenliğı ile Allah'a şöyle dua eder: “Allah'ım! Bundan sonra beni, Ömer'in ihsanını almaya erişirme. Çünkü bu dünya malı bir fitnedir.”

Zeyneb binti Cahş validemizin yapmış olduğu bu dua kabul olmuş, Hicri 20. yılda 53 yaşındayken Medine'de vefat

etmiştir. Cenaze namazını bizzat Hz. Ömer kıldırmıştır. Baki kabristanına defnedilir.

Kolu Uzun Olan Hanım

Efendimiz, vefatına yakın bir zamanda hanımlarına:

“Bana en erken kavuşacak olanınız, kolu en uzun olanınızdır” buyurmuştu. Umre binti Abdurrahman, Hz. Aişe’den şu rivayeti yapmaktadır: “Biz, Peygamberden sonra herhangi birimizin evinde toplandığımızda duvarda kollarımızın uzunluğunu ölçerdik. Bu uygulama Zeyneb binti Cahş’ın ölümüne kadar devam etti. Zeyneb, kısa boylu bir kadındı. Allah kendisine rahmet eylesin. O bizim en uzunumuz değildi. Onun ölümü ile Peygamberimizin “kolu uzun” ifadesiyle “en cömert olan, en çok sadaka veren”i kastettiğini anlamış olduk.

Hz. Zeyneb ve Hükümler

Örtü Ayeti ve Hz. Zeyneb

Enes bin Malik'ten rivayete göre örtü ayeti Hz. Zeyneb'in düğün gecesi nazil olmuştur. Olayı şöyle anlatıyor:

“Resulullah (a.s.m.) Zeyneb binti Cahş ile Medine’de evlendiği gün, güneş yükseldikten sonra insanları yemeğe davet etmişti. Yemekten sonra Resulullah oturdu. Davetliler de kalkıp gittikten sonra bazı kimseler gitmeyip, Peygamberin yanında oturdular. Sonunda Resulullah kalkıp yürüdü. Ben de beraber gittim. Hz. Aişe’nin odasının kapısına kadar gitti. Sonra bu oturanların çıkıp gittiklerini sanarak geri döndü. Ben de beraber döndüm. Geldiğimizde bu misafirlerin hâlâ yerlerinde oturdukları görüldü. Resul-ü Ekrem ikinci defa geri döndü. Ben de beraber döndüm. Hz. Aişe’nin kapısının önüne geldi. Sonra onların çıkıp gittiklerini sanarak geri döndü. Ben de beraber döndüm. Bu sefer onların kalkıp gittikleri görüldü. Bunun üzerine Resulullah, benimle kendi arasına bir perde gerdi. Bu sırada örtü ayeti nazil oldu.”

Ayet-i kerime mealen şöyledir:

“Ey müminler, siz yemeğe davet olunmadıkça, yemek vaktini beklemeksizin Peygamberin evine girmeyin. Fakat davet olunduğunuz vakit de gidiniz. Yemek yiyince de hemen dağılınız. Söze, sohbete dalmayınız. Çünkü sizin izinsiz ve vakitsiz gitmeniz ve sohbete dalmanız Peygambere eza veriyor. Çünkü o size ‘Girmeyiniz, çıkınız demekten sıkılıyor.’ Allah ise haktan sıkılmaz. Kadınlardan bir şey isteyeceğiniz, bir şey soracağınız zaman onlara artık bir perde arkasından sorunuz. Böyle yapmanız, hem sizin, hem de onların gönülleri için daha ziyade temiz bir davranıştır.” (Ahzab Suresi, 53)

Bundan beş ayet sonra da örtünün şekli tarif edilmiştir. Şöyle ki:

“Ey Peygamber, kadınlarına, kızlarına ve bütün mümin kadınlarına söyle. İç elbiseleri üzerlerine cilbablarını (çarşaf,

car, ferace, manto gibi dış ve boy elbiselerini) giysinler.” (Ahzab Suresi, 59)

Örtü ayeti nazil olduğu zaman Hz. Ömer’in, Peygamber hanımlarına ikaz ve ihtarlarda bulunması artınca, bunu çok görüp müdahale sayan Peygamber hanımları vardı. Bunlar arasında en zeki ve Haşimî olan Zeyneb binti Cahş, “Ey Hattaboğlu! Vahiy bizim evlerimiz içine nazil olduğu halde, bizi ayıplamaya, bize terbiye hocalığı etmeye mi kalkıyorsun?” demişti. Fakat vahiy sonunda Hz. Ömer’in içtihadını tasdik ederek, hicap ayetinin nazil olmasına vesile olmuştur.

Hız. Zeyneb ve Evlâthk Hükümünün Değişmesi

Yukarıda da geçtiğı gibi Zeyneb binti Cahş’ın evliliğı çok önemli bir cahiliyet âdetinin hükümünü fiilen sona erdiren bir olaydır. Cahiliyet döneminde bir kimse birini evlat edinirse, halk, evlatlığı onun adıyla anardı. Ve evlatlık, nesep cihetiyle oğul gibi o kimsenin mirasından istifade ederdi. Bu yanlış töreyi Cenab-ı Hak, Ahzab Suresi’nin 4 ve 5. ayetleriyle kaldırmıştır. Babaları bilinmeyenler de dinde dost ve kardeş ilan edilmiştir...

Hız. Zeyneb’le Efendimizin evliliğinde meydana çıkan hükümleri özetleyecek olursak:

1. Evlilikte küfüv, yani adayların soy, din, zenginlik, güzellik gibi konularda denkliğinin aranması, aile saadetine devamı için gerekli bir şarttır. Bu, Hız. Zeyneb’le Hız. Zeyd’in evliliğinde iyice ortaya çıkmıştır.

2. Evlâtlık hukuku değiştirilmiş, yeni bir statüye kavuşturulup yürürlüğe girmiştir.

3. Tesettür emri kadınlar için kesinleşmiştir.

Ayrıca Hız. Zeyneb’ten gelen ibret verici şöyle bir rivayet vardır:

Nebi (a.s.m.) bir gün telaşla Zeyneb’in yanına girmiş ve “La ilâhe illallah, yaklaşan bir şerden, büyük bir fitneden dolayı vay Arap’ın haline! Bugün Yecüc ve Mecüc’ün seddinden

şunun gibi bir delik açıldı” diyerek başparmağıyla şehadet parmağını halka yaptı. Bunun üzerine Zeyneb:

“Ya Resulallah, içimizde bu kadar salih kimseler varken biz helâk olur muyuz?” diye sordu. Resulullah:

“Evet, fîsk, fücür, fuhuş ve günah arttığı zaman helâk olursunuz” diye cevap verdi. (Tecrid, c. 9, Hadis No: 1372)

Hz. Ümmü Seleme (r.a.)

Ümmü Seleme'nin ismi, Hind binti Ebu Ümeyye el-Mahzumiyye'dir. Bisetten 15 sene önce dünyaya gelmiştir. Babası, Ebu Ümeyye Süheyl İbni Mugire, Kureyş'in sayılı zengin ve cömert insanlarından biriydi. Annesi Atike binti Amir'dir.

İlk evliliğini, halası oğlu Abdullah bin Abdülesed'le yaptı. Her ikisi de ilk Müslümanlardandır. Habeşistan'a Hicret edenler arasındadır. Medine'ye hicretleri ise tam bir macera olmuştur.

Müşrik akrabaları Ümmü Seleme'ye müsaade etmeyeceklerini söylediler. Yolları tutuldu. Ümmü Seleme'yi kocası ve çocuklarından ayırdılar. Oğlu ile Ümmü Seleme'yi Mekke'de bırakan kocası, yalnız başına Medine yollarına düşmek zorunda kaldı. Ümmü Seleme, Medine'ye olan bu çileli hicret safhasını şöyle anlatır:

Akrabalarım beni kocamın elinden aldılar. Akrabaları da oğlum Seleme'yi benden almak istediler. Oğlumu aralarında çekiştirmeğe başladılar. Münakaşa ve gürültüler arasında çocuğun ayağından kolundan çeke çeke götürdüler. Bir yıl, gece gündüz gözyaşı döktüm. Sonunda bana acıdılar ve "İstersen kocanın yanına gidebilirsin" dediler. Kocamın akrabaları da oğlumu getirip verdiler. Ben ve oğlum birlikte Medine yolunu tuttuk.

Ümmü Seleme uzun ve yorucu bir yolculuktan sonra Medine'ye ulaşıp kocasıyla buluştu. Hasret ve çile sona ermiş, aile fertleri birbirine kavuşmuştu. Bir gün kocası Ebu Seleme sevinçli olarak eve döndü. Sevincini hanımına şöyle anlattı:

"Ben Resulullah'tan işittim. Müslümanlardan bir kimse musibete uğradığı zaman 'İnna lillah ve inna ileyhi raciun' der sonra da 'Allah'ım! Bu uğradığım musibetin mükâfatını ihsan et ve beni ondan daha hayırlısına nail eyle' diye dua ederse, muhakkak Allah onun duasını kabul eder" buyurdu.

Bu mutlu aile birbirlerini o kadar seviyorlardı ki, kim önce ölürse geride kalan başkasıyla evlenmemek üzere anlaşıcaklardı. Hanımının bu teklifini kocası kabul etmedi. “Sen benim sözümü dinle. Ben ölürsem, sen başkasıyla evlen” dedi ve ardından çok sevdiği eşine şöyle dua etti:

“Allah’ım! Benden sonra Ümmü Seleme’ye benden daha hayırlı, onu incitmeyip hoş tutacak bir koca nasip eyle.”

Kocası, Uhud Savaşı’nda yaralandı. Ne yazık ki, aldığı yaralar kapanmadı, yatağa düştü ve sonunda şehadet şerbetini içti. Peygamber Efendimiz hemen bu fedakâr sahabisinin evine gelip ona şöyle dua etti: “Ey Âlemlerin Rabbi! Kabri içinde ona genişlik ver ve orada nurunu arttır.”

Ümmü Seleme, kocası için nasıl dua edeceğini sordu. Peygamberimiz şöyle buyurdu:

“Ya Rabbi beni ve onu affet. Bana onun ardından daha hayırlısını ihsan et” diye dua buyurdu. Ümmü Seleme, Efendimizden öğrendiği şu hadisi düşünüp dua ediyordu:

“Müslümanlardan herhangi birisi bir musibete uğrar da, ‘İnna lillah ve inna ileyhi raciun’ der, sonra da ‘Allah’ım, bu uğradığım musibetin mükâfatını ihsan et ve beni ondan daha hayırlısına nail et’ diye dua ederse, muhakkak Allah onun duasını kabul eder.” (İbni Mace, Cenaiz 55)

Ümmü Seleme bir taraftan bu duaya devam edip teselli bulmaya çalışıyor, diğer taraftan da ‘Acaba Ebu Seleme’den daha hayırlı kimdir?’ diye düşünmeden kendini alamıyordu.

İslam uğrunda büyük fedakârlıklara katlanarak dört çocuğu ile ortada kalan bu mücahideye, iddeti bittikten sonra pek çok kimse talip oldu. Fakat o bunlara müspet cevap vermedi. Hatta bunlar arasında Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer de vardı. Ancak o Efendimizin elçisi gelip ona talib olduğunu söyleyince, duasının kabul olduğunu anladı. Hicret’in 4. yılında nikâhları kıyıldı. Müminlerin annesi olma şerefine erdi.

Efendimize büyük sadakatle bağlıydı. Veda Haccı dahil hiç yanından ayrılmadı.

Bir gün evlerinde İki Cihan Serveri ile birlikte oturuyorlardı. Hz. Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin de oradaydı. Hep birlikte

yemek yedikten sonra... “Ey ehl-i beyt, Allah sizden kir ve günahı gidermek istiyor” mealindeki ayet nazil oldu. Efendimiz hemen onları abası altına alarak, “Ya Rab, bunlar benim ehl-i beytimdir. Onlardan günah kirlerini gider ve onları temizle” diye dua etti. Ümmü Seleme bu fırsatı kaçırmadı. “Ya Resulallah! Ben de ehl-i beyttenim” dedi. Efendimiz “Evet, inşallah” buyurarak onu taltif etti.

Eski kocasından olan kızı Berre de Efendimizin rebibes, yani üvey kızı olma şerefine erdi. Peygamberimiz daha sonra Berre’nin ismini Zeyneb olarak değiştirdi. Resulullah’ın üvey kızı olduğunu belirtmek için babasına değil, annesine nispet edilerek Zeyneb binti Ümmü Seleme diye anıldı.

Zeyneb’ten iki hadis rivayet edilmiştir. Annesi Ümmü Seleme ile sahabeler arasında ilim, zekâ ve faziletleriyle temayüz etmiştir.

Ümmü Seleme fesahat erbabı, çok güzel konuşan biriydi. Sahabelerin âlim ve fakihleri arasında 27. sırada yer alıyordu. Bu yönüyle Efendimizin hanımları arasında Hz. Aişe’den sonra en mühim yer onundur. Kendisinden 378 hadis rivayet edilmiştir. Bunlardan 13 hadisin naklinde Buharî ve Müslim ittifak etmişlerdir. Üç hadisi Buharî ve üç hadisi de Müslim ayrı ayrı rivayet etmişlerdir.

Ümmü Seleme validemiz, Resulullah’ın en son vefat eden hanımıdır. Hicri 62. yılında 90 yaşında vefat etti. Cenaze namazını Ebu Hureyre kıldırdı ve Baki kabristanına defnedildi... Kızı Zeyneb de Hicrî 73 tarihinde vefat etmiştir.

Ümmü Seleme’den

Nebi (a.s.m.) evinden çıkacağı zaman şöyle dua ederdi:

“Bismillah, Allah’a tevekkül ettim. Allah’ım, sapmaktan, saptırmaktan, kaymaktan, kaydırmaktan, haksızlık yapmaktan, haksızlığa uğramaktan ve cahillerin davranışlarına muhatap olmaktan sana sığınırım.” (İbni Mace, Dua 18)

“Sizin üzerinize bir takım amirler, yöneticiler tayin olacaktır. Onların dine uygun olan işlerini iyi bulur, uygun olmayanlarını ise hoş karşılamaz, tenkit edersiniz. Kim hoş karşılamaz, kötü görürse günahattan korunmuş olur. Kim de tenkit eder, onların

kötülüklerine engel olmaya çalışırsa, kurtuluşa erer. Fakat kim de razı ve hoşnut olup onlara uyarsa, isyan etmiş olur.”

Bunun üzerine sahabe-i kiram:

“Ya Resulallah, onlarla savaşmayalım mı?” dediler.

Peygamber Efendimiz:

“Aranızda namaz kıldıkları sürece hayır” buyurdu. (Müslim, İmare 63)

“Hasta veya ölünün başında bulunduğunuz zaman güzel sözler söyleyiniz. Zira melekler sizin dualarınıza devamlı ‘amin’ derler.” (Müslim, Cenaiz 6)

“Resulullah’ın (a.s.m.) yanında bulunuyordum. Meymune de vardı. İbni Ümmü Mektum çıkageldi. Bu olay biz örtünmekle emrolunduktan sonra idi. Nebi (a.s.m.) bize:

‘Örtünün!’ buyurdu.

“O âmâ biri değil mi ey Allah’ın Resulü? Bizi göremez, bilemez” dedik. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

“Siz ikiniz de mi âmâsınız, onu görmüyor musunuz?” buyurdu. (Tirmizî, Edeb 29)

Ümmü Seleme ile İlgili Bazı Hükümler

“Giyinik Açıklar!”

Ümmü Seleme'den (r.a.) şöyle demiştir:

Bir gece Nebiyy-i Ekrem (a.s.m.) uyandı ve “Subhanallah, bu gece ne fitneler indi, ne hazineler açıldı! Hücre sahibi hanımları uyandırınız. Dünyada nice giyinik kadınlar vardır ki, ahirette çıplaktırlar” buyurdu. (Tecrid, c. 1, Hadis No: 95)

Bu hadis-i şerif, giyinik oldukları halde açık hükmünde olan kadınlardan ve onların ahiretteki müflis ve perişan hallerinden bahsetmektedir. Elbisenin kadının mahremiyetini örtmesi gerekirken, tam tersine giyilen dar ve vücut hatlarını gösteren ve şeffaf, göz alıcı elbise giyen kadınların, dünyada giyinik olsalar da ahirette çıplak olacaklarına veciz bir şekilde işaret etmektedir.

Kadının İhtilam Olması

Ümmü Seleme'den (r.a.):

Ümmü Süleym (r.a.), Nebiyy-i Muhterem'in (a.s.m.) yanına gelip, “Ya Resulallah, Allah Teala hakkı beyan etmekten hayâ etmez. Bir kadın ihtilam olursa, gusül etmesi icap eder mi?” diye sorunca Nebiyy-i Ekrem, “Suyu gördüğünde evet” cevabını verdi. Ümmü Seleme utancından yüzünü örterek, “Ya Resulallah, kadın da ihtilam olur mu?” dedi. Resulullah (a.s.m.) “Evet, Allah cezanı kaldırsın. Bu olmasa çocuğu kendisine nasıl benzeyebilir?” buyurdu. (Tecrid, c. 1, Hadis No: 106)

Bu hadisten anlaşıldığına göre utanma duygusu, dinî meseleleri öğrenmenin önünde bir engel olmamalıdır. Nitekim Hz. Aişe, Ensar kadınlarının bu özelliğini şöyle över. “Ensar kadınları ne iyi kadınlardır ki, utanma duyguları dinlerini öğrenmelerine engel olmadı.”

Hayızlı Kadın

Müminlerin annesi Ümmü Seleme'den şöyle dediği rivayet edilmiştir:

“Nebiyy-i Ekrem (a.s.m.) ile bir abaya bürünmüş yatıyorduk. O sırada âdet olduğumu anladım. Yavaşça sıvışıp haize ait elbisemi giydim. ‘Âdetin mi geldi?’ diye sordular. ‘Evet’ dedim. Bunun üzerine beni çağırdılar. Saçaklı kadifenin altında beraber yattık.” (Tecrid, c. 1, Hadis No: 206)

Bu hadis, haizli kadınlarla bir odada bulunmayan Yahudilerle o günkü Arap cahiliyetinin yanlışlığını ortadan kaldıran bir hüküm taşıması bakımından önemlidir.

Banyo ve Saç Örgüleri

Yine Ümmü Seleme'den şöyle rivayet edilmiştir.

Ben, “Ey Allah’ın Resulü!” dedim. “Benim saç örgülerim çok sıkıdır. Gusül abdesti için onları çözmeli miyim?” Peygamber (a.s.m.), “Hayır, üç defa başına su dökmen yeter. Sonra iyice ovuşturursun” dedi. (Tecrid, c. 1, Hadis No: 268)

Ümmü Seleme ve Cebrail

Üsame ibni Zeyd'den rivayete göre, Cebrail (a.s.m.) bir insan güzeli olan Dıhyetü'l-Kelbi suretinde Peygamber Efendimize gelmişti. Bu sırada Resulullah'ın yanından hanımlarından Ümmü Seleme bulunuyordu. Cebrail, Resulullah ile konuşmaya başladı. Sonra kalkıp gitti. Nebi (a.s.m.) Ümmü Seleme'ye:

“Bu kimdir, biliyor musun?” dedi. Ümmü Seleme:

“Bu Dıhye'dir” dedi. Ümmü Seleme der ki: “Allah’a yemin ederim ki, Nebi’nin (a.s.m.) Cebrail’den aldığı vahyi ashaba bildirmek üzere verdiği hutbesini duyuncaya kadar, ben Cebrail’i Dıhye sandım.” (Tecrid, c. 9, Hadis No: 1480)

Çocuklara İnfakın Sevabı

Ümmü Seleme'den rivayet edildiğine göre, bir gün Resulullah'a (a.s.m.), "Ya Resulallah, ölen kocam Ebu Seleme'nin çocuklarına ikram ve infak olarak verdiğimden dolayı bana bir ecir ve sevap yazılır mı? Çünkü onlar, aynı zamanda benim de çocuklarımdır" dedim. Şöyle buyurdu:

"Bu çocuklara vermeğe devam et. Bunlara verdiğin sadakanın ecir ve sevabı şüphesiz sana aittir" buyurdu. (Tecrid, c. 5, Hadis No: 728)

Böylece bir anne veya babanın kendi evlâtlarına yapacağı masrafın infak ve sadaka cümlesine dahil olduğu belirtilmiştir.

Gece Namazı

Ümmü Seleme'den (r.a.) Resul-ü Ekrem'in gece namazı sorulmuş, o da şöyle cevap vermiştir:

"Resulullah'ın namazıyla ne çok meşgul oluyorsunuz. Resulullah, gece namaz kıldır ve namaz kıldığı kadar da uyurdu. Sonra kalkar, uyuduğu kadar namaz kıldır. Sonra uzanır, namaz kıldığı kadar uyurdu. Sabaha erişene kadar, böyle devam ederdi." (Tecrid, c. 4, s. 100)

İkindi Sonrası Namaz

Ümmü Seleme, Efendimizin ikindiden sonraki iki rekât namazı hakkında diyor ki:

"İkindiden sonraki iki rekâtı hem kılarlar, hem de başkalarını kılmaktan men ederlerdi." (Tecrid, c. 2, Hadis No: 350)

İbni Abbas'ın kölesi Küreyb'ten (r.a.) şöyle rivayet edilmiştir:

Bir kere İbni Abbas, Misver bin Mahreme, Abdurrahman bin Ezher (r.a.) beni, Aişe'ye (r.a.) göndererek, "Hepimizden Hz. Aişe'ye selam söyle. Ve ikindinin farzından sonraki iki rekât nafil namazın hükmü sor. Bu namazı kıldığından haberdar olduğumuzu, hâlbuki Nebi'nin (a.s.m.) bu iki rekât namazdan ashabı menettiklerini, bize haberin böyle ulaştığını söyle" dediler. İbni Abbas ilâve olarak, "Ben, Ömer ibni Hattab ile birlikte, halktan böyle iki rekât namaz kılanları döverdim" demişti.

Küreyb demiştir ki:

Hiz. AîŖe'nin huzuruna girdim. Beni gönderen zevatın benimle gönderdikleri haberi kendisine tebliğ ettim. Hiz. AîŖe bana cevaben, "Sen bu meseleyi Ümmü Seleme'ye sor" dedi. Ben de huzurundan çıktım ve gelip bu üç zata Hiz. AîŖe'nin cevabını söyledim. Bunlar Hiz. AîŖe'ye gönderdikleri gibi, bu defa da beni Ümmü Seleme'ye (r.a.) gönderdiler. Ümmü Seleme (r.a.) dedi ki:

"Nebi'nin (a.s.m.) hakikaten ikindiden sonraki bu namazı nehyettiğini işittim. Sonra bir kere de Resul-ü Ekrem'in ikinci namazı kıldığı sırada iki rekât namaz daha kıldığını gördüm. Şöyle ki: Resulullah, benim odama gelmişti. Fakat o sırada yanımda Ensar'dan ve Beni Haram'dan birtakım kadın misafirler bulunuyordu. Resul-ü Ekrem namaz kılmaya başladı. Onun böyle ayrıca iki rekât daha namaz kıldığını görünce, kendilerine bir cariyeye gönderdim. Ve cariyeye dedim ki: 'Resul-ü Ekrem'in yanında dur ve de ki:

'Ya Resulallah, size Ümmü Seleme soruyor ki, 'Şu iki rekât namazı yasakladığınızı işittim. Hâlbuki şimdi kıldığınızı görüyorum.' Eğer Resulullah, namazda bulunduğuna dair eliyle işaret ederse huzurundan geri çekil.' Cariye bu emri yerine getirdi. Hakikaten Resul-i Ekrem eliyle işaret etti ve cariyeye geri çekildi. Resul-i Ekrem namazdan çıkınca bana hitap ederek:

'Ey Ebu Ümeyye kızı, ikinci namazından sonra kıldığım, iki rekât namazdan sormuştun. Bunun sebebi şudur: Bana Abdü'l-Kays kabilesinden bazı kimseler arz-ı İslam için gelmişlerdi. Bunlar şu öğle namazından sonraki iki rekât nafileden beni meşgul edip alıkoymuşlardı. Bu kıldığım iki rekât namaz, öğlenin o iki rekât son sünnetidir.'" (Tecrid, c. 4, Hadis No: 616)

Bu hadisten sünnetlerin kaza edilip edilmeyeceği hükmü çıkarılmıştır. İmam Şafiî bunu delil olarak sünnet-i müekkedelerin kaza edileceğini söyler. Hanefilere göreyse yalnız sabah namazının sünneti, farzı ile beraber, o günün güneşinin zevalinden evvel kaza edilmesi müstehaptır. Çünkü bu hadisin başka bir rivayetinde Ümmü Seleme:

“‘Ya Resulallah, bu iki rekât öğlenin sünnetini geçirdiğinizde böyle kaza eder misiniz?’ diye Resul-ü Ekrem’den sordum da, ‘Hayır, kaza etmem’ buyurdular, demiştir.” (Tecrid, c. 4, s. 616’daki hadisin dipnotu)

Bu hadisten âlimlerin çıkardığı diğer bazı hükümler şunlardır:

- Namaz kılanın, başkasının sözünü dinleyip anlamasının caiz olup namaza zarar vermediği...
- Namaz kılanın eli ile hafif yollu işaretinin namazı bozmayacağı...
- Müminlerin annesi Ümmü Seleme’nin müstesna zekâ, fetanet ve soru konusunda gösterdiği ince ruhluluğu, din konusuna verdiği önem gibi hususlar bu hadisten çıkarılan hükümler arasındadır.

Kocası Ölen Kadının Yası

Ümmü Seleme’den (r.a.) rivayete göre, kocası ölen bir kadının akrabası, onun gözlerinin ağrımasından endişe ederek, Resulullah’a (a.s.m.) gelip kadının gözlerine sürme çekmesine izin istediler. Fakat Resul-ü Ekrem izin vermedi. Şöyle buyurdu:

“O kadın iddet içinde sürme çekemez. Hem ey kadınlar, cahiliyet zamanında sizden birinizin kocası öldüğünde en kötü elbisesi içinde ve evinin en fena bir tarafında bir sene beklerdi. Ve koku sürünmez, kocasının bir sene matemini tutardı. Bir sene tamam olup da yanından bir köpek geçip gittiği sırada kadın yerden bir deve tezeği alıp kendi omzundan arkaya atardı... Ve bu suretle mateminden çıkardı. Hülasa; bu kadın, kocasının vefatından itibaren dört ay on gün geçmedikçe gözlerine sürme çekemez.” (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1841)

Nikâhın sona ermesinden sonra kadının iddet denilen bir bekleme süresi vardır. İslam’dan önceki devirlerde bu süre, lüzumundan fazla uzatılırdı. Ve cahilane şartlar içinde geçerdi.

Kocasının ölümünden sonra kadın, en değersiz bir elbise içinde, evinin karanlık bir köşesine çekilir, tam bir sene müddetle bir tarafa çıkmazdı. Bu uzun süre zarfında kadın ne

yıkanırdı, ne tırnaklarını keser, ne de temizlenmesi gereken yerlerini temizleyebilirdi. Koku sürünmek ve her nevi kadın tuvaleti yapmak da yasaktı. Böyle en ağır bir hapis hayatı geçiren kadının yanına merkep, koyun, kuş türünden bir hayvan getirilirdi. Kadın efsunlanır gibi o hayvanı vücuduna sürerdi. Bazen bir kuşcağızı edep yerine kadar sürüp öldürürdü. Ancak bundan sonra hapsinden çıkabilirdi.

Bu defa kadının eline bir hayvan, bir deve tersi verilirdi. Kadın onu ya önüne veya arkasına atardı. Bu atmak güya uzun ve üzücü iddet hayatını bir deve tersi kadar önemsiz geçirdiğine işaret sayılırdı. Bütün bu merasimden sonra kadın temizlenir ve istediği gibi süslenmek, evliliğine talib olmak isteyenlere görünmek hakkını kazanabilirdi.

İslam geldikten sonra bütün bu vahşiyane adetlere son verdi. Kadının kocası için iddet müddeti dört ay on güne indirildi. Giyinmesi ve evi dışında gezinmesi, süslenmesi sadelikle sınırlandı ki, kadının, eşine üzüntü duyduğunu göstermesi tabî idi. İddet müddetinin dört ay on günle sınırlandırılması, bu müddet zarfında ceninin teşekkülü tamamlanıp gebeliğin anlaşılması içindir. İddetin dinî bir hüküm oluşunun sebebi, kadının hamile olup olmadığının anlaşılmasıdır.

Kadının bu hali boşanmada üç hayız ve üç ayla sınırlandırılmıştır. Dört ay on günlük süre, kadının kocasının ölümü halindeki hem üzüntü, hem de çocuğun belirlenmesi süresidir...

Yemek Adabı

Yemek adabıyla ilgili bir hadis-i şerif de Ümmü Seleme'nin küçük oğlu Ömer'den rivayet edilmektedir. Ömer, Ümmü Seleme'nin Zeyneb'ten başka ikinci çocuğudur. Babası Habeşistan'da ölünce o da annesiyle birlikte Medine'ye gelmiş ve Peygamber Efendimizin terbiyesi altında yetişmiştir. Efendimiz vefat ettiğinde Ömer'in dokuz yaşında olduğu ifade edilir. İşte bu küçük Ömer, bize şu hadisi rivayet ediyor:

“Ben Resulullah (a.s.m.) terbiyesi altında bir oğlandım. Yemek yerken elim yemek kabının her tarafında dolaşırdı. Resulullah bana ‘Ey oğul, yemeğe başlarken Allah adını an,

Bismillahirrahmanirrahim de, sağ elinle ye ve sana yakın olan taraftan ye” buyurdu. Bundan sonra ben her zaman besmeleyle, sağ elimle ve önümden yemek yedim.” (Tecrid, c. 11, Hadis No: 1846)

Hüküm Verirken Etki Altında Kalmak

Ümmü Seleme’nin rivayet ettiği hadislerden biri şudur:

Bir kere Efendimiz (a.s.m.) Ümmü Seleme’nin odasının önünde şiddetli bir kavga işitti. Dışarı çıkıp onlara şöyle buyurdu:

“Şüphesiz ben de insanım. Zaman olur, bana sizden iki hasım gelir de biriniz haksızken daha düzgün konuşmuş ve meramını anlatmış olabilir. Ben de o belîğ sözleri doğru zannederek lehine hükmedebilirim. Binaenaleyh, bir müslim veya gayr-i müslim haklı olduğu halde, birinizin lehine hükmettiysem bilsin ki, bu hak ateşten bir parçadır. İster onu alsın, ister bıraksın.” (Tecrid, c. 7, Hadis No: 1095)

Oruçluyken Cünüp Olmanın Hükümü

Ümmü Seleme ve Aişe’den (r.a.) rivayet edildiğine göre Resulullah (a.s.m.) ailesi ile cinsî yakınlıkta bulunduktan sonra cünüp olduğu halde fecir vakti girdiği olurdu da, Resulullah fecirden sonra yıkanır ve oruç tutardı.” (Tecrid, c. 6, Hadis No: 915)

Müminlerin anneleri Ümmü Seleme ve Aişe’den rivayet edilen bu hadis, müminlerin kalbindeki bir şüpheyi gidermiştir.

Bazı sahabeler fecirden önce mutlaka yıkanılması gerektiğini söylemişlerdi. Bunun üzerine müminlerin bu iki şefkatli anası bu zannı hemen gidermeye yönelmişlerdi. Hatta şer’i durumu tamamıyla açıklamak için “bu cünüplüğün ihtilam neticesi olmayıp, ailesine yaklaşmaktan” diyerek izah etmişlerdir. Bununla birlikte fecirden önce yıkanmanın daha faziletli olduğunu şarih Aynî ifade ediyor.

Hz. Cüveyriye (r.a.)

Benî Müstalik Savaşı'nda esir düşen Hz. Cüveyriye, Huzaalı Haris bin Ebu Dırar'ın kızıdır. Kocasını bu savaşta öldürülmüştür.

Esirler taksim edilince Cüveyriye, Sabit bin Kays bin Şemmas'ın ve onun amcasının hissesine düşmüştü. Cüveyriye efendileriyle bir miktar para karşılığında anlaşma yaptı. Fakat kendisinden istenilen fidye fazla olduğundan onu ödeyecek durumda değildi. Bunun üzerine Efendimize durumu arz etti. Efendimiz ona fidyesini ödeyip, zevceliğine alma teklifinde bulundu. Efendimizin teklifini kabul edip kelime-i şهادet getirdi ve Müslüman oldu.

Babası develerle gelip kendisini kurtarmak isteyince Efendimiz, onu kendi tercihiyle baş başa bıraktı. Cüveyriye yine Efendimizi tercih etti. Babası önce buna çok kızdı. Onu kurtarmak için gizlediği, kıymetli develerini Efendimiz haber verince, bu mucize karşısında yanındakilerle birlikte Müslüman oldu.

Peygamber Efendimiz, Hicret'in 5. yılında asıl adı Berre olan Cüveyriye'yi babasından resmen istedi. Babası "Feda olsun" diyerek razı oldu. Cüveyriye o sırada 20 yaşındaydı.

Hz. Cüveyriye'nin Müslüman olmadan önceki adı "iyi kadın" manasına gelen "Berre" idi. Resul-ü Ekrem, böyle isimleri insanın kendi kendini temize çıkarması olarak gördüğünden "küçük kız" anlamına gelen "Cüveyriye" olarak değiştirdi.

Peygamberimizin Cüveyriye ile evlendiğini gören sahabeler, "Resulullah'ın akraba olduğu bir kabile esir kalmaz" deyip yanlarındaki 700 esiri azad ettiler. Bunun üzerine Benî Müstalik'in çoğu Müslüman oldu. Bu yüzden Hz. Aişe validemiz, Cüveyriye'yi çok takdir ederdi.

Hz. Cüveyriye çok namaz kılar, çok oruç tutardı. Bir gün sabah namazından sonra dua ve zikre başladığı sırada Efendimiz yanından ayrılmıştı. Öğleye doğru döndüğünde

Cüveyriye'yi aynı hal üzere Allah'ı zikrederken buldu. “Sen hâlâ aynı hal üzere misin?” buyurdu. Cüveyriye “Evet” deyince, “Ben senden ayrıldıktan sonra üç defa şu cümleleri söyledim. Sabahtan beri senin okuduklarınla tartılsa, bunlar daha ağır gelir. Bu cümleler şunlardır:

‘Subhanallahi adede halkıhı, Sübhanellahi rızae nefsihi, Sübhanellahi zinate arşihı ve sübhanellahi midade kelimatihi.’ (Müslim, Zikir 79) (Meal: Yaratıkları sayısınca Allah'ı tesbih ederim. Allah'ı kendisinin razı olacağı şekilde tesbih ederim. Allah'ı, arşın ağırlığınca tesbih ederim. Kelimelerin miktarınca Allah'ı tesbih ederim.)”

Hiz. Cüveyriye Efendimizin bu tavsiyesinden sonra bu cümleleri sürekli okumaya başlamıştır. İşte Hiz. Cüveyriye bu feyiz ve sevap dolu cümlelerin ümmete duyurulmasına vesile olmuştur. 7 hadis rivayet etmiştir.

Hiz. Cüveyriye, Hicret'in 56. yılında, 65 yaşında vefat etmiştir. Cenaze namazını Mervan bin Hakem kıldırılmıştır.

Hz. Zeyneb Binti Huzeyme (r.a.)

30 yaşımda vefat eden Hz. Zeyneb, Efendimizle ancak üç, dört veya sekiz ay gibi kısa bir zaman evli kalabilmiştir. Arabistan'ın en güçlü kabilelerinden olan Amir bin Sa'sa kabilesine mensuptu.

Efendimiz, Hicret'in üçüncü yılında İslam'ı anlatmak için Amr bin Sa'sa kabilesine bir grup tebliğ eri göndermişti. Bunlar haince pusuya düşürölüp kılıçtan geçirilince bu kabile ile Müslümanların arası bozulmuştu. Efendimiz, bu güçlü ve büyük kabile ile gerginliğin devamını istemiyordu. Aradaki ilişkilerin düzelmesi için bir fırsat bekliyordu. Bu kableden Ubeyde bin Haris, Bedir'de şehit düşünce, Zeyneb binti Huzeyme dul kalmıştı. Ona evlenme teklifinde bulundu. Böylece bu güçlü kabileyi kendisine akraba ve dost yapıverdi.

Cömertliğı, yoksul ve fakirlere yardımlarıyla tanınan Zeyneb binti Huzeyme'ye "ümmü'l-mesakin" "fakirlerin annesi" lakabı takılmıştı. Cenaze namazını bizzat Efendimiz kıldırılmış ve Baki kabristanına defnedilmiştir.

Hiz. Mariye-i Kibtie (r.a.)

Hicret'in yedinci yılında İslam'a davet mektuplarından birini gönderdiği Mısır Meliki Mukavkıs, Efendimize bir mektupla bazı hediyeler ve bir de cariye olarak Mariye'yi göndermişti. Efendimizin İbrahim isimli oğlu, Mariye'den dünyaya gelmiştir. İbrahim, hicretin sekizinci senesinde doğmuş ve yaklaşık bir buçuk sene yaşadıktan sonra vefat etmiştir. Medine'deki Baki mezarlığına defnedilmiştir.

Hiz. İbrahim'in dünyaya geliş i sanki dünyaya gelen çocuk sebebiyle ortaya çıkan bir sünnet uygulanmasını ümmete bildirmek içindi. Doğumunun yedinci günü akika kurbanı kesildi. Saçları da Ebu Hind tarafından kesildikten sonra tartılarak ağırlığı kadar gümüş, sadaka olarak dağıtıldı.

Hiz. Peygamberin Mariye ile evlenmesi Mısırlılar üzerinde güzel bir etki bıraktı. Mısır'ın fethinde, Mısırlıların tarafsız kalması ve Müslümanların da Bizanslıları mağlup etmesi sebeplerinden birisi budur.

Hiz. Mariye, Peygamberimizin vefatından sonra sessiz ve sakin bir hayat yaşadı. Beytülmal'dan verilen tahsisatla geçindi. Hiz. Ömer devrinde, Hicret'in 16. yılında vefat etti. Baki kabristanına defnedildi.

H.z. Meymune (r.a.)

H.z. Meymune, Haris-i Hilali'nin kızıdır. Bu cihetten Hilaliye soyu ile anılır. Efendimizin amcaoğlu Abdullah bin Abbas'ın teyzesidir. Annesi Ümmü Fadl, Meymune'nin kız kardeşidir.

Kocası ölüp dul kalınca, H.z. Abbas'ın teklifi üzerine, Hicret'in yedinci senesinde kaza umresi sonunda Resul-ü Ekrem'in mübarek eşleri arasına dâhil olmuştur. Asıl adı Berre idi. Berre, "Cömert, dürüst, itaatkâr, iyi kadın" demektir. Efendimiz, "Bir insanın kendini tezkiye etmesi doğru değil" diyerek onun adını da Meymune olarak değiştirmiştir.

Kendisinden 46 hadis rivayet edilmiştir. Bunlardan 7 hadisin rivayetinde Buharî ve Müslim ittifak etmişlerdir.

Efendimizin en son evlendiği eştir. 51. Hicret yılında 80 yaşındayken Mekke'ye 6 mil mesafedeki Serif mevkiinde vefat etmiştir.

Meymune ile İlgili Hükümler

Meymune ve Bir Hac Hükümü

İbni Abbas'tan rivayet edilen bir hadiste şöyle denmektedir:

“Nebi (a.s.m.) Haris'in kızı Meymune'yi hicretin yedinci yılında, umre sırasında, ihramlıyken almıştır.”

Âlimler bu hadisten, ihramlıyken nikâh kıymanın mahzuru olmadığı, ancak ihramdan çıkana kadar da cinsî münasebette bulunulamayacağı hükmünü çıkarmışlardır. Bununla birlikte ihramlının nikâhlanmasını caiz görmemişlerdir.

Meymune, İbni Abbas'ın teyzesi olduğundan yanına rahatlıkla girer çıkardı. Dolayısıyla Meymune'nin hanesinde bulunurken müşahede ettiği bazı hadisleri nakletmektedir.

Efendimizin Al-i İmran Suresi'nin son on ayetini okuduğu haberi bunlardan biri olduğu gibi, şu rivayet de bunlardan biridir:

“Bir gece, teyzem Ümmü'l-Müminin Meymune'nin (r.a.) yanında kalmıştım. Resul-ü Ekrem teheccüde kalktığı anda abdest alıp iki rekât namaz kıldı. Sonra yine iki rekât, yine iki rekât, yine iki rekât, yine iki rekât kıldı. En sonra bir rekât kıldı. Sonra müezzin, sabah namazına davet edinceye kadar uzandı. Sonra da hafif iki rekât kılıp sabah namazına çıktı. (Tecrid, c. 4, s. 65)

Yemek Duası ve Sağdan Başlama

Bu olay da Hz. Meymune'nin odasında cereyan eder. İbni Abbas olayı şöyle anlatıyor:

Bir kere ben, Resulullah (a.s.m.) ile beraber Halid İbni Velid de bulunduğu halde Meymune'nin odasına girmiştım. Meymune bize içi süt dolu bir kab getirdi. Resulullah (a.s.m.) içti. Ben de yanında kendisiyle beraberdim. Halid de sol tarafında idi. Resul-ü Ekrem bana:

“İçme sırası senin hakkındır. Fakat istersen Halid’i öne alabilirsin” buyurdu. Ben de:

“Ya Resulallah, senin artığınızı hiçbir kimseye ihsan edemem” dedim. Sonra Resulullah (a.s.m.):

“Kim ki, Allah ona bir yemek müyesser kılarsa, o kimse: ‘Ya Rab bu nimetini bize mübarek kıl ve bundan daha hayırlı nimetlerini ihsan buyur’ diye dua etsin. Cenab-ı Hak, her kime de süt içmek nasip ederse o da ‘Ya Rab, bu sütü bize mübarek kıl. Bundan fazlasını da bize ihsan et’ diye dua etsin” buyurdu.

Bu hadis-i şeriften çıkan bazı hükümler şöyle özetlenebilir:

Yemeğe, içmeğe besmele ile başlamak ve sonunda “Allahümme barik lena fihi ve et’imna hayren minhü” veya “Allahümme barik lena fihi ve zidna minhü” şeklinde bir dua ile bitirmek... Bu Asr-ı Saadet’ten beri devam edegelen bir sünnettir.

Ayrıca yeme, içme ikramına sağdan başlamanın ve sağdakini tercih etmenin de sünnet olduğu bu hadisten çıkan bir hükümdür.

Hiz. Meymune ile ilgili başka bir hadiste, köle azad etme ile onu muhtaç olan bir yakınına hibe etmenin hükmü ortaya çıkmaktadır. Şöyle ki:

Müminlerin annesi Haris kızı Meymune’den (r.a.) rivayet olunduğuna göre, kendisi, sahibi olduğu siyah bir cariyeyi azad etmiş ve Nebi’den (a.s.m.) bu konuda izin almamıştı.

Resulullah’ın Meymune’ye ait günü gelince, Meymune, “Ya Resulallah, farkında mısın, ben cariyemi azat ettim” dedi. Resulullah, “Sahi azat ettin mi?” diye işin aslını yakından öğrenmek isteyince, Meymune, “Evet, azat ettim” dedi. Bunun üzerine Resulullah, “Eğer cariyeyi Benî Hilal’den dayılarına hediye etseydin, ecrin daha büyük olurdu” buyurmuştur. (Tecrid, c. 8, Hadis No: 1135)

Bu hadisi açıklayan İbni Battal, “Bu hadisten çıkarılan hüküm, cariyeyi bir yakına hibe etmenin, azat etmekten daha faziletli olmasıdır” der.

Şarih Aynî ve Kastalanî ise bu hükmün mutlak olmayıp, duruma göre değişebileceğini söylemişlerdir... Nitekim “Meymune’nin dayıları muhtaç durumda olduğundan, Efendimiz, bu yoldaki hibeyi, azat etmeye tercih etmiştir” demişlerdir.

Hayızlıyken Yapılabilenler

Müminlerin annesi Meymune (r.a.) şöyle demiştir:

Bazı ben haizli olur, namaz kılmazdım da, Peygamber (a.s.m.) hasır seccadesi üzerinde namaz kılarken secdegâhının hizasında uzanmış bulunurdum. Secde buyurdukları vakit elbiselerinin bazı yerleri bana dokunurdu.” (Tecrid, Hadis No: 221)

Bu hadisten maksat, hayızlının necis olmadığını anlatmaktır.

Yıkanırken Tesettüre Riayet

Yine Meymune Hazretleri’nden rivayet edilen bir hadiste, “Peygamber (a.s.m.) yıkanması için su koydum. Görünmemesi için bir çarşafı gerdikten sonra abdest aldı” denmektedir. (Taç Tefsiri, Hadis No: 257)

Sonuç

1. Evliliğin asıl gayesi neslin çoğalmasıdır. Nefsanî ve şehvanî arzuların tatmini, evliliğin ikinci derecede, yardımcı gayesidir. Bu açıdan baktığımızda Peygamber Efendimizin Hz. Hatice dışındaki evliliklerinde birinci gaye aranmaz. Çünkü diğer hanımlarından hiç çocuğu olmamıştır. Nesli yalnız Hz. Hatice'den dünyaya gelmiştir.

2. Evliliğin ikinci gayesi nefsanî arzuların tatminidir.

Resulullah'ın (a.s.m.) evliliklerinde bu gayeyi aramak tarihî ve tabiî bakımdan neredeyse imkânsızdır. Çünkü nefsanî arzuların taşkın dönemi 15-45 yaş dönemidir. Kendisi 25'indeyken, 40 yaşında ve dul bir hanım olan Hz. Hatice ile evlenmesi ve elli yaşına kadar onunla yetinmesi ispat eder ki, evliliğinde nefsanîyet aramak, insan tabiatını inkâr etmeye kalkışmaktır.

3. Çok kadınla evli bulunduğu dönem ise, hayatının son on yılı olan 53-63 yaş dönemidir. Bu dönemdeki hanımlarından nesli çoğalmadığı gibi, bu evliliklerde nefsanî arzuları tatmin gayesini aramanın da mantığı yoktur. Hayatının son dönemine rastlayan ve çoğu yaşlı, dul ve çok çocuklu olan hanımlarla evliliğinde iki gaye dışında başka bir gaye aramak, aklın ve mantığın zorunlu bir gereğidir.

4. Şu halde karşımıza “Hasais-i Nebeviye” (Peygambere ait özellikler) denilen özel hikmet ortaya çıkıyor. Bu da dinin mahrem dairede oluşan hüküm ve sırlarını tespit ve ümmete duyurma görevidir. Bu hükümlerin aile dışında cereyan edenlerini erkek sahabeler ümmete duyurmuşlardı. Aile mahremiyeti içinde cereyan eden ve ümmeti kıyamete kadar alâkadar edecek hüküm ve sırların tespiti için bir değil, birçok ve farklı karakterde hanıma ihtiyaç vardı. İşte “Ezvac-ı Tahirat” bu görevi yerine getirmek için adeta aile mahremiyeti içinde bu göreve tayin edilmişlerdi. Dinin yarısının bu hanımlar eliyle bize ulaştığı düşünülürse, bu evliliklerin asıl hikmet ve önemi anlaşılmış olur.

5. Evliliklerde sosyal ve siyasi gayeler de olmakla birlikte asıl ağırlık noktası dinî hükümlerin tespitidir. Bu kitapta biz, bu mübarek annelerimizin vesile olduğu İslamî hükümlerden sadece bir kısmına yer verdik. Hz. Aîşe (r.a) bu konudaki üstünlüğü sebebiyle daha ağırlıkla yer aldı.

Cenab-ı Hak, başta Sevgili Peygamberimiz olmak üzere bütün Ezvac-ı Tahirat'ına, o mübarek ve temiz annelerimize rahmet eylesin. Bizleri de onların şefaatine nail eylesin. Âmin...